

การวิจัยกรณีศึกษาเพื่อวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจไฟเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

นายเกียรติชัย ด้วงเอียด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)

are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CASE STUDY RESEARCH TO ANALYZE METHODS FOR ENHANCING INQUISITIVE MIND OF
HIGH SCHOOL STUDENTS

Mr. Kiadtichai Duang-iad

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Research Methodology
Department of Educational Research and Psychology
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2014
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิจัยกรณีศึกษาเพื่อวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดย

นายเกียรติชัย ดั่งเอียด

สาขาวิชา

วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร. สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. บัญชา ชลาภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวานิช)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์)

เกียรติชัย ต้วงเอียด : การวิจัยกรณีศึกษาเพื่อวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (CASE STUDY RESEARCH TO ANALYZE METHODS FOR ENHANCING INQUISITIVE MIND OF HIGH SCHOOL STUDENTS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร. สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา, 92 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) ศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้ ของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กรณีศึกษาคือ ครู 2 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 12 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้า การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์คำหลัก วิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุปอุปนัย

ผลการวิจัย

1. วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูผู้สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ 1 คน และครูผู้สอนแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ 1 คน มีแนวทางการปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ใช้ 2 หลักการ คือ หลักการปฏิบัติและหลักการสื่อสารเสริมสร้างกำลังใจและความมีมิตรไมตรี โดยหลักการปฏิบัติเป็นการชวนให้นักเรียนได้คิด และชวนให้นักเรียนได้หาคำตอบ หลักการสื่อสารให้ความสำคัญกับการสร้างสัมพันธ์ภาพแบบมิตรไมตรี และการเสริมสร้างกำลังใจให้แก่ นักเรียน วิธีการที่พบนี้จึงมีลักษณะเป็น “วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ แบบปฏิบัติมิตรไมตรี”

2. ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมีลักษณะดังนี้ สำหรับนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับสูงและระดับปานกลางการมีใจใฝ่เรียนรู้ สะท้อนออกมาเป็นผู้มีความพยายามตั้งใจ ความขยันอดทน ความเพียรพยายาม มุ่งมั่นในการศึกษาเล่าเรียน ความเป็นคนช่างสังเกตและแสวงหาความรู้ และการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำพฤติกรรมของการมีใจใฝ่เรียนรู้ยังไม่ปรากฏชัด โดยสะท้อนออกมาเป็นคุณลักษณะและพฤติกรรมคือ มีการซักถามครูบ้างเป็นครั้งคราว สามารถทำงานหรือการบ้านที่ไม่ยากได้ด้วยตนเอง แสดงความคิดเห็นและเรียนรู้ในเรื่องที่ใกล้ตัว

ภาควิชา วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2557

5583802527 : MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH METHODOLOGY

KEYWORDS: INQUISITIVE MIND / CASE STUDY

KIADTICHAJ DUANG-IAD: CASE STUDY RESEARCH TO ANALYZE METHODS FOR ENHANCING INQUISITIVE MIND OF HIGH SCHOOL STUDENTS. ADVISOR: ASSOC. PROF. SIRIPAARN SUWANMONKMA, Ph.D., 92 pp.

The purposes of this study were 1) to analyze methods for inquisitive mind of high school students 2) to study results of teacher's teaching that enhancing inquisitive mind of high school students. The cases consisted of 2 teachers and 12 students in a high school. The data were collected by document's study participatory and non- participatory observations and interview. Data were analyzed by domain analysis, content analysis and inductive conclusion.

The research findings;

1. Methods for enhancing inquisitive mind of high school students from Mathematics - Science teacher and Mathematics - English teacher were similar. The two underlying principles of the methods were emphasized in practice and goodwill principles. The practice principle was to support students to think critically and to support them to search for solutions. The goodwill principle created a positive attitude for the students to build supportive relationship and encouragement. Therefore, the two principles could be combined as a set of "Goodwill Practice Methods for Enhancing Inquisitive Mind".

2. As results of enhancing inquisitive mind through these methods. The students with higher and intermediate levels of achievements demonstrated their strong will and commitment to learn: observation and inquiry skills; and participant in learning activities. For lower level achievements, they still had low "will and commitment to learn" and "low observation and inquiry skills". However, they could do their homework by themselves, if it the tasks were not difficult. In addition, they could give opinion and learn basic and familiar content.

Department: Educational Research and Psychology Student's Signature

Advisor's Signature

Field of Study: Educational Research
Methodology

Academic Year: 2014

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้เป็นอย่างดี โดยได้รับความเมตตากรุณา และความช่วยเหลืออย่างสูงจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา โดยได้ให้แนวคิด ความรู้ คำแนะนำ ตลอดจนตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆในการวิจัยครั้งนี้มาด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งความกรุณาเป็นอย่างยิ่งขอกราบ

ขอบพระคุณประธานการสอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ ในความเมตตากรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการตรวจสอบและแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาที่คอยประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ อบรมสั่งสอนและให้คำแนะนำที่ดีแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณคณะครู และนักเรียนของโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา ทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณพี่ๆเพื่อนๆสาขาวิธีวิทยาการศึกษาทุกท่าน ผู้เป็นกัลยาณมิตร คอยช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา

ที่สำคัญยิ่งข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ สำหรับการสนับสนุนโอกาสทางด้านการศึกษาที่ดีแก่ผู้วิจัย และเป็นกำลังใจที่ดีเยี่ยมเสมอมาที่ทำให้ข้าพเจ้าประสบความสำเร็จเป็นมหาบัณฑิตในวันนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
ตอนที่ 1 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551.....	6
ตอนที่ 2 ความหมาย และลักษณะของใจฝึเรียนรู.....	8
ตอนที่ 3 แนวคิด ทฤษฎี และหลักการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมใจฝึเรียนรู.....	12
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	39
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
ระยะที่ 1 การเลือกกรณีศึกษาในการวิจัย.....	40
ระยะที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษา.....	42

ระยะที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำข้อสรุป.....	43
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา.....	46
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การคัดเลือกครูครุภัณฑ์ศึกษา.....	47
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูรักษ์วิทย์ (นามสมมติ).....	49
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูรักษ์ศิลป์ (นามสมมติ).....	60
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	72
สรุปผลการวิจัย.....	72
อภิปรายผลการวิจัย.....	75
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	78
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	79
รายการอ้างอิง.....	80
ภาคผนวก.....	83
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	84
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	92

สารบัญตาราง

ตารางที่ 2. 1 ผลการสังเคราะห์พฤติกรรมและคุณลักษณะที่แสดงออกเมื่อมีใจใฝ่เรียนรู้.....	38
ตารางที่ 3. 1 การดำเนินงานภาคสนาม.....	44
ตารางที่ 4. 1 จำนวนนักเรียนที่เลือกครูกรณีศึกษาที่นักเรียนอยากเรียนด้วย.....	47
ตารางที่ 4. 2 ผลการวิเคราะห์เหตุผลครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วยมากที่สุดแผนการเรียน วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์.....	48
ตารางที่ 4. 3 ผลการวิเคราะห์เหตุผลครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วยมากที่สุดแผนการเรียน คณิตศาสตร์-ภาษาต่างประเทศ.....	48
ตารางที่ 4. 4 กลุ่มนักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์เมื่อจำแนกตามผลการ เรียน.....	55
ตารางที่ 4. 5 แสดงการจัดกลุ่มนักเรียนแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศเมื่อจำแนก ตามผลการเรียน.....	66
ตารางที่ 4. 6 การเปรียบเทียบวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจาก ครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้.....	70

สารบัญภาพ

ภาพที่ 2. 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	39
ภาพที่ 4. 1 วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูรักชีวิต.....	54
ภาพที่ 4. 2 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับสูง.....	56
ภาพที่ 4. 3 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับปานกลาง	58
ภาพที่ 4. 4 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับต่ำ	59
ภาพที่ 4. 5 วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูรักศิลป์	65
ภาพที่ 4. 6 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับสูง.....	67
ภาพที่ 4. 7 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับปานกลาง	68
ภาพที่ 4. 8 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับต่ำ	69
ภาพที่ 4. 9 วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้.....	71

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) ได้กล่าวว่า ในการพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนาจะต้องมีเป้าหมายให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีความรู้ทั้งเชิงวิชาการและสมรรถนะทางวิชาชีพ ใฝ่เรียนรู้ แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นเป้าหมายและฐานหลักของการพัฒนาประเทศ จึงได้กำหนดนโยบายและกรอบการดำเนินงาน ในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับและประเภทการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีสมรรถนะทั้งด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การคิดคำนวณ คณิตวิเคราะห์แก้ปัญหา คณิตริเริ่มสร้างสรรค์ รักการอ่าน มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความรู้เชิงวิชาการและสมรรถนะทางวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ 8 ประการ คือ (1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (2) ซื่อสัตย์สุจริต (3) มีวินัย (4) ใฝ่เรียนรู้ (5) อยู่อย่างพอเพียง (6) มุ่งมั่นในการทำงาน (7) รักความเป็นไทย และ (8) มีจิตสาธารณะ ดังนั้นใฝ่เรียนรู้จึงเป็นหนึ่งในแปดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญยิ่งตามความคาดหวังของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เพราะคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ ชอบศึกษาหาความรู้ และตื่นตัวอยากรู้อยากเห็นกับสิ่งแปลกใหม่รอบตัว เสาะแสวงหาความรู้ โดยการรู้จักซักถามเพื่อค้นหาคำตอบอย่างมีวิจารณญาณ มีความกระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ด้วยการติดตามข่าวสาร อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ เรียนรู้ในแบบต่างๆอย่างต่อเนื่อง และมีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษตลอดชีวิต เพื่อให้ชีวิตของผู้เรียนมีความหมาย เกิดความรักในการเรียนรู้ นำไปสู่การสำเร็จการศึกษา เกิดความรับผิดชอบภาระงาน สามารถปรับตนเองให้ทันสมัย ทันยุคทันเหตุการณ์ ทันโลกและทันต่อความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข (อารี พันธุ์ณี, 2545) คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้เป็นลักษณะนิสัยอย่างหนึ่งที่สร้างศักยภาพในการนำชีวิตไปสู่ความสำเร็จ เป็นคุณลักษณะที่พบเห็นโดยทั่วไปในแถบประเทศที่พัฒนาแล้ว

การศึกษาของไทยหลังจากที่ได้มีการปฏิรูปการศึกษายังมีปัญหาอีกหลายเรื่อง ดังจะเห็นได้จากข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ได้กล่าวถึงปัญหาต้องเร่งพัฒนาปรับปรุงและต่อยอด โดยเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน ที่พบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งการคิดวิเคราะห์ที่ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) จะเห็นได้ว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนด้านใฝ่เรียนรู้ยังเป็นสิ่งที่ควรตระหนักและทำการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการบริหารจัดการส่งเสริมต่อไป จากงานวิจัยยังพบว่าวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่ไม่เป็นผู้มีใจใฝ่เรียนรู้สังเกตได้จากการไม่ยมนำหนังสือติดตัวเหมือนคนต่างประเทศที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียนด้วยการนำหนังสือติดตัวตลอดเวลา (วิชาญ อัครวนสกุล, 2545)

ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนมีความสำคัญและสมควรอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้เกิดกับตัวผู้เรียน เช่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน เป็นการกระตุ้นการใฝ่รู้ใฝ่เรียนและการอยากรู้อยากเห็นตลอดชีวิต ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเองจะทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีความมานะพยายาม มีความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมความเชื่ออำนาจในตน ทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจกระตือรือร้นมีความพยายามและมีเหตุผล ส่งเสริมการมุ่งลักษณะอนาคต ส่งเสริมให้มีการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ สามารถพัฒนาความคิดอย่างเต็มที่ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เกิดการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ เกิดการพัฒนาตนเองให้มีความสามารถทางด้านวิชาการและวิชาชีพเกิดความรู้ใหม่ ๆ ตลอดจนรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม (ภพ เลหาไพบูลย์, 2542) บุคคลที่มีใจใฝ่เรียนรู้ จะทำให้มีทักษะและเป็นปัจจัยของการพัฒนาที่ทำให้เกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีพื้นฐานที่สามารถศึกษาค้นคว้าหาคำตอบได้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบมีวินัย ใฝ่เรียนรู้จึงเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญ และสมควรอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้เกิดกับตัวผู้เรียน ซึ่งแนวทางในการส่งเสริมสามารถทำได้หลายแนวทาง เช่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน เพราะเป็นการกระตุ้นความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และเกิดการอยากรู้อยากเห็นตลอดชีวิต ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง เพราะจะทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นมานะพยายาม มีความคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาครบถ้วน ด้วยวิธีการของแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกันไป เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น และมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Lang, Hellmut. R., Mcbath, Authur, & Hebert, 1995) ส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อให้ ตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึกและภาวะอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนและผู้อื่น ได้มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตน ทำให้สามารถชี้นำความคิดและการกระทำของตนได้อย่างสมเหตุสมผล สอดคล้องกับการทำงานและการดำเนินชีวิตโดยมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ (Salovey & Mayer, 1990) ส่งเสริมให้มีการสนับสนุนทางสังคมจาก

ครอบครัว เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ต่างๆ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีใจใฝ่เรียนรู้

จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่ามีการศึกษาใฝ่เรียนรู้ในหลายรูปแบบ เช่น การศึกษาคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน (ปิลันญา วงศ์บุญ, 2550; ศิริพิมล หงส์เหม, 2555) พัฒนาความใฝ่รู้โดยใช้แนวคิดวงจรใฝ่รู้ (กณิการ์ เกื้อรุ่ง, 2553) การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียน (ครองทรัพย์ อุตนาม, 2553; พงษ์เทพ ปลื้มใจ, 2555) การเปรียบเทียบคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ (กิตติมา จัตถัทธกุลม, 2556) การพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ (พรชัย ผาดโสง, 2555) จากงานวิจัยดังกล่าวพบว่าการให้คำนิยามของคำว่าใฝ่เรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไป เช่น ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ซึ่งยังไม่พบการให้คำนิยามของคำว่าใจใฝ่เรียนรู้ นอกจากนี้งานวิจัยดังกล่าวเป็นการศึกษาในบริบทที่หลากหลาย ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับปริญญาตรี และระดับประถมศึกษา ซึ่งยังไม่พบการศึกษาใจใฝ่เรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย งานวิจัยที่ผ่านมาจึงยังไม่มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่โรงเรียนแต่ละแห่งมีความพยายามที่จะส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเพื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาด้านอื่นๆ โดยมีครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริม สนับสนุน และหาวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนมีใจใฝ่เรียนรู้ ซึ่งการเรียนการสอนของครูแต่ละคนอาจมีแนวทางการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับครูแต่ละคน หรืออาจขึ้นอยู่กับบริบทของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน จึงทำให้มีแนวทางการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไป จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูเพื่อเป็นการหาวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนในบริบทของประเทศไทยที่เกิดจากการส่งเสริม สนับสนุนจากครู

CHULALONGKORN UNIVERSITY

คำถามวิจัย

1. วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้มีลักษณะอย่างไร
2. ผลที่เกิดกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้
2. เพื่อศึกษาผลที่เกิดกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

ขอบเขตการวิจัย

1. กรณศึกษา

กรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือครู 2 คนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 12 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งนักเรียน 6 คน เรียนในแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ กับครูกรณีศึกษาคนที่ 1 ส่วนนักเรียนอีก 6 คน เรียนในแผนการเรียนคณิตศาสตร์-ภาษาต่างประเทศ กับครูกรณีศึกษาคนที่ 2

2. ประเด็นที่ศึกษา

การศึกษาวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้

2.1 ศึกษาใจใฝ่เรียนรู้เฉพาะในด้านวิชาการ เป็นลักษณะของการใฝ่เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองกำลังศึกษาหรือสิ่งที่ตนเองกำลังสนใจ มีการแสวงหาความรู้ในทุกๆด้าน เพื่อให้เกิดความรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาความรู้ของตนเอง โดยพฤติกรรมที่สามารถบ่งชี้ใจใฝ่เรียนรู้ด้านวิชาการ เช่น การอ่านหนังสือ การสอบถามจากผู้รู้ และการกระทำอื่นๆที่นำมาซึ่งความรู้

2.2 ประเด็นหลักที่ศึกษาในครั้งนี้คือ (1) วิธีการของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ (2) ศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ใจใฝ่เรียนรู้ หมายถึง ใจที่จะแสวงหาความรู้จากสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว โดยมีความมุ่งมั่น ความตั้งใจ ความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ของนักเรียน พฤติกรรมบ่งชี้ของใจใฝ่เรียนรู้ คือ มีความอยากรู้ อยากเห็น มีการศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง และมีความเพียรพยายามตั้งใจเรียน

ผลที่เกิดกับนักเรียนเมื่อมีใจใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่ปรากฏขึ้นกับนักเรียนเมื่อมีใจใฝ่เรียนรู้ คุณลักษณะดังกล่าวคือ ความตั้งใจ ความเพียรพยายามในการเรียน ความอยากรู้ อยากเห็น และช่างแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน เป็นต้น

วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ หมายถึง แนวทาง หลักการ กระบวนการ และขั้นตอนที่ครูผู้สอนใช้ในการส่งเสริมสนับสนุนต่อนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดใจใฝ่เรียนรู้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ทั้งแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ และแผนการเรียน คณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ครูผู้สอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ให้กับนักเรียน
2. ได้สารสนเทศอันเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการวิจัยและพัฒนาแนวทางและนวัตกรรมในการส่งเสริมสนับสนุนใจใฝ่เรียนรู้ให้กับนักเรียนต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยกรณีศึกษาเพื่อวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ และเพื่อศึกษาผลที่เกิดกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 5 ตอนคือ ตอนที่ 1 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ตอนที่ 2 ความหมาย และลักษณะของใจใฝ่เรียนรู้ ตอนที่ 3 แนวคิด ทฤษฎี และหลักการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตอนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ 1 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดคุณลักษณะของคนไทยไว้ใน หมวด 1 มาตรา 7 ไว้ดังต่อไปนี้ (1) มีจิตสำนึกเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง (2) มีความรู้ความสามารถในการรู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (3) มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย (4) มีความรู้ที่เป็นสากล (5) มีความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (6) มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง (7) มีความริเริ่มสร้างสรรค์ และ (8) ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้ว่าความใฝ่รู้และเรียนรู้ เป็นหนึ่งในคุณลักษณะที่สำคัญของคนไทยที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่เป็นกรอบทิศทาง ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไว้ 3 ช่วงชั้น ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยกำหนดจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้

คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

การพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง คือ ผู้เรียนจะเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ สมรรถนะ 5 ประการประกอบด้วย (1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษา ถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลสาร และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสาร ด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม (2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม (3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม (4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้ง อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น และ (5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสารการทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบไปด้วย 8 ประการดังนี้ (1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (2) ซื่อสัตย์สุจริต (3) มีวินัย (4) ใฝ่เรียนรู้ (5) อยู่อย่างพอเพียง (6) มุ่งมั่นในการทำงาน (7) รักความเป็นไทย และ (8) มีจิตสาธารณะ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ใฝ่เรียนรู้เป็นหนึ่งในแปดคุณลักษณะที่สำคัญที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานคาดหวังว่าผู้เรียนจะต้องได้เมื่อมีการใช้หลักสูตรนี้

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนเป็นคุณลักษณะที่มี
ความสำคัญ มีความคาดหวังว่าผู้เรียนจะต้องเกิดคุณลักษณะนี้จากการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ความหมาย และลักษณะของใจใฝ่เรียนรู้

ผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาตอนที่ 2 ความหมายและประเภทของใจใฝ่เรียนรู้ออกเป็น 2 หัวข้อได้แก่

(1) ความหมายของใจใฝ่เรียนรู้ และ (2) ประเภทของใจใฝ่เรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1. ความหมายของใจใฝ่เรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่ามี การให้ความหมายของคำว่า ใฝ่รู้
ใฝ่เรียนรู้ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน การใฝ่รู้ คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ที่คล้ายคลึงกัน แต่ยังไม่มียุคคลใดได้ให้
ความหมายของคำว่า “ใจใฝ่เรียนรู้ (Inquisitive mind)” ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

พจนานุกรมออกซฟอร์ด – ริเวอร์ บุกส์ อังกฤษ – ไทย (2012) ให้ความหมายของคำว่า
inquisitive หมายถึง อยากรู้อยากเห็นเกินควร ช่างซักไซ้ มีท่าทีอยากรู้อยากเห็น

Cambridge Advanced Learner’s Dictionary (2005) ให้ความหมายของคำว่า
inquisitive หมายถึง การใช้คำถาม ซักถาม จำนวนมากๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ ความต้องการที่จะ
ค้นพบในสิ่งสนใจเช่นเดียวกับ Oxford Advanced Learner’s Dictionary of Current English
(2005) และ Longman Dictionary of Contemporary English (2003)

พจนานุกรมออกซฟอร์ด – ริเวอร์ บุกส์ อังกฤษ – ไทย (2012) ให้ความหมายของคำว่า
Mind ว่าหมายถึง จิตใจ ความเห็น ความคิด ความประสงค์ ความสามารถในการเข้าใจ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ได้ให้ความหมายของใฝ่เรียนรู้ว่า
หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้จากแหล่ง
เรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

ครองทรัพย์ อุตนาม (2553) ให้ความหมายของใฝ่รู้ใฝ่เรียนว่าหมายถึง คุณลักษณะทางด้าน
จิตใจของผู้เรียนที่แสดงถึงการเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ความอยากรู้อยากเห็น ความตั้งใจ กล้าคิดริเริ่ม
ความเพียรพยายามการใช้เหตุผลและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เช่นเดียวกับ พงษ์เทพ ปลื้มใจ
(2555) ได้ให้ความหมายของใฝ่รู้ใฝ่เรียนว่าหมายถึง การที่นักเรียนมีความกระตือรือร้นตั้งใจมุ่งมั่นใน
การเรียน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยการแสวงหาความรู้ การสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ทั้ง
ภายในและภายนอกโรงเรียน การจดบันทึก สรุปความรู้ ประสบการณ์และสามารถถ่ายทอดเผยแพร่
องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าให้แก่ผู้อื่นได้

กิตติมา จัตถัทธกุล (2556) ได้ให้ความหมายไว้เช่นกันว่า ใฝ่รู้ใฝ่เรียนหมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจที่แสดงถึงความปรารถนา ความอยากรู้อยากเห็น ความกระตือรือร้น ความสนใจ ความพอใจที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งความรู้ด้านการเรียนและสภาพแวดล้อมรอบตัว มีความรู้เท่าทันวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและ ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

นรินทร์ ตั้งธีรบัณฑิตกุล (2543) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนว่า หมายถึงความสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รักการประดิษฐ์ ค้นคว้ารู้เท่าทันวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ (นิภา วงษ์สุรภินันท์, 2548; พรชัย ผาดโรสง, 2555; วัฒนา พาผล, 2551) ได้ให้ความหมายไว้เช่นกันว่า พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจที่แสดงถึง ความปรารถนาความอยากรู้อยากเห็น ความกระตือรือร้น ความสนใจ ความพอใจที่จะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งความรู้ด้านการเรียน และสภาพแวดล้อมรอบตัว มีความรู้เท่าทันวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและ ในการดำเนินชีวิตประจำวันให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

วันเพ็ญ โปธิ์พูน (2556) ได้ให้ความหมายของใฝ่รู้ว่าหมายถึง ลักษณะของความปรารถนากระตือรือร้น สนใจ อยากรู้อยากเห็นเพื่อแสวงหาความรู้ที่ต้องการ ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานในการนำไปสู่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และใฝ่เรียนรู้อื่น ซึ่งใฝ่รู้ใฝ่เรียนจะเป็นการแสดงออกถึงความกระตือรือร้น ในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ โดยคล้ายกับ ใฝ่เรียนรู้อื่น ซึ่งใฝ่เรียนรู้อื่น ก็เป็นการแสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามแสวงหาความรู้จากภายในและภายนอกตรวจสอบความรู้ได้ เพื่อให้ตนเองมีความรู้กว้างขวาง

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า ใจใฝ่เรียนรู้อื่น (Inquisitive Mind) หมายถึง ใจที่จะแสวงหาความรู้จากสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว โดยมีความมุ่งมั่น ความตั้งใจ ความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ของนักเรียน พฤติกรรมบ่งชี้ของใจใฝ่เรียนรู้อื่น คือ มีความอยากรู้อยากเห็น มีการศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง และมีความเพียรพยายามตั้งใจเรียน

2.2 ลักษณะของใจใฝ่เรียนรู้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับใจใฝ่เรียนรู้ พบว่ามีผู้ศึกษาลักษณะของใจใฝ่เรียนรู้และได้มีการแบ่งคุณลักษณะของใจใฝ่เรียนรู้ไว้ 2 ท่านคือ (บุญชิต มณีโชติ, 2540; มณีวรรณ กมลพัฒนา, 2536) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

มณีวรรณ กมลพัฒนา (2536) ได้แบ่งลักษณะของใจใฝ่เรียนรู้ ออกเป็น 2 ประเภทคือ ใจใฝ่เรียนรู้ภายนอก กับใจใฝ่เรียนรู้ภายใน โดยใจใฝ่เรียนรู้ข้างนอก หมายถึง การเสาะแสวงหาความรู้จากธรรมชาติ การเสาะแสวงหาความรู้จากมนุษย์อื่น ส่วนใจใฝ่เรียนรู้ข้างใน หมายถึง การเสาะแสวงหาความรู้จากตนเอง รู้จักตนเอง รู้กำลังสติปัญญาตนเอง รู้จักใช้ความรู้ของตนให้เกิดประโยชน์ โดยมุ่งที่จะพัฒนาและเชื่อมโยง ความรู้ของตนให้เข้ากับธรรมชาติ ให้เข้ากับความรู้ของผู้อื่นอย่างเป็นธรรมชาติ

บุญชิต มณีโชติ (2540) แบ่งประเภทของการใฝ่เรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์ 3 แบบในการจำแนก ลักษณะใจใฝ่เรียนรู้ เกณฑ์ 3 แบบ คือ (1) เป้าหมายของการกระทำ (2) ความต้องการของบุคคล และ (3) วิธีการค้นหาความรู้ รายละเอียดของการจำแนกแต่ละเกณฑ์มีดังต่อไปนี้

1. สำหรับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้เมื่อจำแนกตามเป้าหมายของการกระทำ สามารถแบ่งได้ 4 ด้านคือ

1.1 ใฝ่เรียนรู้ด้านครอบครัว หมายถึง การกระทำต่างๆที่จะนำมาสู่ความสุขหรือความพึงพอใจของคนภายในครอบครัว ซึ่งจะทำให้เกิดเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ มีความอบอุ่น มีความรักความสามัคคี กลมเกลียวกัน โดยการกระทำต่างๆ เช่นการหาความรู้ วิธีการปฏิบัติต่างๆ หรือแม้กระทั่งการพูดคุยกับครอบครัวที่ประสบความสำเร็จดังกล่าวมาแล้ว

1.2 ใฝ่เรียนรู้ด้านสังคม เป็นการมุ่งแสวงหา ไขว่คว้าให้ได้มาซึ่งสัมพันธภาพกับบุคคลต่าง ๆ ในสังคม ค้นหาวิธีการและกระทำตามแนวทางที่ตนคิดว่าจะสมหวังดังเป้าหมายได้ ผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ด้านสังคมจะต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ เคารพรัก นับถือ เห็นคุณค่าของตนเอง พฤติกรรมที่แสดงออกมักเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ การเข้าสังคม ค้นหาหาแนวทางที่จะทำให้บรรลุตามความปรารถนา

1.3 ใฝ่เรียนรู้ด้านวิชาการ เป็นลักษณะของการใฝ่เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองกำลังศึกษา หรือสิ่งที่ตนเองกำลังสนใจ มีการแสวงหาความรู้ในทุกๆด้าน เพื่อให้เกิดความรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาความรู้ที่ตนเองมีอยู่ โดยพฤติกรรมที่สามารถบ่งชี้ได้ เช่น การอ่านหนังสือ การสอบถามจากผู้รู้ หรือการกระทำอื่นๆที่นำมาซึ่งความรู้ได้

1.4 ใฝ่เรียนรู้ด้านอาชีพ เป็นความสนใจ ความต้องการที่จะพัฒนาอาชีพของตน ให้ก้าวหน้า โดดเด่น มีความเพียรพยายาม โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีความสุข มีความพอใจกับอาชีพที่ทำ พฤติกรรมที่ใฝ่เรียนรู้ด้านอาชีพ แสดงออกในลักษณะมีระดับ ความต้องการระดับสูง พยายามปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ของตนให้ดีเสมอ มีความหวังที่จะให้อาชีพที่ตนทำ

หรือตำแหน่งหน้าที่การงานของตนมั่นคง ก้าวหน้า เป็นที่ยอมรับ มีความตั้งใจในการทำงาน และมุ่งศึกษาวิธีการและปฏิบัติตามแนวทางที่ค้นพบเพื่อไปสู่เป้าหมาย

2. สำหรับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้เมื่อจำแนกตามแรงจูงใจหรือความต้องการของบุคคล แบ่งได้เป็น 3 ด้านคือ

2.1 ใฝ่เรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์หมายถึง การที่บุคคลมีความต้องการประสบความสำเร็จด้านผลสัมฤทธิ์ มุ่งปรารถนาที่จะทำให้ผลการเรียนดีขึ้น ด้วยฝีมือของตนเอง และแสวงหาแนวทางวิธีการ ที่จะพัฒนาปรับปรุงผลการเรียนให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น มีโดยมีพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การตั้งใจเรียน สนใจอยากเรียนตลอดเวลา การนำผลของความรู้ที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงการเรียนให้ดียิ่งขึ้น

2.2 ใฝ่เรียนรู้ด้านอำนาจหมายถึง การที่บุคคลมีความต้องการมีอำนาจเหนือบุคคลอื่น แสวงหาวิธีที่จะได้มาซึ่งอำนาจ และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ชอบแสดงออกถึงการมีอำนาจชอบเป็นผู้นำกลุ่ม ศึกษาหาความรู้โดยการสังเกตจากบุคคลที่เป็นแบบอย่างของผู้มีอำนาจในทางชอบธรรม เป็นต้น

2.3 ใฝ่เรียนรู้ด้านความสัมพันธ์เป็นการสนใจ และปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น พยายามหาแนวทาง วิธีการต่าง ๆ เพื่อมาพัฒนาปรับปรุงให้ตนเป็นที่ยอมรับของกลุ่มของสังคม เป็นที่ต้องการของสังคม เป็นที่รู้จักและต้องการรู้จักผู้อื่น ด้วยพฤติกรรมการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ที่แสดงออกได้แก่ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากเอกสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ หรือการสร้างสัมพันธภาพ การสังเกตจากตัวแบบการฝึกฝนพัฒนาตนเองตามแบบที่รับรู้ เป็นต้น

3. สำหรับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้เมื่อจำแนกตามลักษณะวิธีการค้นหาความรู้ มี 3 ประเภท ดังนี้

3.1 ใฝ่เรียนรู้โดยการเข้าชั้นเรียนตามหลักสูตรที่กำลังศึกษา มีการแสดงออก ดังนี้

3.1.1 สนใจกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.1.2 สนใจและต้องการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

3.1.3 เตรียมตัวค้นคว้าล่วงหน้าก่อนเข้าชั้นเรียน

3.1.4 ตั้งใจ สนใจและอยากที่จะเรียนตลอดเวลา

3.1.5 หากสงสัย ไม่แน่ใจ ชัดแย้งจะแสวงหาแนวทางแก้ไข อาจทำโดยสนทนากับผู้รู้

สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซักถาม

3.1.6 พยายามนำความรู้ที่ได้จากการเรียน มาพัฒนาปรับปรุงการเรียนให้ดีขึ้น

3.2 ใฝ่เรียนรู้โดยการศึกษาด้วยตนเองเนื่องจากบุคคลแต่ละคนมีโอกาสและความต้องการหรือความมุ่งหวังที่ต่างกัน การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ก็เป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน จะกระทำให้ได้มาซึ่งความต้องการของตนเอง วิธีการค้นคว้าหาความรู้ มักทำโดยการสนทนากับผู้รู้ ผู้

มีประสบการณ์ การสังเกต การเลียนแบบจากสิ่งที่ได้พบเห็นตรงกับความมุ่งหวังของตน นอกจากนี้ อาจต้องศึกษาจากตำรา เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้าร่วมฟังการบรรยาย ตามโอกาสที่ตนเองสนใจ หรืออาจศึกษาทางไปรษณีย์

3.3 ใฝ่เรียนรู้โดยการเข้ารับการศึกษาต่อเนื่องการอบรม สัมมนา การประชุม รูปแบบต่างๆ การศึกษาดูงานบุคคลที่ใฝ่เรียนรู้ประเภทนี้จะสนใจ และอยากศึกษาในระดับที่สูงขึ้นหรือ เข้าร่วมโครงการต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงตน บุคคลเหล่านี้จึงมักมีโอกาส และมีความกระตือรือร้นพัฒนาตนเอง ด้วยวิธีการค้นคว้าหาความรู้แบบนี้สูงกว่าวิธีอื่น

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจเฉพาะประเภทของใจใฝ่เรียนรู้ข้างนอกคือ การเสาะแสวงหาความรู้จากธรรมชาติ การเสาะแสวงหาความรู้จากมนุษย์อื่น (มณีวรรณ กมลพัฒนา, 2536) และคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้เมื่อจำแนกตามเป้าหมายของการกระทำ ผู้วิจัยสนใจศึกษาเฉพาะการใฝ่เรียนรู้ด้านวิชาการ เป็นลักษณะของการใฝ่เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองกำลังศึกษาหรือสิ่งที่ตนเองกำลังสนใจ มีการแสวงหาความรู้ในทุกๆด้าน เพื่อให้เกิดความรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาความรู้ที่ตนเองมีอยู่ โดยพฤติกรรมที่สามารถบ่งชี้ได้ เช่น การอ่านหนังสือ การสอบถามจากผู้รู้ หรือการกระทำอื่นๆที่นำมาซึ่งความรู้ได้ (บุญชิต มณีโชติ, 2540)

ตอนที่ 3 แนวคิด ทฤษฎี และหลักการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

การส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้พบว่าการส่งเสริมและพัฒนาขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ดังนั้น ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิด ทฤษฎี และหลักการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ที่สำคัญ เพื่อนำมาใช้เป็นฐานของการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ที่นำเสนอใน ส่วนนี้ มี 2 แนวคิด คือ (1) แนวคิดการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนตามแนวคิดของพระธรรมปิฎก และ (2) แนวคิดจิตปัญญาศึกษา สาระสำคัญของแต่ละแนวคิดมีดังต่อไปนี้

3.1.1 การจัดการศึกษาที่ยั่งยืนตามแนวคิดของพระธรรมปิฎก

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต) (2546) ได้เขียนหนังสือเรื่อง รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อเป็นการนำเสนอแนวคิดในการจัดการศึกษาให้มีความยั่งยืน การเริ่มต้นของการศึกษาที่จะเกิดขึ้นได้ นักเรียนต้องมีใจที่จะเรียนรู้ ครูจึงเป็นผู้ให้การศึกษาดูแลให้เต็มที่ สร้างให้นักเรียนมีใจที่จะเรียนรู้เมื่อนักเรียนเปิดใจที่จะเรียนรู้ ก็ทำให้เกิดการศึกษาที่มีความยั่งยืน โดยมีสาระสำคัญคือ ในยุคที่สังคมเข้าสู่ยุคของข้อมูลข่าวสาร โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงข่าวสารต่างๆอยู่

ตลอดเวลา มนุษย์สามารถติดต่อกันได้ง่ายขึ้น การพัฒนาสิ่งต่างๆจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามๆกัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาทำให้ให้นักเรียนต้องเปิดใจรับการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงมีทักษะในการปฏิบัติสิ่งต่างๆ ต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดเป็นคือ คิดอย่างเป็นระบบ และมีความคิดที่ดี คือ ต้องไม่มีการเบียดเบียนใคร มีการพึ่งตนเองและเกื้อกูลบุคคลอื่น ดังนั้นการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนต้องให้ความสำคัญกับสถานะของการเริ่มต้นที่จะเรียนรู้ ซึ่งท่านได้ระบุว่าการศึกษาต้องช่วยให้เด็กคิดเป็นและคิดดี และลงมือทำให้ได้

การคิดเป็นระบบและคิดดี เกิดจากการใช้หลักที่เรียกว่า โยนิโสมนสิการ และต้องอาศัยตัวเร้าคือ ครู ที่ต้องมีความเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งการที่นักเรียนจะคิดเป็นได้นั้นต้องอาศัยการฝึกฝน ซึ่งมีวิธีการฝึกเบื้องต้นคือ

1) การใช้คำถาม นักเรียนต้องรู้จักตั้งคำถามเมื่อมีความสงสัย หรืออยากรู้ เช่นถามว่าคืออะไร ทำไมต้องเป็นแบบนี้ หรือ สิ่งนั้นเกิดขึ้นมาได้อย่างไร มีประโยชน์หรือโทษอย่างไร

2) การทำให้เห็นทางเลือก คือ ในเวลาฝึกนอกจากตั้งคำถามแล้ว ควรให้ทางเลือกให้นักเรียนได้เลือกตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งนักเรียนจะเป็นคนเลือกเอง โดยแต่ละทางเลือกมีการกำหนดข้อดีและข้อเสีย และให้นักเรียนเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด

การคิดเป็นนั้นต้องอาศัยปัจจัยภายนอกหรือตัวเร้าคือ ครู ซึ่งครูต้องมี กัลยาณมิตร 7 ประการซึ่งประกอบไปด้วย (1) ปิโย น่ารัก ในฐานะที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ไต่ถาม (2) ครู นำเคารพ ในฐานะประพาศติสมควรแก่ฐานะ ช่วยให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย (3) ภาวนีโย นำเจริญใจ นำยกย่องในฐานะทรงคุณ คือ มีความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง (4) วตตา จ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไหร่ควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี (5) วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำ คือพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ซักถาม คำเสนอแนะและวิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อ ไม่นุนเฉียว (6) คมภีรณจ กถ กตตา แกล้งเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยาก ซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป และ (7) โน จภูฏาเน นิโยชเย ไม่แนะนำในเรื่องที่เหลวไหล หรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย ครูต้องเป็นกัลยาณมิตรให้นักเรียน คือต้องจัดสรรสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดีให้แก่ นักเรียน เช่น การจัดหาหนังสือดีให้อ่าน การอำนวยความสะดวกต่างๆเป็นต้น มองในแง่หนึ่งว่าเป็นแหล่งความรู้หรือแหล่งข้อมูล ทำให้เราเกิดความรู้และความดี นอกจากครูเป็นกัลยาณมิตรให้นักเรียนแล้ว ครูต้องสอนให้นักเรียนเป็นกัลยาณมิตรของตนเอง คือ ตัวนักเรียนเองที่จะต้องรู้จักเลือกหาแหล่งความรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่นักเรียนจะต้องรู้จักเลือก กัลยาณมิตร คือรู้จักเลือกหาแหล่งความรู้ และเลือกถือตามแบบอย่างที่ดี

การที่นักเรียนจะคิดเป็นได้นั้นนอกจากอาศัยกัลยาณมิตรที่เป็นองค์ประกอบใหญ่แล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่นที่เรียกว่าตัวช่วยอีก 5 ประการคือ

ตัวช่วยที่ 1 การดำเนินชีวิตที่มีระเบียบด้วยความมีวินัย

ความมีวินัย มีความมุ่งหมายเพื่อให้ชีวิตมีโอกาสที่จะพัฒนาตัวเองได้เต็มที่ ถ้าชีวิตไม่มีวินัยสังคมก็จะอยู่กันอย่างไม่สงบ เรียบร้อย การมีวินัยนั้นจะต้องมีวินัยทั้ง 2 ด้านคือ วินัยของตนเอง และวินัยในการอยู่ร่วมกันของสังคม เป็นการจัดระเบียบชีวิต และระเบียบการร่วมกับผู้อื่น ให้มีความเรียบร้อย เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการกระทำที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ถ้าไม่มีระเบียบวินัยก็จะทำอะไรไม่สะดวก ชีวิตมีความติดขัด ไม่สามารถพัฒนาตนเองให้คิดเป็นได้

ตัวช่วยที่ 2 ความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์

นักเรียนต้องมีแรงจูงใจใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์ ที่จะมุ่งหาความรู้ ความใฝ่รู้จะเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนต้องการความรู้ อยากรู้ว่าความจริงของเรื่องนั้นๆเป็นเช่นไร เมื่อนักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่รู้ นักเรียนจะนำพาตัวเองไปสู่กลายณมิติที่เป็นหลักข้อที่ 1 และ 2 คือ มีการเลือกแหล่งเรียนรู้ หรือ บุคคลที่สามารถให้ความรู้นั้นได้

ตัวช่วยที่ 3 การมุ่งพัฒนาตนให้เต็มที่

มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพในตนเอง แต่จะต้องได้รับการฝึกฝนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตัวช่วยที่ 3 นี้จะต้องคอยเตือนตัวเองว่า ตัวเองจะต้องพัฒนาศักยภาพของตนเอง มีจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เราจะต้องฝึกตน เราจะต้องพัฒนาตนเองให้เต็มที่

ตัวช่วยที่ 4 มีทัศนคติและค่านิยมที่ดี

ทัศนคติและค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมีการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อมีทัศนคติและค่านิยมที่ดีแล้วก็จะทำให้เกิดท่าทีแห่งการเรียนรู้ เพราะเมื่อเกิดทัศนคติและท่าทีที่ดี กระบวนการคิดก็เปลี่ยนไป สามารถรับรู้สิ่งต่างๆได้ดี จนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

ตัวช่วยที่ 5 ความไม่ประมาท

การดำเนินชีวิตต้องมีความไม่ประมาท คือ ไม่เพิกเฉย ไม่เฉื่อยชา ไม่ปล่อยปละละเลย ไม่ทิ้งโอกาสที่จะทำความดี มีความกระตือรือร้น กระทำสิ่งต่างๆด้วยความมีสติ เมื่อมีสติและความไม่ประมาทแล้วก็จะสามารถแก้ปัญหาและพึ่งพาตนเองได้ด้วยความรู้คิดที่ดี

ตามแนวคิดการจกการศึกษาที่ยั่งยืนดังกล่าว นักเรียนต้องได้รับการส่งเสริมให้นักเรียนเปิดใจที่จะเรียนรู้ คิดเป็น คิดดี และลงมือทำได้ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะสำคัญคือ การดำเนินชีวิตที่มีระเบียบวินัย มีความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์ มุ่งพัฒนาตนให้เต็มที่ มีทัศนคติและค่านิยมที่ดี และมีความไม่ประมาท ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้นจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องอาศัยตัวเร้าคือ ครู ผู้มีความเป็นกลายณมิติที่จะส่งเสริม ชี้แนะและฝึกฝนให้เกิดการคิดเป็นระบบและคิดดีตามหลัก โยนิโสมนสิการโดยการใช้อำนาจอย่างเป็นระบบที่ส่งเสริมการคิด รวมทั้งการช่วยให้นักเรียนเห็นทางเลือกและการตัดสินใจเลือกทางที่ดีที่สุด ดังนั้นการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ตามแนวคิดนี้ต้องอาศัยครูผู้

มีความเป็นกัลยาณมิตรที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนเปิดใจที่จะเรียนรู้คิดอย่างเป็นระบบ มีความคิดดี และลงมือทำได้ และการใช้หลักการโยนิโสมนสิการ

3.1.2 แนวคิดจิตปัญญาศึกษา

จิตปัญญาศึกษา เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ๆ การปลูกฝังความตระหนักรู้ทั้งภายในและภายนอกใน ความเป็นองค์รวมของสรรพสิ่งจนเกิดปัญญา เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานมีนักวิชาการหลายท่านให้อธิบายแนวคิดของจิตปัญญาศึกษาไว้ดังนี้

ประเวศ วะสี (2550) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ จิตปัญญา เป็นการศึกษาที่ทำให้เข้าใจด้านในของตนเองและเกิดปัญญาเข้าถึงความจริงสูงสุด ทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่น เกิดความเป็นอิสระเกิดความรักอันไพศาลต่อเพื่อนมนุษย์ และธรรมชาติทั้งหมดอันเป็นไปเพื่อชีวิตและการอยู่ร่วมกันที่ดี โดยการปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เกิดการพัฒนาที่แท้จริง

สลักจิต ตรีธรมโสภาส (2553) ได้อธิบายแนวคิดว่า จิตปัญญาศึกษา คือการเรียนรู้ด้วยหัวใจที่ใคร่ครวญ เข้าใจด้านในของตนเอง เข้าถึงความจริงทำให้เปลี่ยนแปลงมุมมองเกี่ยวกับโลก และผู้อื่น เกิดความเป็นอิสระความสุขและปัญญาความรักต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

จุมพล พูลภัทรชีวิน (2551) ได้อธิบายแนวคิดว่า จิตปัญญาศึกษาคือ การศึกษาที่เน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนา ความตระหนักรู้ การเรียนรู้เท่าทันมิติ/โลกด้านใน (อารมณ์ความรู้สึก ความคิดความเชื่อ ทัศนะ มุมมองต่อชีวิตและโลก) ของตนเองให้มีคุณค่า ในเรื่องการเรียนรู้อย่างใคร่ครวญซึ่งคือการสังเกตอย่างมีสติต่อการเปลี่ยนแปลงภายในของตนเองที่ เกิดขึ้นจากการเผชิญกับผู้อื่นและโลกภายนอกผ่านกระบวนการกิจกรรมที่หลากหลาย มีเป้าหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอย่างลึกซึ้งทางความคิดและจิตสำนึกใหม่ เกี่ยวกับตนเองและโลก ส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติและการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและปัญญา มีความรักความเมตตาต่อตนเองและ สรรพสิ่งทั้งในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่ง และเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าจิตปัญญาศึกษา คือแนวทางการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และให้ความสำคัญกับการพัฒนาความตระหนักรู้ ในเรื่องการเรียนรู้ การสังเกตอย่างมีสติ ต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผ่านกระบวนการกิจกรรมที่หลากหลาย

หลักการของจิตปัญญาศึกษา

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแห่งแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน) ร่วมกับเครือข่ายจิตปัญญาศึกษาได้ สร้างชุดความรู้การอบรมและ กระบวนการด้านจิตปัญญาศึกษา เพื่อเป็นแนวทางเริ่มต้นในการสร้างการเปลี่ยนแปลงในจิตใจมนุษย์ได้สังเคราะห์ปรัชญาพื้นฐานของจิตปัญญาศึกษาไว้ 2 ประการ คือ

1. ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ (Humanistic Value) เป็นความเชื่อมั่นว่ามนุษย์มีศักยภาพ สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีประสบการณ์ตรงเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน

2. กระบวนทัศน์องค์รวม (Holistic Paradigm) คือการปฏิบัติต่อสรรพสิ่งอย่างไม่แยกส่วนจากชีวิต ด้วยทัศนะที่ว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสรรพสิ่งและสรรพสิ่งก็เป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ สามารถสังเคราะห์ออกเป็น 7 หลัก ได้แก่

1) หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) คือ การเข้าสู่สภาวะจิตใจที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้

2) หลักความรักความเมตตา (Compassion) คือ การส่งพลังออกเพื่อโอบอุ้มดูแล และการจัดกระบวนการด้วยสิ่งแวดล้อม และบริบทที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้

3) หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connection) คือ การช่วยให้เชื่อมโยง ประสบการณ์ในกระบวนการเข้ากับชีวิต ได้บูรณาการสู่วิถีชีวิต

4) หลักการเผชิญหน้า (Confronting) คือ การเปิดให้ตนเองออกจากพื้นที่ เพื่อการเรียนรู้และเข้าใจถึงข้อจำกัดและศักยภาพของตนเองต่อการเรียนรู้และพัฒนา

5) หลักความต่อเนื่อง (Continuity) คือ การสร้างความไหลลื่นของกระบวนการอันช่วยให้เกิดพลังพลวัตต่อการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ศักยภาพการเรียนรู้ได้รับการปลดปล่อยและ สามารถเกิดการพัฒนาได้

6) หลักความมุ่งมั่น (Commitment) คือ การเอื้อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำเอากระบวนการกลับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพื่อนำสู่การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

7) หลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community) คือ ความรู้สึกเป็นชุมชนร่วมกัน เกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงภายในของแต่ละคน รวมถึงการสร้างเครือข่ายสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้

จากแนวคิดดังกล่าวทำให้การส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ต้องให้นักเรียนเกิดความตระหนักรู้เห็นคุณค่าในตนเอง เกิดความเข้าใจในตนเองช่วยให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดี โดยครูต้องมีความเชื่อมั่นในศักยภาพที่นักเรียนจะเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่าง

3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้และการประยุกต์สู่การสอน

ทฤษฎีการเรียนรู้ เป็นแนวทาง ความคิดที่ใช้ในการอธิบายลักษณะของการเกิดการเรียนรู้ หรือการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมได้ ส่วนหลักการสอนคือแนวคิดที่เป็นหลักของการปฏิบัติทางการสอนที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ (ทิตินา แคมมณี, 2554) ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมทฤษฎีการเรียนรู้และการประยุกต์สู่การสอนที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคด์

ทฤษฎีการเรียนรู้

ธอร์นไคด์เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งมีหลายรูปแบบ บุคคลจะมีการลองผิดลองถูก ปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆจนกว่าจะพบรูปแบบการตอบสนองเพื่อสามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุด เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้ว บุคคลจะใช้รูปแบบการตอบสนองที่เหมาะสมเพียงแบบเดียว และจะพยายามใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อยๆ

กฎการเรียนรู้ของธอร์นไคด์สรุปได้ดังนี้

- 1) กฎแห่งความพร้อม การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ
- 2) กฎแห่งการฝึกหัด การฝึกหัดหรือการกระทำบ่อยๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวรถ้าไม่ได้กระทำซ้ำจะทำให้การรู้นั้นไม่คงทนถาวร และในที่สุดอาจลืมได้
- 3) กฎแห่งการใช้ การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ความมั่นคงของการเรียนรู้จะเกิดขึ้น หากได้นำไปใช้บ่อยๆ หากไม่ได้นำไปใช้อาจลืมได้
- 4) กฎแห่งผลที่พึงพอใจ เมื่อบุคคลได้รับผลที่พึงพอใจย่อมอยากจะเรียนรู้ต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจ จะไม่อยากเรียนรู้ ดังนั้นการได้รับผลที่พึงพอใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้

หลักการจัดการเรียนการสอน

- 1) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูก จะช่วยผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ในวิธีการแก้ปัญหา จดจำการเรียนรู้ได้ดีและเกิดความภาคภูมิใจในการกระทำสิ่งต่างๆด้วยตนเอง
- 2) การสำรวจความพร้อมหรือการสร้างความพร้อมของผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำก่อนการเรียนการสอนบทเรียน เช่น การสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียน การเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ การสำรวจความรู้ใหม่ การสำรวจความรู้พื้นฐาน เพื่อดูว่าผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนบทเรียนต่อไปหรือไม่

3) หากต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะในเรื่องใดจะต้องช่วยให้เขาเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง แล้วฝึกฝนโดยการกระทำสิ่งนั้นบ่อยๆ แต่ควรระวังอย่าให้ถึงกับซ้ำซาก จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย

4) เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้วควรให้ผู้เรียนฝึกนำการเรียนรู้นั้นไปใช้บ่อยๆ

5) การให้ผู้เรียนได้รับผลที่ตนพึงพอใจ จะช่วยให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จ การศึกษาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งเร้าหรือรางวัลที่ผู้เรียนพึงพอใจจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

3.2.2 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขของสกินเนอร์

ทฤษฎีการเรียนรู้

1) การกระทำใดๆถ้าได้รับการเสริมแรง จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรง แนวโน้มที่ความถี่ของการกระทำนั้นจะลดลงและหายไปในที่สุด

2) การเสริมแรงที่เปลี่ยนแปลงทำให้การตอบสนองคงทนกว่าการเสริมแรงที่ตายตัว

3) การลงโทษทำให้การเรียนรู้ได้เร็วและลืมเร็ว

4) การให้แรงเสริมหรือรางวัลจะสามารถช่วยปรับหรือปลูกฝังนิสัยที่ต้องการได้

หลักการจัดการเรียนการสอน

1) ในการสอน การให้การเสริมแรงหลังการตอบสนองที่เหมาะสมของเด็กจะช่วยเพิ่มอัตราการตอบสนองที่เหมาะสม

2) การเว้นระยะการเสริมแรงอย่างไม่เป็นระบบ หรือเปลี่ยนรูปแบบการเสริมแรงจะช่วยให้การตอบสนองของผู้เรียนคงทนถาวร เช่น ถ้าครูชมว่า “ดี” ทุกครั้งที่นักเรียนตอบถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนจะเห็นความสำคัญของการเสริมแรงที่น้อยลง ครูควรเปลี่ยนเป็นแรงเสริมแบบอื่นบ้าง เช่น ยิ้ม พยักหน้า หรือบางครั้งอาจไม่ให้แรงเสริม

3) การลงโทษที่รุนแรงเกินไป มีผลเสียมาก ผู้เรียนอาจไม่ได้เรียนรู้ หรือจำสิ่งที่เรียนได้เลย ควรใช้วิธีการงดการเสริมแรงเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

4) หากต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือปลูกฝังนิสัยให้แก่ผู้เรียน ควรมีการแยกพฤติกรรมที่ต้องการให้ชัดเจนและมีการเสริมแรงให้แก่ผู้เรียน เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ก็ควรให้การเสริมแรงที่เหมาะสมทันที

3.2.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์

บรูเนอร์เชื่อว่ามนุษย์จะเลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ และเกิดการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง แนวคิดที่สำคัญของบรูเนอร์ (ทิตนา แชมมณี, 2552) มีดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้

1) การจัดโครงสร้าง ของความรู้ให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

2) การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของผู้เรียน และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การคิดแบบหยั่งรู้ เป็นการคิดหาเหตุผลอย่างอิสระที่สามารถช่วยพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้

4) แรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

5) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์แบ่งได้เป็น 3 ชั้นใหญ่ๆคือ

5.1) ชั้นเรียนรู้จากการกระทำ คือ ชั้นเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ การลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ

5.2) ชั้นเรียนรู้จากความคิด เป็นชั้นที่เด็กสามารถสร้างมโนภาพในใจได้ และสามารถเรียนรู้จากภาพแทนของจริงได้

5.3) ชั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม

6) การเรียนรู้ที่เกิดจากการที่คนเราสามารถสร้างความคิดรวบยอด หรือสามารถจดประเภทของสิ่งต่างๆได้อย่างเหมาะสม

7) การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุดคือ การให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง

หลักการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ต้องเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหมายกับนักเรียน ต้องจัดเนื้อหาความคิดรวบยอดและวิธีสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการของนักเรียน ในการเรียนการสอนควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดอย่างอิสระ จัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้พบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี และการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนก็เป็นสิ่งที่มีความจำเป็น เป็นอย่างยิ่ง

3.2.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ของรอกเจอร์

ทฤษฎีการเรียนรู้

มนุษย์จะพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาพการณ์ที่ผ่อนคลาย และเป็นอิสระ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูใช้วิธีการสอนแบบชี้แนะ และทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้นักเรียน และการเรียนรู้จะเน้นกระบวนการเป็นสำคัญ (ทิสนา แคมมณี, 2552) มีดังนี้

หลักการจัดการเรียนการสอน

- 1) การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนต้องให้ความอบอุ่น ปลอดภัย ไม่น่าหวาดกลัวน่าไว้วางใจ จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี
- 2) นักเรียนแต่ละคนมีศักยภาพและแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองอยู่แล้ว ครูควรสอนแบบชี้แนะ โดยให้นักเรียนเป็นผู้นำทางในการเรียนรู้ของตน และคอยช่วยเหลือผู้เรียนให้บรรลุตามการเรียนรู้ต่างๆ
- 3) ในการจัดการเรียนการสอนควรเน้นการเรียนรู้กระบวนการเป็นสำคัญ

3.2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโนลส์ (Knowles)

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

- 1) ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มากหากมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2) การเรียนรู้ของมนุษย์เป็นกระบวนการภายใน อยู่ในความควบคุมของผู้เรียนแต่ละคน ผู้เรียนจะนำประสบการณ์ ความรู้ ทักษะและค่านิยมต่างๆมาสู่การเรียนรู้ของตน
- 3) มนุษย์จะเรียนรู้ได้ดีหากมีอิสระที่จะเรียนในสิ่งที่ตนเองต้องการและด้วยวิธีการที่ตนพอใจ
- 4) มนุษย์ทุกคนมีลักษณะเฉพาะตน ความเป็นเอกลักษณ์เป็นสิ่งที่มีคุณค่า มนุษย์ควรได้รับการส่งเสริมในการพัฒนาความเป็นเอกลักษณ์ของตน
- 5) มนุษย์เป็นผู้ที่มีความสามารถและเสรีภาพที่จะตัดสินใจ และเลือกกระทำสิ่งต่างๆตามที่ตนพอใจ และรับผิดชอบในผลของการกระทำนั้น

หลักการจัดการเรียนการสอน

- 1) การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน รับผิดชอบร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด
- 2) ในกระบวนการเรียนรู้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ ความรู้ ทักษะ เจตคติและค่านิยมต่างๆของตน เข้ามาใช้ในการทำความเข้าใจสิ่งใหม่ ประสบการณ์ใหม่
- 3) ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่เรียนและวิธีเรียนด้วยตนเอง

4) ในกระบวนการเรียนการสอน ครูควรเข้าใจและส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณสมบัติเฉพาะตน ไม่ควรปิดกั้นเพียงเพราะเขาไม่เหมือนคนอื่น

5) ในกระบวนการเรียนรู้ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนตัดสินใจด้วยตนเอง ลงมือกระทำ และยอมรับจากการกระทำนั้น (ทิตนา แคมมณี, 2552)

3.2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโคมส์ (Combs)

ทฤษฎีการเรียนรู้

ความรู้สึกของผู้เรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้มาก เพราะความรู้สึกและเจตคติของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน (ทิตนา แคมมณี, 2552)

หลักการจัดการเรียนการสอน

การคำนึงถึงความรู้สึกของผู้เรียน การสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี

3.3 หลักการและแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนร่วมสมัย

3.3.1 การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-based Instruction)

หลักการ

ปัญหาสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนงุนงงสงสัยและความต้องการที่จะแสวงหาความรู้ เพื่อขจัดความสงสัยดังกล่าว การให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาจริง หรือสถานการณ์ปัญหาต่างๆ และร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหาเหล่านั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ อันเป็นทักษะจำเป็นต่อการดำรงชีวิต และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นิยาม

การจัดการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนอาจจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา และฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหาเหล่านั้นเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหานั้นชัดเจน ได้เห็นทางเลือกและวิธีการที่หลากหลายในการแก้ปัญหาเหล่านั้น รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ เกิดทักษะกระบวนการคิด และกระบวนการแก้ปัญหาต่างๆ

ตัวบ่งชี้

- 1) ผู้สอนและผู้เรียนมีการเลือกปัญหาที่ตรงกับความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียน
- 2) ผู้สอนและผู้เรียนมีการออกไปเชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนมีการจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา
- 3) ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และหาสาเหตุของปัญหา
- 4) ผู้เรียนมีการวางแผนการแก้ปัญหาาร่วมกัน
- 5) ผู้สอนมีการให้คำแนะนำปรึกษา และช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการแสวงหาแหล่งข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 6) ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- 7) ผู้สอนมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย และพิจารณาเลือกวิธีที่เหมาะสม
- 8) ผู้เรียนมีการลงมือแก้ปัญหา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปและประเมินผล
- 9) ผู้สอนมีการติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียน และให้คำปรึกษา
- 10) ผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการ

3.3.2 การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผู้เรียนทุกคนมีความสนใจใฝ่รู้ อยู่เป็นธรรมชาติ หากได้รับการส่งเสริมให้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง และได้รับการฝึกฝนทักษะที่จำเป็นต่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจได้ตลอดชีวิต

นิยาม

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อ เนื้อหา วิธีการ และสื่อการเรียนการสอนได้ตามความสนใจ โดยมีผู้สอนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ ช่วยพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และช่วยให้คำปรึกษาแนะนำตามความเหมาะสมเกี่ยวกับการหาแหล่งความรู้ วิธีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ การวิเคราะห์ และสรุปข้อความรู้

ตัวบ่งชี้

- 1) ผู้เรียนมีการเลือกหัวข้อ เนื้อหา วิธีการ และสื่อการเรียนการสอนได้ตามความสนใจ หรือตามความถนัด
- 2) ผู้สอนมีการจัดเตรียมหรือออกแบบเนื้อหา/วัสดุ/สื่อ/กิจกรรม ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง

3) ผู้สอนมีการพูดคุยกับผู้เรียนเกี่ยวกับการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยให้คำแนะนำหรือให้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา หัวข้อ วิธีการ และสื่อการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเลือก

4) ผู้เรียนมีการดำเนินการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

5) ผู้สอนมีการพบปะพูดคุยกับผู้เรียนเป็นระยะๆ มีการนำผลงานการศึกษาด้วยตนเองมาอภิปรายในแ่งมุมต่างๆ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจ และความถูกต้องของความรู้ มีการชี้แนะสิ่งที่พลาด

6) ผู้สอนมีการวัดประเมินผลการเรียน ทั้งทางด้านเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้

3.3.3 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

แนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (inquiry) และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (knowledge) เฮอร์นได้อธิบายว่า สิ่งสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกหรือความต้องการที่จะสืบค้นหรือเสาะแสวงหาความรู้ก็คือตัวปัญหา แต่ปัญหานั้นจะต้องมีลักษณะที่มีความหมายต่อผู้เรียนและท้าทายเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาคำตอบ นอกจากนั้นปัญหาที่ชวนให้เกิดความงุนงงสงสัย หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดจะยิ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเสาะแสวงหาความรู้หรือคำตอบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมนุษย์อาศัยอยู่ในสังคมต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม เพื่อสนองความต้องการของตนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม ความขัดแย้งทางความคิดที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือในกลุ่ม จึงเป็นสิ่งที่บุคคลต้องพยายามหาหนทางขจัดแก้ไขหรือจัดการทำความเข้าใจให้เป็นที่พอใจหรือยอมรับทั้งของตนเองและผู้เกี่ยวข้อง ส่วนในเรื่อง “ความรู้” เฮอร์น มีความเห็นว่า ความรู้เป็นเป้าหมายของกระบวนการสืบสอบทั้งหลาย ความรู้เป็นสิ่งที่ได้จากการนำประสบการณ์หรือความรู้เดิมมาใช้ในประสบการณ์ใหม่ ดังนั้น ความรู้จึงเป็นสิ่งที่ค้นพบผ่านกระบวนการสืบสอบ (inquiry) โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาทักษะในการสืบสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ

กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้งุนงงสงสัย

ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ใช้ในการกระตุ้นความสนใจและความต้องการในการสืบสอบและแสวงหาความรู้ต่อไปนั้นควรเป็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมกับวัยความสามารถและความสนใจของผู้เรียน และจะต้องมีลักษณะที่ชวนให้งุนงงสงสัย เพื่อท้าทาย

ความคิดและความใฝ่รู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น

ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และพยายามกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งหรือความแตกต่างทางความคิดขึ้น เพื่อท้าทายให้ผู้เรียนพยายามหาทางเสาะแสวงหาข้อมูลหรือวิธีการพิสูจน์ทดสอบความคิดของตน เมื่อมีความแตกต่างทางความคิดเกิดขึ้น ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนที่มีความคิดเห็นเดียวกันรวมกลุ่มกัน หรืออาจรวมกลุ่มโดยให้แต่ละกลุ่มมีสมาชิกที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันก็ได้

ขั้นที่ 3 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้

เมื่อกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันแล้ว สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนว่า จะแสวงหาข้อมูลอะไร กลุ่มจะพิสูจน์อะไร จะตั้งสมมติฐานอะไร กลุ่มจำเป็นต้องมีข้อมูลอะไร และจะไปแสวงหาที่ไหน หรือจะได้ข้อมูลนั้นมาได้อย่างไร จะต้องใช้เครื่องมืออะไรบ้าง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วจะวิเคราะห์อย่างไร และจะสรุปผลอย่างไร ใครจะช่วยทำอะไร จะใช้เวลาเท่าใด ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการสืบสอบ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะกระบวนการกลุ่ม ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการทำงานให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผน แหล่งความรู้

ขั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้

ผู้เรียนดำเนินการเสาะแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำและติดตามการทำงานของ ผู้เรียน

ขั้นที่ 5 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล

เมื่อกลุ่มรวบรวมข้อมูลได้มาแล้วกลุ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลต่อจากนั้นจึงให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผล อภิปรายผลร่วมกันทั้งชั้น และประเมินผลทั้งทางด้านผลงาน และกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับ

ขั้นที่ 6 ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป

การสืบสอบและเสาะแสวงหาความรู้ของกลุ่มตามขั้นตอนข้างต้นช่วยให้กลุ่มได้รับความรู้ ความเข้าใจ และคำตอบในเรื่องที่ศึกษา และอาจพบประเด็นที่เป็นปัญหาชวนให้ งุนงงสงสัยหรืออยากรู้ต่อไป ผู้เรียนสามารถเริ่มต้นวงจรการเรียนรู้ใหม่ ตั้งแต่ขั้นที่ 1 เป็นต้นไป การเรียนการสอนตามรูปแบบนี้จึงอาจมีต่อเนื่องไปเรื่อยๆตามความสนใจของผู้เรียน

ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะสามารถสืบสอบและเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดความใฝ่รู้และมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น และได้พัฒนาทักษะการสืบสอบ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะการทำงานกลุ่ม (ทิตินา แคมมณี, 2552)

3.3.4 แนวคิดทฤษฎีของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัฒนาพร รัชชบุทช์ (2542) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกล่าวว่า หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตเหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติจริง ทุกขั้นตอนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง (2545) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลายสอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระที่จะเรียนรู้ การทำกิจกรรม และการลงมือปฏิบัติจริง จนสามารถพบข้อความรู้และวิธีปฏิบัติด้วยตนเอง จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและความหมายดังกล่าวสามารถ สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การที่ครูคอยให้คำปรึกษาและกระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียน บริเวณในโรงเรียน และนอกโรงเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีใจใฝ่เรียนรู้

หลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย การเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถที่จะเกิดขึ้นได้อยู่ตลอดเวลา จากการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ หรือการเรียนรู้จากกิจกรรมที่ได้รับทั้งในห้องเรียน หรือสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่ได้รับการวางแผนเพื่อกำหนดวิธีและเทคนิคแนวทางการดำเนินการจึงมีกระบวนการ และวิธีการที่หลากหลายโดยคำนึงถึงการพัฒนาการของผู้เรียน ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนด้วย ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้เป็นลักษณะองค์รวมเป็นการบูรณาการ กำหนดเป้าหมายร่วมกันด้วยการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้เสนอหลักในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรคำนึงถึงประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. สมรรถนะของบุคคลมีศักยภาพในการเรียนรู้สูงสุด กล่าวคือ บุคคลสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ ต้องอาศัยสมองและระบบประสาทสัมผัส ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นพื้นฐานของการรับรู้

ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องสนใจและให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมอง (Head) จิตใจ (Heart) มือ (Hand) และสุขภาพองค์รวม (Health)

2. ความหลากหลายทางสติปัญญา กล่าวคือ บุคคลมีความสามารถแตกต่างกัน และมีรูปแบบการพัฒนาที่เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละคน สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการพัฒนา เสริมสร้างความสามารถให้แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

ดังนั้น การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมศักยภาพ ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งมีความสามารถหลากหลายในแต่ละบุคคล

เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัฒนาพร ระวังบุทช์ (2542) เทคนิควิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นมีมากมายหลายวิธี การนำวิธีสอนใดๆ ไปใช้นั้นควรเลือกให้เหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาธรรมชาติของวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ และลักษณะของผู้เรียน ซึ่งเทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนทางอ้อม (Indirect Instruction) ได้แก่ การเรียนแบบสืบค้น (Inquiry) แบบค้นพบ (Discovery) แบบแก้ปัญหา (Problem Solving) แบบสร้างแผนผังความคิด (Concept Mapping) แบบใช้กรณีศึกษา (Case Studies) แบบตั้งคำถาม (Questioning) และแบบใช้การตัดสินใจ (Decision Making)

2. การศึกษาเป็นรายบุคคล (Individual Study) ได้แก่ การมอบหมายรายงานเป็นรายบุคคล การเขียนเรียงความ การทำโครงการ การทำแบบจำลอง การทำนิทรรศการ การสืบค้น การค้นคว้าอย่างอิสระ คู่สัญญา การเรียนเสริม ศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center) ชุดการสอน (Instruction Package) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activity Packages) คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) บทเรียนสำเร็จรูป (Programmed Text)

3. การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิสัมพันธ์ (Interactive Instruction) ได้แก่ คู่คิด (Think – Pair–Share) การโต้เถียง การระดมพลังสมอง (Brain–Storming) กลุ่มแก้ปัญหาบทบาทสมมติ (Role–Play) Buzzing กลุ่มเอกฉันท์ 1–3–6 กลุ่มตัว กลุ่มสืบค้น การอภิปราย การเรียนแบบร่วมมือ การประชุมแบบต่าง ๆ

4. การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Instruction) ได้แก่ เกม (Game) กรณีตัวอย่าง (Case Study) สถานการณ์จำลอง (Experiential Instruction) ละคร (Acting of Dramatization) บทบาทสมมติ (Role–Play)

5. การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative learning)

6. การเรียนแบบมีส่วนร่วม (Participatory learning)

7. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ (Integration)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการเรียนการสอนที่ครูเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะทำให้ผู้เรียนมีใจใฝ่เรียนรู้มากยิ่งขึ้น การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญขึ้นอยู่กับการจัดการของครูแต่ละคนซึ่งมีแนวทางที่แตกต่างกันออกไป

3.3.5 ทฤษฎีเกี่ยวกับวงจรใฝ่รู้

แนวคิดวงจรใฝ่รู้เป็นวิธีการที่โดดเด่นเพื่อการเรียนการสอนอย่างจริงจังซึ่งจะนำความรู้ ความคิด ความสนใจ และทักษะที่นักเรียนนำไปโรงเรียน ตอบสนองความท้าทายของโรงเรียน ในการเตรียมเด็กสำหรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม วงจรใฝ่เรียนรู้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สนับสนุนนักเรียนให้เกิดความอยากรู้ อยากรู้อยากเห็น เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน สามารถกำหนดปัญหา ตั้งคำถาม และรับรู้หัวข้อที่ต้องการสำรวจ สามารถพัฒนาความเข้าใจ ความรู้ทั้งหมดที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ท่ามกลางการแสดงออก และความร่วมมือสนับสนุนจากทุกฝ่ายแนวคิดวงจรใฝ่เรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลักคือ (กณิการ์ เกื้อรุ่ง, 2553)

ขั้นที่ 1 ขั้นตั้งจุดความรู้ที่นักเรียนสนใจ ขั้นตอนแรกเป็นการตั้งความรู้ ความสนใจ ความคิด และแรงจูงใจของนักเรียน บทบาทของครูคือช่วยให้นักเรียนสงสัยและตั้งคำถาม คำถาม การตั้งคำถาม กระตุ้นความคิด ให้มีสิ่งที่น่าสนใจที่จะพูด สิ่งนี้อาจจะเกิดในขั้นตอนนี้คือ การค้นหา การสังเกต การทำความเข้าใจ กำหนดคำถาม และระบุปัญหา การแสดงความคิดเห็น ลักษณะของกิจกรรมในขั้นที่ 1 เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนถามคำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดในสิ่งที่สนใจ ตัวอย่างกิจกรรมนี้เช่น

Beat teacher เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนถามคำถามเกี่ยวกับหัวข้อที่เลือก ถ้าครูไม่สามารถตอบคำถามได้ก็บันทึกไว้ เป็นการสร้างธนาคารคำถาม

5 Whys เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนตั้งคำถามที่ขึ้นต้นคำว่า “ทำไม” ซึ่งคำถามทั้ง 5 ที่เกิดขึ้นจะมีความเชื่อมโยงกัน กิจกรรมนี้ส่งเสริมให้ตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นกับเหตุผลของพื้นฐาน พฤติกรรมและทัศนคติ ตรวจสอบความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล

ขั้นที่ 2 ขั้นให้คำจำกัดความและการโต้ตอบ ในขณะที่ขั้นตอนแรกของแนวคิดวงจรใฝ่เรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างวิสัยทัศน์และการหาข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และความสนใจที่มีอยู่ของนักเรียนขั้นที่สองเกี่ยวกับการสร้างและ การให้นิยาม และให้ความสำคัญกับความคิด คำถามหรือหัวข้อและการวางแผนค้นคว้าต่อไป นักเรียนต้องได้รับการสนับสนุนในการทำงาน บทบาทของครูเป็นสิ่งสำคัญในขั้นตอนนี้ ครูต้องมั่นใจว่านักเรียนให้ความสนใจกับการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีที่มีความหมายครูต้องประเมินความรู้ที่มีอยู่ของนักเรียน และเข้าใจหัวข้อในการค้นคว้าเบื้องต้น เพื่อระบุคำสำคัญของหัวข้อ และคำถาม ครูจะใช้ความรู้และความชำนาญเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อช่วยให้นักเรียนนำไปสู่การ

หาข้อมูล การสนทนาระหว่างครูและนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ครูจะคอยส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนดำเนินการต่อไปในความสนใจของนักเรียนกับการถามคำถาม

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติ เน้นไปที่การค้นคว้าในสิ่งที่มีความหมาย และตรงกับปัญหา อาจเป็นขั้นที่ต้องใช้เวลา การที่นักเรียนจะมีส่วนร่วมในความหลากหลายของงานนั้นเป็นสิ่งสำคัญของบทบาทของครูคือ การให้บริการและสนับสนุนนักเรียน มีการพูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับสาเหตุของเรื่องที่นักเรียนกำลังทำ ครูต้องสนับสนุนให้นักเรียนมีความหวังและมีความพยายาม โดยลักษณะของกิจกรรมในขั้นที่ 3 เป็นกิจกรรมให้นักเรียนได้สืบค้นในสิ่งที่มีความหมายกับนักเรียน กิจกรรมในขั้นนี้ ได้แก่ การปรึกษาเกี่ยวกับหัวข้อการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 4 ขั้นสื่อสาร นำเสนอ และประเมินผล เป็นการสื่อสารของนักเรียนที่นำเสนอความรู้ใหม่และมีความเข้าใจกับคนอื่น ๆ ขั้นนี้นักเรียนมีโอกาสนำเสนอและสื่อสารสิ่งที่เป็นความรู้ใหม่กับเพื่อนและครู

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับใจใฝ่เรียนรู้ พบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับใจใฝ่เรียนรู้ และรูปแบบการพัฒนาใจใฝ่เรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2551) ได้ทำการวิจัยในโครงการวิจัยต่อเนื่องในระยะที่ 3 ของโครงการวิจัยบูรณาการ การเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ การวิจัยในระยะที่ 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) กำหนดกลยุทธ์การนำนวัตกรรมการเปลี่ยนผ่านศึกษา “สัตตศิลา” สู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียน และ (2) จัดทำข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนต้นแบบนวัตกรรมการเปลี่ยนผ่านการศึกษาสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจและระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา มีการดำเนิน 4 ขั้นตอน คือ (1) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่โรงเรียนนำร่อง กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ ครู อาจารย์ ผู้บริหาร นักเรียน และพ่อแม่ผู้ปกครอง ใน 4 จังหวัด ได้แก่ พิษณุโลก อุบลราชธานี ศรีสะเกษ และประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดละ 1 เขตการศึกษา (2) การออกแบบกลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนต้นแบบนวัตกรรมการเปลี่ยนผ่านการศึกษา “สัตตศิลา” กิจกรรมการขับเคลื่อนนวัตกรรม มี 3 กิจกรรมคือ (1) การจัดทำเอกสารคู่มือ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจและสามารถนำต้นแบบนวัตกรรมสู่การปฏิบัติได้ง่าย และมีสาระที่เป็นแบบบูรณาการ (2) การจัดทำสื่อ สิ่งตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่แนวคิด และ (3) การจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ (3) การประเมินความสำเร็จของโครงการ มี 3 ระดับ คือ ระดับโรงเรียน ระดับครู และระดับนักเรียน และ (4) การสรุปผลการดำเนินงาน สรุปบทเรียน และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ที่ใช้ในการขับเคลื่อนต้นแบบนวัตกรรมการเปลี่ยนผ่านการศึกษา

“สัตตศิลา” สู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียน แบ่งออกได้ 3 กลยุทธ์คือ (1) กลยุทธ์การเผยแพร่นวัตกรรมสู่โรงเรียน เป็นกลยุทธ์ที่ต้องการเผยแพร่นวัตกรรมในพื้นที่เป็นบริเวณกลุ่มตัวอย่าง (2) กลยุทธ์การขับเคลื่อนนวัตกรรมในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์การวางแผน กลยุทธ์การเลือกตามความพร้อมและความสนใจ และกลยุทธ์การร่วมมือดำเนินการทั้งโรงเรียน ซึ่งพบว่ากลยุทธ์ที่ทำให้การขับเคลื่อนนวัตกรรม “สัตตศิลา” ในโรงเรียนประสบความสำเร็จคือ กลยุทธ์การวางแผนร่วมกัน และ (3) กลยุทธ์การใช้นวัตกรรม “สัตตศิลา” ในการจัดการศึกษา ซึ่งพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่นำหลักสัตตศิลาไปใช้ในการเสริมการจัดการศึกษาทั้งโรงเรียน ทุกระดับชั้น ทุกห้องเรียน หลักศิลาที่โรงเรียนเลือกมากที่สุด คือ หลักที่ 4 การจัดหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4F ผลสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านการศึกษาด้านนวัตกรรม “สัตตศิลา” ในโรงเรียนพบว่า ผลสำเร็จระดับครู ที่มีมากที่สุดคือ ครูมีความกระตือรือร้นในการสอนเพิ่มขึ้น ผลสำเร็จระดับนักเรียนพบว่า นักเรียนมีความสุขในการเรียน

เพื่อให้การเปลี่ยนผ่านการศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดผลตามที่พึงประสงค์ โรงเรียนต้องมีการปรับกระบวนการทัศน์ทางการศึกษา การปรับระบบการเรียนรู้และปรับโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้

การจัดการศึกษาที่ใช้ในการเปลี่ยนผ่านการศึกษา เรียกว่า หลัก “สัตตศิลา” ประกอบด้วย หลัก 7 ประการ ดังต่อไปนี้

- หลักที่ 1 คุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ (คุณลักษณะ 4ร.)
- หลักที่ 2 การพัฒนาสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ
- หลักที่ 3 การบริหารจัดการแบบบูรณาการ (iEMS)
- หลักที่ 4 การจัดหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- หลักที่ 5 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (CRP)
- หลักที่ 6 ทักษะสู่สาระสนเทศ (NET)
- หลักที่ 7 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง (3M)

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าหลักที่ 7 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง (3M) เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดใจใฝ่เรียนรู้ หลักการ 3M เป็นชื่อย่อที่แสดงถึงบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการสร้างโอกาสการเรียนรู้ บทบาทได้แก่ ผู้ให้กำลังใจ (Moral Supporter) ผู้ใส่ใจกำกับ (Monitor) และผู้สนับสนุนส่งเสริม (Mentor)

M1: บทบาทของผู้ให้กำลังใจ (Moral Supporter) การให้กำลังใจเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

M11 การให้กำลังใจด้วยการแสดงออกถึงความชื่นชมยินดีทางวาจาหรือทางกาย

M12 การให้รางวัล ยกย่อง การสนับสนุนเพื่อให้มีกำลังใจอยากพัฒนาต่อไป

M13 การให้โอกาสการพัฒนาที่ชื่นชอบ

M2: บทบาทของผู้ใส่ใจกำกับ (Monitor) การใส่ใจกำกับติดตามให้ประพฤติและปฏิบัติในทิศทางที่เหมาะสมและต่อเนื่อง

M21 การให้ความสำคัญเห็นคุณค่าของการใส่ใจกำกับติดตามการดำเนินงาน

M22 การติดตามกำกับให้เกิดการพัฒนา

M23 การวิเคราะห์ตรวจสอบจุดแข็งจุดอ่อน

M3: บทบาทของผู้สนับสนุนส่งเสริม (Mentor) การเป็นที่เลี้ยงที่สนับสนุนส่งเสริมให้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองสู่เป้าหมายที่กำหนด

M31 การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้

M32 การจัดหาสิ่งทรัพยากร ประสพการณ์ที่ทำให้เกิดการพัฒนาศู่เป้าหมายที่กำหนด

M33 การพัฒนาให้สามารถเป็นที่เลี้ยงหรือที่พึ่งที่ดีได้

วันเพ็ญ โพธิ์พูน (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี” โดยมีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี (2) เพื่อศึกษาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และ (3) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำแนกตามชั้นปี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักศึกษาปริญญาตรี (ภาคปกติ) ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จำนวน 768 คนและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (ภาคปกติ) จำนวน 415 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้มีลักษณะเป็นแบบสถานการณ์ ผลการวิจัยพบว่า (1) องค์ประกอบคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ (ประกอบด้วย กล้าคิดริเริ่ม ความมีเหตุผล ความอยากรู้อยากเห็น ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และ ความเพียรพยายามทุกด้านมีความเหมาะสมมาก (2) คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3) นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ที่อยู่ชั้นปีต่างกันมีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ที่อยู่ชั้นปีต่างกันมีคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้แตกต่างกัน

ปิลันญา วงศ์บุญ (2550) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การศึกษาคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2549 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 420 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบวัดคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งมีลักษณะเป็นสถานการณ์ 3 ตัวเลือก จำนวน 75 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์มีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่ในระดับสูง โดยมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนด้านกล้าคิดริเริ่มสูงที่สุด รองลงมา

ได้แก่ ความอยากรู้ อยากเห็น ความมีเหตุผล ความเพียรพยายาม ความตั้งใจอย่างมีสติ และ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ตามลำดับ เปรียบเทียบคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชายและ นักเรียนหญิงช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์พบว่า มีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 เปรียบเทียบคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้อของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และ มัธยมศึกษาปีที่ 3) โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ พบว่า นักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นต่างกันมีคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ และ ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับชั้นที่มีผลต่อคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน ของนักเรียนช่วงชั้น ที่ 3 โรงเรียนยอแซฟอุปถัมภ์ พบว่า ตัวแปรเพศกับระดับชั้นไม่ส่งผลให้เกิดผลของปฏิสัมพันธ์ต่อ คุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กณิการ์ เกื้อรุ่ง (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความใฝ่รู้ ความคิดสร้างสรรค์ และ การคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้แนวคิดวงจรใฝ่รู้” โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้แนวคิดวงจรใฝ่รู้ (2) วิเคราะห์ผลของกิจกรรมการ เรียนรู้ที่ใช้แนวคิดวงจรใฝ่รู้ที่ส่งผลต่อความใฝ่รู้ ความคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีรูปแบบการวิจัยที่เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย (1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดวงจรใฝ่รู้จำนวน 4 แผน และแผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบปกติจำนวน 4 แผน (2) แบบวัดความใฝ่รู้ (3) แบบวัดความคิด สร้างสรรค์ของทอแรนซ์ และ (4) แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากการศึกษาพบว่า นักเรียน กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่อง ของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มทดลองมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มทดลองหลังการทดลองมีความใฝ่รู้ ความคิดสร้างสรรค์ และ การคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่ม ควบคุมหลังการทดลองมีความใฝ่รู้ ความคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการ ทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคุณลักษณะของบุคคลที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนคือ (1) แสวงหาความรู้อยู่เสมอ (2) มีความกระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น (3) กล้าคิดริเริ่มและตัดสินใจ (4) มีการนำความคิดเห็น ความรู้สึกนึกคิด (5) มีความเพียรพยายาม มุ่งมั่นขยันขันแข็งในการศึกษา หาความรู้ (6) มีความมุ่งมั่นในการเรียน และ (7) เป็นบุคคลที่มีเหตุผล

ศิริพิมล หงส์เหม (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทาง วิทยาศาสตร์และคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่องธรรมชาติ ของสิ่งมีชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหา

ความรู้ (2) ศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (3) ศึกษาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ และ (4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 40 คน ปีการศึกษา 2555 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เรื่องธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต แบบทดสอบผลการวัดผลการเรียนรู้ แบบทดสอบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ แบบประเมินคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ และแบบสอบถามนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (t- test) แบบไม่อิสระ (dependent) ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลการเรียนรู้เรื่องธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลการจัดการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ (2) ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนในชั้นวางแผนเป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาคือขั้นดำเนินการ ขั้นทำความเข้าใจและขั้นประเมินผลตามลำดับและมีแนวโน้มของระดับความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น (3) คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้หลังการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับดี โดยมีคะแนนในองค์ประกอบมีความตั้งใจเป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาคือแสวงหาความรู้ ช่างสังเกต มีความคิดริเริ่ม มีเหตุผล มีความพยายาม และถ่ายทอดความรู้ตามลำดับ และมีแนวโน้มของระดับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้เพิ่มมากขึ้น (4) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ภาพรวมในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุดในด้านบรรยากาศในการเรียนรู้เป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาคือด้าน ประโยชน์ที่ได้รับ และด้านจัดกิจกรรมการเรียนรู้

พงษ์เทพ ปลื้มใจ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร แรงจูงใจในการเรียน การเห็นคุณค่าในตนเอง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว กับความใฝ่รู้ใฝ่เรียน (2) สร้างสมการพยากรณ์ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 360 คน ปีการศึกษา 2554 ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดความใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

จำนวน 50 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .303 ถึง .590 และ มีความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ เท่ากับ .937 และแบบวัดปัจจัยที่สัมพันธ์กับความใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน การเห็นคุณค่าในตนเอง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ความฉลาดทางอารมณ์ และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .281 ถึง .614 และมีความเชื่อมั่นของ แบบวัด ตั้งแต่ .712 ถึง .821 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่สัมพันธ์ทางบวกกับความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน (1X) การเห็นคุณค่าในตนเอง (2X) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (3X) ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน (4X) ความฉลาดทางอารมณ์ (5X) และการส่งเสริมทางสังคมจากครอบครัว (6X) 2) ปัจจัยที่มีอำนาจในการพยากรณ์ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน (1X) ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน (4X) การเห็นคุณค่าในตนเอง (2X) และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (3R) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .895 มีค่าอำนาจการพยากรณ์ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน (2R) ได้ร้อยละ 80.10 ซึ่งสามารถนำมาสร้างสมการพยากรณ์ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (β) ตามลำดับได้ดังนี้

$$Y' = .598 + .306 + .177 + .165 + .173$$

$$Z Y = .379 + .212 + .185 + .205$$

กิตติมา จัตุกัทรกุลม (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์และคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus และแบบ BBL” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบ KWL-Plus และแบบ BBL เรื่อง การอ่านภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบ KWL-Plus และแบบ BBL (3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์และคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน ระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus และแบบ BBL และ 4) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์และคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus และแบบ BBL กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านผไทรินทร์ และ โรงเรียนรวมมิตรวิทยา อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 รวม 64 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม ได้โรงเรียนบ้านผไทรินทร์ 1 ห้อง มี 26 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบ KWL-Plus และได้โรงเรียนรวมมิตรวิทยา 1 ห้อง มี 38 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ 2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้

แบบ BBL เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 5 ชนิด ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบ KWL-Plus เรื่องการอ่านภาษาไทย จำนวน 8 แผน (2) แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบ BBL เรื่องการอ่านภาษาไทย จำนวน 8 แผน (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเป็นแบบเลือกตอบ ชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ (4) แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบเลือกตอบ ชนิด 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ (5) แบบวัดคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน ชนิดมาตราส่วนประมาณค่ามี 3 ระดับ จำนวน 15 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมุติฐานใช้ The Wilcoxon Matched Pairs Singed-Ranks Test และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณทางเดียว (One-way MANOVA) ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบ KWL-Plus เรื่องการอ่านภาษาไทย มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.11 / 82.05 และแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย แบบ BBL เรื่องการอ่านภาษาไทย มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.53 / 83.07 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ (2) แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบ KWL-Plus มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6963 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 69.63 และแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแบบ BBL มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7215 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 72.15 (3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus และแบบ BBL มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL-Plus และแบบ BBL มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนไม่แตกต่างกัน

มาสริน จันทรงาม (2543) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยต่อการใฝ่รู้และความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาล” การวิจัยเชิงทดลองครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการใฝ่รู้และความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยและเปรียบเทียบการใฝ่รู้และความสามารถในการคิดวิจารณ์ ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยและกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์ ที่เรียนวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล 2 จำนวน 40 คน สุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการสอนแบบเน้นวิจัย คู่มืออาจารย์คู่มือนักศึกษา เอกสารประกอบการสอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามการใฝ่รู้ของนักศึกษาพยาบาล และแบบสอบความสามารถในการคิดวิจารณ์ ที่สร้างโดยผู้วิจัย ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .89 และ .68 ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที (t - test statistic) ผลการวิจัยพบว่า (1) การใฝ่รู้ของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบเน้น

วิจัยหลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัย ก่อนและหลัง การสอน ไม่แตกต่างกัน (2) การใฝ่รู้และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยและกลุ่มที่ได้รับการ สอนแบบปกติ ไม่แตกต่างกัน

พรชัย ผาตโรสง (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ เรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่รู้ ใฝ่เรียนของนักศึกษา (2) สร้างหลักสูตรส่งเสริม พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษา 3) ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน ของนักศึกษา การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่ รู้ใฝ่เรียน กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน ระยะที่ 2 สร้างและลองใช้หลักสูตรส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำนวน 30 คน ระยะที่ 3 ศึกษาประสิทธิผลหลักสูตรส่งเสริมพฤติกรรม ใฝ่รู้ใฝ่เรียน กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำนวน 50 คน ใช้รูปแบบการ ทดลองแบบกลุ่มเดียวมีการวัดก่อนและหลังการทดลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) และการทดสอบค่าที (t – test) ผลการวิจัยพบว่า (1) ลักษณะมุ่ง อนาคตควบคุมตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การสนับสนุนทางสังคมสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เจตคติต่อพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน และการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) จิตลักษณะเดิม จิตลักษณะตามสถานการณ์และสถานการณ์ รวม 5 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนของ นักศึกษาในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 54.80 และทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักศึกษาเพศชาย ร้อยละ 66.80 โดยมีตัวทำนายที่สำคัญคือ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน การรับรู้ความสามารถของตนเอง การ สนับสนุนทางสังคม เจตคติต่อพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (3) หลักสูตรส่งเสริม พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษา ประกอบด้วย กิจกรรมการฝึกอบรม จำนวน 20 กิจกรรม เป็นกิจกรรมพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน จำนวน 8 กิจกรรม กิจกรรมพัฒนาเจตคติที่ดี ต่อพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน จำนวน 4 กิจกรรม และกิจกรรมพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง จำนวน 8 กิจกรรม การฝึกอบรมใช้วิธีการอภิปรายกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษากรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ รวมเวลาตลอดหลักสูตร 30 ชั่วโมง (4) ประสิทธิผลหลักสูตรส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ เรียนของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน มี คะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่รู้

ใฝ่เรียนและการรับรู้ความสามารถของตนเอง หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บังอร เกิดดำ (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง” การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ นิสัยรักการอ่านการอบรมเลี้ยงดู และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน และสร้างสมการคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพัทลุง ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวน 94 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำนวน 30 ข้อแบบสอบถามวัดนิสัยรักการอ่านจำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามวัดการอบรมเลี้ยงดูจำนวน 32 ข้อ แบบสอบถามวัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 32 ข้อ และแบบทดสอบวัดคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน จำนวน 40 ข้อ ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ นิสัยรักการอ่าน การอบรมเลี้ยงดู และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .76 และมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 57 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ นิสัยรักการอ่าน การอบรมเลี้ยงดู และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .64 นิสัยรักการอ่านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .67 การอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .68 และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ.68 โดยมีตัวแปรพยากรณ์คุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน ที่ดี คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (X_4) นิสัยรักการอ่าน (X_2)การอบรมเลี้ยงดู (X_3) และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_1) ตามลำดับสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$Y' = 35.98 + .20X_4 + .21 X_2 + .16 X_3 + .17 X_1$$

$$Z' = .24Z_4 + .25Z_2 + .20Z_3 + .17Z_1$$

ครองทรัพย์ อดุนาม (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 1” ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถศึกษาค้นคว้าหาคำตอบได้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบ มีวินัย มีความสามัคคี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เกิดการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ เกิดความรู้ใหม่ ๆ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร แรงจูงใจในการเรียน การเห็นคุณค่าในตนเอง การกำหนดเป้าหมายในอนาคต ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวกับความใฝ่รู้ใฝ่เรียน 2) สร้างรูปแบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 400 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดปัจจัยที่สัมพันธ์กับความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .26 ถึง .64 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .936 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ผลการวิจัยพบว่า (1) ตัวแปรปัจจัยทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าตัวแปรปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความใฝ่รู้ใฝ่เรียนสูงสุด คือ แรงจูงใจในการเรียน ($r = .892$) รองลงมาได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง ($r = .845$) การกำหนดเป้าหมายในอนาคต ($r = .708$) ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ($r = .685$) และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ($r = .548$) เป็นตัวแปรปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความใฝ่รู้ใฝ่เรียนต่ำสุด (2) ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนได้รับอิทธิพลจากแรงจูงใจในการเรียนมากที่สุด รองลงมาได้แก่การเห็นคุณค่าในตนเอง การกำหนดเป้าหมายในอนาคต ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 1.370, 1.172, .686, .512 และ .108 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียนได้แก่ การกำหนดเป้าหมายในอนาคต ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน การเห็นคุณค่าในตนเอง และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 1.119, .807, .162 และ .110 ตามลำดับตัวแปรทั้งหมดรวมกันอธิบายความแปรปรวนของความใฝ่รู้ใฝ่เรียนได้ร้อยละ 94.50

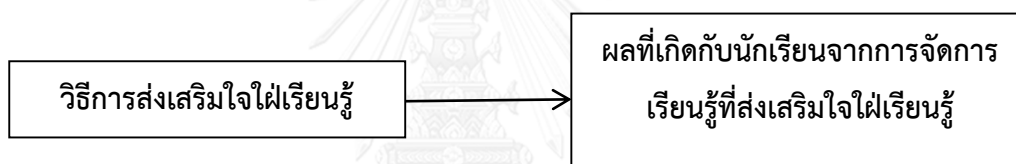
จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับใจใฝ่เรียนรู้อาจเห็นได้ว่างานวิจัยส่วนใหญ่เน้นไปในเรื่องการหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับใจใฝ่เรียนรู้อย่างยังไม่พบบางงานวิจัยที่ศึกษาวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาในประเด็นวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้อะไร และศึกษาผลที่เกิดขึ้นเมื่อนักเรียนมีใจใฝ่เรียนรู้อย่างไร

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสังเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียนที่มีใจใฝ่เรียนรู้อย่างไรได้ดังตารางที่ 2.1 ผลการสังเคราะห์พฤติกรรมและคุณลักษณะที่แสดงออกเมื่อมีใจใฝ่เรียนรู้อย่างไร

จากการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับใจใฝ่เรียนรู้ ที่ปรากฏมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ความอยากรู้อยากเห็น ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ความเพียรพยายาม ความมีเหตุผล และกล้าคิดริเริ่ม นอกจากนี้ยังปรากฏพฤติกรรมและคุณลักษณะอื่นๆเช่น ความมุ่งมั่นในการเรียน ความกระตือรือร้น การแสวงหาความรู้ เป็นต้น ซึ่งผลจากการสังเคราะห์นี้จะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนการสอนของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้พบว่า เมื่อนักเรียนได้รับการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้จะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกมาคือ มีความอยากรู้อยากเห็น ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และมีความเพียรพยายามตั้งใจเรียน โดยผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดัง ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2. 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case study research) เพื่อ (1) วิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ และ (2) ศึกษาผลที่เกิดกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ การดำเนินการวิจัยมี 3 ระยะคือ (1) การเลือกกรณีศึกษา (2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษา และ (3) การวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำข้อสรุปผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การเลือกกรณีศึกษาในการวิจัย

กรณีศึกษาในครั้งนี้คือ ครู 2 คน และนักเรียน 12 คน โดยมีเกณฑ์และขั้นตอนในการคัดเลือกครูและนักเรียนกรณีศึกษาดังนี้

1.1 เกณฑ์ในการคัดเลือกครูกรณีศึกษา

- 1) เป็นครูที่สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556
- 2) เป็นครูที่สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ 1 คน
- 3) เป็นครูที่สอนแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ 1 คน
- 4) เป็นครูที่ได้รับการคัดเลือกจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ว่าเป็นครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วยมากที่สุดซึ่งเป็นครูที่สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ 1 คน และแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ 1 คน

เหตุผลที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของแผนการเรียนเพราะ โดยธรรมชาติของแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ และแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ มีลักษณะเฉพาะในด้านการสอนที่แตกต่างกัน ครูผู้สอนย่อมมีวิธีการสอนที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูที่สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ และแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ

1.2 ขั้นตอนในการเลือกครุกรรมศึกษามีดังต่อไปนี้

ครุกรรมศึกษาที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีใจใฝ่เรียนรู้ได้นั้น คือครูที่ให้นักเรียนอยากเรียนรู้ด้วย ซึ่งมีขั้นตอนในการคัดเลือกครูดังนี้

- 1) สํารวจข้อมูลจำนวนครูที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ของโรงเรียน
กรรมศึกษา
- 2) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วย
- 3) เก็บข้อมูลครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วยจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4
จำนวน 423 คน
- 4) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจโดยใช้เกณฑ์ คือ เป็นครูที่นักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 อยากเรียนด้วยมากที่สุด โดยแยกเป็นครูที่สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ –
คณิตศาสตร์ 1 คน และแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ 1 คน

1.3 เกณฑ์ในการคัดเลือกนักเรียนกรรมศึกษา

การเลือกนักเรียนกรรมศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกนักเรียนในการวิจัยแบบเจาะจง (Purpose sampling) จำนวน 12 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

- 1) เป็นนักเรียนที่เรียนกับครุกรรมศึกษาซึ่งเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4
แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ 6 คน และแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ
6 คน
- 2) เป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ
อย่างละ 2 คน โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง คือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ระหว่าง 3.51 - 4.00 นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ระหว่าง 2.71 – 3.50 และนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ คือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ระหว่าง 2.00 – 2.70

1.4 ขั้นตอนในการเลือกนักเรียนกรรมศึกษามีดังต่อไปนี้

- 1) สํารวจจำนวนห้องเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 โดยแยกเป็นแผน
การเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ และแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ
- 2) เลือกห้องเรียนที่ครุกรรมศึกษาสอนแผนการเรียนละ 1 ห้อง
- 3) แบ่งนักเรียนภายในห้องที่ครุกรรมศึกษาสอนเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มนักเรียนที่มี
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง คือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 3.51 - 4.00 นักเรียนที่มี

ผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.71 – 3.50 และนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ คือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.00 – 2.70

4) เลือกนักเรียนแบบเจาะจง คือ เป็นนักเรียนที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละกลุ่มสูงที่สุด

เหตุผลที่ผู้วิจัยคัดเลือกนักเรียนกรณีศึกษาตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ เพราะต้องการจะศึกษาลักษณะและพฤติกรรมที่สะท้อนผลลัพธ์ของการมีใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละระดับความสามารถ

ระยะที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษา

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเบื้องต้นของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับใจใฝ่เรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในกาวิจัย อีกทั้งยังเป็นการสร้างแนวทางในการลงภาคสนามทั้งการสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์ และการสังเกตในเหตุการณ์ต่างๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 6 อย่างคือ (1) แบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 เกี่ยวกับครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วยเพื่อใช้ในการคัดเลือกครูกรณีศึกษา (2) แบบบันทึกข้อมูลพื้นฐานของครูกรณีศึกษา (3) แบบสัมภาษณ์ครูกรณีศึกษา (4) แบบสังเกตครูกรณีศึกษา (5) แบบสัมภาษณ์นักเรียนกรณีศึกษา และ (6) แบบสังเกตคุณลักษณะและพฤติกรรมของนักเรียนที่สะท้อนใจใฝ่เรียนรู้จากครูกรณีศึกษา

2. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษา

การศึกษาภาคสนามก่อนการเก็บข้อมูลจากกรณีศึกษา

ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาก่อนลงภาคสนามประมาณ 3 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนตุลาคม – เดือนธันวาคม พ.ศ. 2556 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ในประเด็นงานวิจัย โดยมีรายละเอียดในการศึกษาดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลายหลาย โดยเก็บข้อมูลจากครูและนักเรียนกรณีศึกษาดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 การสัมภาษณ์ครูกรณีศึกษา 2 คน

กิจกรรมที่ 2 สังเกตครูกรณีศึกษาระหว่างการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 1

กิจกรรมที่ 3 สังเกตนักเรียนกรณีศึกษาระหว่างการเรียนการสอนครั้งที่ 1

- กิจกรรมที่ 4 สัมภาษณ์ครูกรณีศึกษาหลังการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 1
- กิจกรรมที่ 4 สัมภาษณ์นักเรียนกรณีศึกษาหลังการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 1
- กิจกรรมที่ 5 สังเกตครูกรณีศึกษาระหว่างการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 2
- กิจกรรมที่ 6 สังเกตนักเรียนกรณีศึกษาระหว่างการเรียนการสอนครั้งที่ 2
- กิจกรรมที่ 7 สัมภาษณ์ครูกรณีศึกษาหลังการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 2
- กิจกรรมที่ 8 สัมภาษณ์นักเรียนกรณีศึกษาหลังการจัดการเรียนการสอนครั้งที่ 2

ระยะที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำข้อสรุป

เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดกระทำข้อมูลได้แก่

- การถอดเทปจากการสัมภาษณ์ครูกรณีศึกษาและนักเรียนกรณีศึกษา
- การลดทอนข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ผู้วิจัยมีอยู่มาอ่านและลงความคิดเห็น และคัดเลือกข้อมูลที่มีความหมายสำคัญ ตรงตามประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา โดยคัดแยกเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกในการตรวจสอบข้อมูล และรายงานข้อมูลต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลจึงต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา
2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล เพื่อหาความสัมพันธ์ ความสอดคล้องหรือความขัดแย้งของข้อมูล
3. การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analytic analysis) เป็นการตีความสร้างข้อสรุปจากการเก็บข้อมูลโดยการสังเกต และการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้และผลที่เกิดกับนักเรียน

เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลทั้งหมดจึงนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มาเขียนสรุปเป็นรายงานการวิจัยพร้อมกับยกตัวอย่างคำพูดของครู และนักเรียน สำหรับวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ และผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ ประกอบการสรุปผล ในแต่ละประเด็น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและความชัดเจนมากขึ้น

โดยกิจกรรมการดำเนินงานภาคสนามจะแสดงดังตารางที่ 3.1 การดำเนินงานภาคสนาม

ตารางที่ 3. 1 การดำเนินงานภาคสนาม

ประเด็นการศึกษา	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้	สิ่งที่ได้
ระยะที่ 1: การคัดเลือกกรณีศึกษา			
1. การเลือกครูกรณีศึกษา	เลือกครูกรณีศึกษา โดยการสำรวจความคิดเห็นจากนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	แบบสำรวจนักเรียนในการหาครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วย	ครูกรณีศึกษา 2 ท่าน คือ ครูที่สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ และครูที่สอนคณิตศาสตร์-ภาษาต่างประเทศ
2. การเลือกนักเรียนกรณีศึกษา	เลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มา 2 ห้อง ซึ่งเป็นแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ 1 ห้อง และแผนการเรียนคณิตศาสตร์-ภาษาต่างประเทศ 1 ห้อง	เกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกห้องเรียนมาจากการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน และเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกนักเรียนคือ ระดับผลการเรียนที่แยกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ	ได้นักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ 6 คน และแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ 6 คน โดยเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ ระดับละ 4 คน

ตารางที่ 3.1 (ต่อ) การดำเนินงานภาคสนาม

ประเด็นการศึกษา	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้	สิ่งที่ได้
ระยะที่ 2 : การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษา			
1.ทัศนคติการเตรียมความพร้อมของครูก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้	สัมภาษณ์ครูก่อนการเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	แบบสัมภาษณ์ครูกรณีศึกษาก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ทราบถึงแนวทางในการเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อ ใบงาน/ใบกิจกรรม การวัดการประเมินผลการเรียนรู้ของครูทั้ง 2 ท่าน
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูที่ส่งผลต่อใจใฝ่เรียนรู้	สังเกตครูและนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสังเกต 2 ครั้ง	- แบบสังเกตครูกรณีศึกษาระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ - แบบสังเกตนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ทราบถึงแนวทางวิธีการในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ พฤติกรรมของครูและนักเรียนเมื่ออยู่ในห้องเรียน
3. ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้	สัมภาษณ์ครูกรณีศึกษาและนักเรียนกรณีศึกษา โดยการสัมภาษณ์ 2 ครั้ง	แบบสัมภาษณ์ครูกรณีศึกษาหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบสัมภาษณ์นักเรียนกรณีศึกษา	ทราบถึงผลที่เกิดกับนักเรียนกรณีศึกษาหลังจากการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมใจใฝ่รู้
ระยะที่ 3: การวิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำข้อสรุป			

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ และศึกษาผลที่เกิดกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และการสังเกตครูกรณีศึกษาจำนวน 2 คน และนักเรียนจำนวน 12 คน โดยผลการวิเคราะห์ในครั้งนี้นำเสนอออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การคัดเลือกครูกรณีศึกษา ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครุรักษ์วิทย์ (นามสมมติ) และตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครุรักษ์ศิลป์ (นามสมมติ) ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา

โรงเรียนที่ใช้เป็นสนามในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาชายล้วนขนาดใหญ่พิเศษ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จังหวัดกรุงเทพมหานคร โรงเรียนนี้ตั้งอยู่ในเนื้อที่ 8 ไร่ 3 งาน 56 ตารางวา โรงเรียนเปิดทำการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2428 ปัจจุบันโรงเรียนเปิดจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2556 โรงเรียนมีนักเรียนเข้าศึกษาทั้งสิ้น 3,027 คน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 1,534 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 1,493 คน โดยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 556 คน โรงเรียนมีบุคลากรทั้งหมด 174 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 6 คน ครู 107 คน ครูผู้ช่วย 9 คนและบุคลากร/นักการ/ครูอัตราจ้าง 52 คน โดยมีครูปฏิบัติการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 30 คน

ทางโรงเรียนมีอัตลักษณ์ที่เน้นวิชาการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นสุขภาพบุรุษ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความรับผิดชอบและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะพื้นฐานทั้งด้านการคิด การเรียนรู้ การทำงานและการพัฒนาตนเอง มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และห่างไกลยาเสพติด และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้ เพื่อใช้แสวงหาองค์ความรู้สู่การเป็นผู้นำองค์กรแห่งการเรียนรู้ ปัจจุบันโรงเรียนได้รับการยอมรับจากสังคมโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ให้โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูงในการสอบเข้า

จากบริบทของโรงเรียนดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่าโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนจนเป็นที่ยอมรับของสังคม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของโรงเรียนดังกล่าว

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การคัดเลือกครูกรณีศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการคัดเลือกครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วย โดยการแจกแบบสำรวจให้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 423 คน จากนักเรียนจำนวน 556 คน ซึ่งแบบสำรวจดังกล่าว ให้นักเรียนได้เลือกครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วย พร้อมระบุเหตุผลประกอบ จากผลสำรวจทำให้ได้ครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วยที่สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ 1 คน คือครูรัชชวิทย์ (นามสมมติ) และได้ครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วยที่สอนแผนการเรียนคณิตศาสตร์-ภาษาต่างประเทศ 1 คน คือครูรัชชศิลป์ (นามสมมติ) โดยผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจดังตารางที่ 4.1 จำนวนนักเรียนที่เลือกครูกรณีศึกษาที่นักเรียนอยากเรียนด้วย

ตารางที่ 4. 1 จำนวนนักเรียนที่เลือกครูกรณีศึกษาที่นักเรียนอยากเรียนด้วย

แผนการเรียน	ห้อง	ความถี่ในการเลือก										
		ครู ม	ครู อ	ครู ภ	ครู ร	ครู ช	ครู ก	ครู ด	ครู ว	ครู ต	ครู ฉ	ครู น
วิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์	4/1	28	32	20	7	-	-	-	-	-	-	-
	4/2	-	30	-	-	-	-	-	29	25	-	-
	4/3	35	20	10	-	-	25	-	-	-	-	-
	4/4	25	31	-	-	-	-	30	-	-	-	-
	4/5	24	25	-	-	20	-	-	-	-	-	-
	4/6	27	17	-	-	25	-	20	-	-	-	-
	4/7	27	30	-	37	-	-	-	-	-	-	-
	รวม	166	185	30	42	45	25	50	29	25	0	0
คณิตศาสตร์ – ภาษาต่าง ประเทศ	4/8	42	13	-	-	-	-	-	-	-	35	30
	4/9	36	16	-	-	-	-	-	-	-	30	28
	4/10	44	12	-	-	-	-	-	-	-	24	39
	รวม	122	41	0	0	0	0	0	0	0	89	97

จากตารางพบว่านักเรียนที่เรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ เลือกครู อ (ครูรัชชวิทย์ นามสมมติ) มากที่สุด คือจำนวน 185 คน ส่วนนักเรียนที่เรียนแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศเลือกครู ม (ครูรัชชศิลป์ นามสมมติ) มากที่สุด คือจำนวน 122 คน ดังนั้น ครู อ (ครูรัชชวิทย์ นามสมมติ) และครู ม (ครูรัชชศิลป์ นามสมมติ) จึงเป็นกรณีศึกษาเพราะเป็นครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วยมากที่สุด

จากการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้นำเหตุผลที่นักเรียนตอบในแบบสำรวจมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาเหตุผลในการเลือกครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วยมากที่สุด โดยผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจ ดังตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์เหตุผลครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วยมากที่สุดแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ และ ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์เหตุผลครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วยมากที่สุดแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ

ตารางที่ 4. 2 ผลการวิเคราะห์เหตุผลครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วยมากที่สุดแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์

กลุ่มคำ	ความสัมพันธ์	คำหลัก
ใจดี ไม่ดุ พูดเพราะ	} คือ	ครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วย แผนการเรียนวิทยาศาสตร์- คณิตศาสตร์
มีคำถามชวนคิดตลอด		
สอนสนุก ไม่เร่งรีบ เรียนรู้เรื่อง		
ได้ทำการทดลอง ทำงานเป็นกลุ่ม		
มีกิจกรรมในห้องเรียน		
เป็นกันเอง		

จากตารางที่ 4.2 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ที่เรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ได้ให้เหตุผลในการเลือกครูที่อยากเรียนด้วยเพราะ ครูใจดี มีคำถามชวนคิดตลอด ชอบให้ทำการทดลอง มีกิจกรรมให้ทำในห้องเรียน มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใจดี พูดให้กำลังใจ ซึ่งครูที่นักเรียนส่วนใหญ่เลือกและมีเหตุผลที่สนับสนุนดังกล่าวคือ ครูรัชชวิทย์ (นามสมมติ)

ตารางที่ 4. 3 ผลการวิเคราะห์เหตุผลครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วยมากที่สุดแผนการเรียนคณิตศาสตร์-ภาษาต่างประเทศ

กลุ่มคำ	ความสัมพันธ์	คำหลัก
ชอบพูดให้กำลังใจ	} คือ	ครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วย แผนการเรียนคณิตศาสตร์- ภาษาต่างประเทศ
ให้อิสระในการตอบคำถาม		
สอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน สามารถนำไปใช้ได้จริง		
จำเด็กนักเรียนได้ทุกคน		
มีระเบียบ กฎที่ชัดเจน		
สอนเก่ง งานไม่เยอะ		

จากตารางที่ 4.3 พบว่าพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ที่เรียนแผนการเรียนคณิตศาสตร์-ภาษาต่างประเทศ ได้ให้เหตุผลในการเลือกครูที่อยากเรียนด้วยเพราะ ครูมีการพูดให้กำลังใจอยู่เสมอๆ มีความเข้าใจนักเรียน เนื้อหาที่เรียนสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งครูที่นักเรียนส่วนใหญ่เลือกและมีเหตุผลที่สนับสนุนดังกล่าวคือ ครูรัชศิลป์ (นามสมมติ)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูรัชศิลป์ (นามสมมติ)

3.1 ภูมิหลังและทัศนคติของครูรัชศิลป์ที่มีต่อการเสริมส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

ภูมิหลัง

ครูรัชศิลป์จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิทยาศาสตร์ทั่วไป หลักสูตรการศึกษาบัณฑิตเมื่อปีการศึกษา 2554 ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อ ในระดับปริญญาโท สาขานิเทศการศึกษและการพัฒนาหลักสูตร (นอกเวลาราชการ) ปัจจุบันสอนวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ทั้งแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ และแผนการเรียนคณิตศาสตร์-ภาษาต่างประเทศ

ครูรัชศิลป์เป็นครูที่มีความเข้าใจในนักเรียน มีความรักความเมตตาต่อศิษย์ มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ เป็นคนจิตใจดี พูดจาไพเราะ แต่งกายเรียบร้อย เป็นคนชอบแสวงหาความรู้เพิ่มเติม สังเกตได้จากบนโต๊ะของครูรัชศิลป์จะมีหนังสือจากหลายสำนักพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ก่อนสอนก็จะมีเปิดอ่านหนังสือและจดประเด็นที่จะสอนแยกไว้เพื่อนำไปพูดคุยกับนักเรียนมีการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต

“ก่อนสอนผมจะทำความเข้าใจเนื้อหาที่จะสอนก่อนทุกครั้ง หรือมีประเด็นไหนที่จะสอนเพิ่มเติมผมก็หาจากหนังสือหลายๆเล่ม หรือหาเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต บางครั้งก็คิดเกมส์สนุกๆก็ได้ก็นำไปเล่นกับพวกเค้า เป็นการคลายเครียดได้ด้วย”

ครูรัชศิลป์ 8 มกราคม 2557

จากการสัมภาษณ์และการสังเกตครูรัชศิลป์พบว่า ครูรัชศิลป์จะให้ความสำคัญกับการสร้างแรงบันดาลใจที่จะทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ ซึ่งระหว่างกิจกรรมการโฮมรูมครูรัชศิลป์มีการชี้แนะถึงความสำคัญของการเรียน และมีการกระตุ้นนักเรียนให้มีความพร้อมในการสอบอยู่ตลอดเวลา มีการพูดแนะนำที่เสริมกำลังใจ ติดตามนักเรียนอย่างใกล้ชิด และมีการเตรียมความพร้อมก่อนการสอน

ทัศนคติ

ทัศนคติของครูรักษ์วิทย์ที่มีต่อวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนพบว่า ครูรักษ์วิทย์เห็นความสำคัญและทราบแนวทางการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้อย่างการให้สัมภาษณ์ดังนี้

1. เห็นความสำคัญของใจใฝ่เรียนรู้

“...ผมคิดว่าการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ครูทุกคนควรกระทำให้เกิดกับนักเรียน เพราะถ้านักเรียนมีใจที่จะอยากเรียนรู้แล้ว เขาก็สามารถเปิดรับสิ่งต่างๆที่เราสอนได้...”

2. ทราบแนวทางและองค์ประกอบในการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

“...ผมเชื่อว่าใจใฝ่เรียนรู้จะเกิดขึ้นกับตัวเด็กนักเรียนได้ต้องอาศัยหลายๆองค์ประกอบหลายๆปัจจัย เช่น ตัวนักเรียนเอง ครอบครั้ว สังคม โรงเรียน และเวลา คือการที่เด็กนักเรียนจะมีใจที่อยากใฝ่เรียนรู้ นักเรียนต้องมีแรงบันดาลใจอยากเรียนรู้ในสิ่งนั้นๆ เช่นอยากรู้เรื่องฟุตบอลก็ต้องสืบค้น ค้นหาข้อมูล ต้องมีพื้นฐานมาจากจิตใจความสนใจตัวเองก่อน หรือมีพื้นฐานมาจากด้านอื่นๆ เช่น ครอบครั้วส่งเสริม สนับสนุนประมานนี้นะผมว่า”

ครูรักษ์วิทย์ 8 มกราคม 2557

จากการสัมภาษณ์ถึงภูมิหลังและทัศนคติของครูรักษ์วิทย์ที่มีต่อวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้อพบว่าครูรักษ์วิทย์ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ และทราบถึงแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ให้เกิดกับผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นครูที่มีความรัก ความเมตตาอาทรต่อศิษย์ มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ เป็นคนจิตใจดี พูดจาไพเราะ แต่งกายเรียบร้อย เป็นคนชอบแสวงหาความรู้เพิ่มเติม จึงทำให้นักเรียนอยากเรียนด้วยเป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ให้เกิดกับนักเรียนได้

3.2 วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูรักษ์วิทย์

จากการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตและสัมภาษณ์ครูรักษ์วิทย์ถึงวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้อพบว่าครูรักษ์วิทย์มีกระบวนการในการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ 4 ขั้นตอน โดยเริ่มจากการสร้างสัมพันธภาพ นำไปสู่การตั้งคำถามที่ชวนคิด ชวนนักเรียนหาคำตอบ และเสริมสร้างกำลังใจแก่นักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) สร้างสัมพันธภาพ

จากการสังเกตพบว่าบุคลิกภาพของครูรักษ์วิทย์ เป็นคนที่ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นที่รักของนักเรียน พูดจาไพเราะ ไม่ถือตัว แต่งกายเรียบร้อย ทำให้นักเรียนมีความสุขที่ได้เรียนกับครูรักษ์วิทย์ จากการสัมภาษณ์พบว่าครูรักษ์วิทย์มีความเชื่อมั่นว่าหากครูทำให้นักเรียนอยากเรียนด้วยแล้ว

นักเรียนจะเปิดใจที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ครูต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียนให้ได้ ทั้งนอกและในห้องเรียน จากการสังเกตพบว่าเมื่อครูรักษ์วิทย์มาถึงห้องเรียนจะทักทายนักเรียนด้วยความเป็นมิตร

“เป็นไงบ้างนักเรียน เรียนวิชาอะไรมา อาจารย์สอนเรื่องอะไรมา”

“ใกล้สอบแล้วอ่านหนังสือกันยัง”

ครูรักษ์วิทย์มีการเรียกชื่อนักเรียนทุกคนเพื่อเป็นการตรวจสอบเวลาเรียน ซึ่งได้จัดทำสมุดรายชื่อเด็กนักเรียนแยกไว้ 1 เล่ม เพื่อบันทึกการเข้าเรียนบันทึกรายละเอียดการส่งงานต่างๆของนักเรียนแต่ละคน

“ผมก็มีสมุดรายชื่อเด็กนักเรียนไว้ 1 เล่มสำหรับจดให้คะแนน คะแนนก็มาจากหลายส่วนทั้งเวลาเรียน คะแนนสอบ คะแนนใบงาน คะแนนในห้องเรียน “

ครูรักษ์วิทย์ วันที่ 8 มกราคม 2557

2) ขวนคิด

วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูรักษ์วิทย์ เมื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียนแล้วนักเรียนก็เปิดใจที่จะเรียนรู้ ครูรักษ์วิทย์จึงนำนักเรียนสู่การเรียนรู้โดยการกระตุ้นความคิดจากการสังเกตพบว่าครูรักษ์วิทย์มีการตั้งคำถามต่างๆก่อนเข้าสู่บทเรียนเป็นการชวนคิดให้นักเรียนอยากรู้ อยากเรียน คำถามที่ครูรักษ์วิทย์ใช้ถามนักเรียนจะมาจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้จัดเตรียมไว้แล้ว ซึ่งแผนดังกล่าวจะมีความครอบคลุมทุกหน่วยการเรียนรู้ แยกเป็นรายชั่วโมงอย่างละเอียดซึ่งแต่ละแผนมีความครบถ้วนตามหลักการเขียนแผน 5 E

“แผนการสอนที่ผมใช้ผมใช้แบบ 5 E ซึ่งแผนนี้ผมได้เตรียมไว้ตั้งแต่ต้นเทอมแล้วเพราะทางโรงเรียนให้ส่งก่อน ก่อนที่จะสอนผมก็เอาแผนมาดูว่าจะสอนไปในลักษณะไหนใช้เป็นแนวทางคร่าวๆ มาดูว่าจะสอนเรื่องไหนอย่างไร ใช้สื่อไหนดี มีคำถามหลักๆที่เตรียมไว้ถามนักเรียน เพื่อให้เค้าสนใจอยากเรียนกับผม”

ครูรักษ์วิทย์ วันที่ 8 มกราคม 2557

ลักษณะของคำถามที่ครูรักษ์วิทย์ใช้ถามนักเรียนหลังจากใช้วิดีโอทัศน์เปิดเพื่อนำเข้าสู่บทเรียนเป็นคำถามที่ชวนคิดอย่างเป็นระบบ ให้เหตุและผลของสิ่งที่สังเกตเพื่อชักจูงให้นักเรียนอยากเรียนรู้อะไรที่จะเรียนสิ่งนั้น โดยตัวอย่างของคำถามที่ใช้คือ

“นักเรียนได้เห็นสิ่งใดบ้างที่ปรากฏอยู่ในวิดีโอทัศน์นี้”

“เพราะเหตุใดสารเหล่านี้จึงเกิดปฏิกิริยาเคมี”

“นักเรียนคิดว่ายังมีสารเคมีได้อีกบ้างในชีวิตประจำวันที่สามารถเกิดปฏิกิริยาเคมีนี้ได้”

สังเกตการสอนครั้งที่ 1
ครูรัชชวิทย์ วันที่ 13 มกราคม 2557

“การทดลองดังกล่าวมีผลิตภัณฑ์ใดบ้างที่เกิดขึ้น”

“นักเรียนคิดว่ายังมีธาตุหมู่ใดอีกบ้างที่สามารถนำมาทดลองได้ เพราะเหตุใด”

สังเกตการสอนครั้งที่ 2
ครูรัชชวิทย์ วันที่ 21 มกราคม 2557

ลักษณะคำถามที่เกิดขึ้นเป็นคำถามปลายเปิดส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นระบบและมีเหตุผลทำให้นักเรียนได้คิดและเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้

จากการใช้คำถามชวนคิดของครูรัชชวิทย์นำไปสู่การชี้แจงและอธิบายหัวข้อที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้แบ่งกลุ่มตามความสมัครใจขึ้นการเรียนการสอนมีการทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ใบงานประกอบการทำกิจกรรม ซึ่งใบงานดังกล่าวครูรัชชวิทย์ได้จัดเตรียมไว้ล่วงหน้า พฤติกรรมและลักษณะของครูรัชชวิทย์ดังกล่าว สะท้อนการคิด การวางแผน และการดำเนินการอย่างเป็นระบบ

“สำหรับใบกิจกรรมและใบงานนั้นผมได้เตรียมไว้เป็นเล่มๆแยกต่างหากไว้ คือถ้าวันไหนทำการทดลองก็บันทึกลงในนั้นได้เลย หรือจะสั่งการบ้านในนั้นก็จะมีใบงานอยู่แล้ว เวลาเด็กส่งก็เก็บได้ง่าย ตรวจสอบง่ายด้วย”

ครูรัชชวิทย์ วันที่ 8 มกราคม 2557

3) ชวนหาคำตอบ

การชวนหาคำตอบเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีใจที่จะใฝ่เรียนรู้ เพราะวิธีการชวนหาคำตอบ ครูรัชชวิทย์จะใช้คำถามในการหาคำตอบในเรื่องที่กำลังเรียน ลักษณะของคำถามที่ชวนหาคำตอบจะกระตุ้นให้นักเรียนต้องการคิดหาคำตอบในเรื่องนั้นๆ โดยบรรยากาศระหว่างการเรียนการสอนสร้างความน่าสนใจ กระตุ้นการคิด และการหาคำตอบอย่างต่อเนื่อง เป็นไปอย่างน่าสนใจมีความหมายต่อการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน มีการตั้งคำถามกระตุ้นนักเรียนเป็นระยะๆ โดยการสุ่มถามนักเรียนเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม ตัวอย่างคำถามที่ครูใช้ชวนหาคำตอบคือ

“การเกิดปฏิกิริยาเคมีทำไมต้องเกิดกับอากาศ”

“ปฏิกิริยาเคมีเมื่อสารเคมีโดนอากาศจะเกิดลักษณะอย่างไร”

“นักเรียนคิดว่าเมื่อเกิดปฏิกิริยาเคมีผลิตภัณฑ์ที่ได้เป็นไปในลักษณะใด”

“การป้องกันไม่ให้เกิดปฏิกิริยาเคมีทำได้อย่างไร”

สังเกตการสอนครั้งที่ 1

ครูรัชชวิทย์วันที่ 13 มกราคม 2557

“ขนาดของสารตั้งต้นมีผลต่อการเกิดปฏิกิริยาหรือไม่ เพราะเหตุใด”

“ผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นสังเกตได้จากสิ่งใดบ้าง”

“ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร”

สังเกตการสอนครั้งที่ 2

ครูรัชชวิทย์ วันที่ 21 มกราคม 2557

4) เสริมสร้างกำลังใจ

การเสริมสร้างกำลังใจเป็นการปฏิบัติอย่างหนึ่งที่ครูรัชชวิทย์ใช้ในการกระตุ้นให้นักเรียนมีใจใฝ่เรียนรู้ ตลอดระยะเวลาที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูรัชชวิทย์จะคุมชั้นเรียนโดยการจะคอยตักเตือนเป็นระยะสำหรับกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ครูมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนอย่างทั่วถึง มีการเดินไปยั้งนักเรียนทุกๆกลุ่มเพื่อให้คำชี้แนะในเรื่องที่นักเรียนยังไม่เข้าใจ ระหว่างที่นักเรียนทำการทดลอง ถ้ามีนักเรียนกลุ่มไหนที่นำอุปกรณ์การทดลองมาเล่น หรือใช้ผิดวิธีครูจะตักเตือนและบอกกล่าววิธีที่ถูกต้อง มีการพูดชื่นชมนักเรียนเมื่อนักเรียนตอบคำถามถูก และหากนักเรียนตอบไม่ถูกก็ไม่ได้มีการลงโทษและเป็นการพูดให้กำลังใจ

“การคุมชั้นเรียน ผมจะพูดให้กำลังใจเพราะช่วงนี้ก็ใกล้สอบแล้วจึงต้องกระตุ้นให้พวกเค้าตั้งใจเรียนอย่าคุยเสียงดังรบกวนคนอื่นที่ตั้งใจเรียนและต้องอ่านหนังสือเยอะๆอย่าเครียด”

“เก่งมากนักเรียน”

“เป็นคำตอบที่ดีมาก แต่ยังขาดใจความสำคัญอีกนิดเดียว”

สังเกตการสอนครั้งที่ 1

ครูรัชชวิทย์ วันที่ 13 มกราคม 2557

“สุดยอดมากกลุ่มนี้ ทำการทดลองได้ดี”

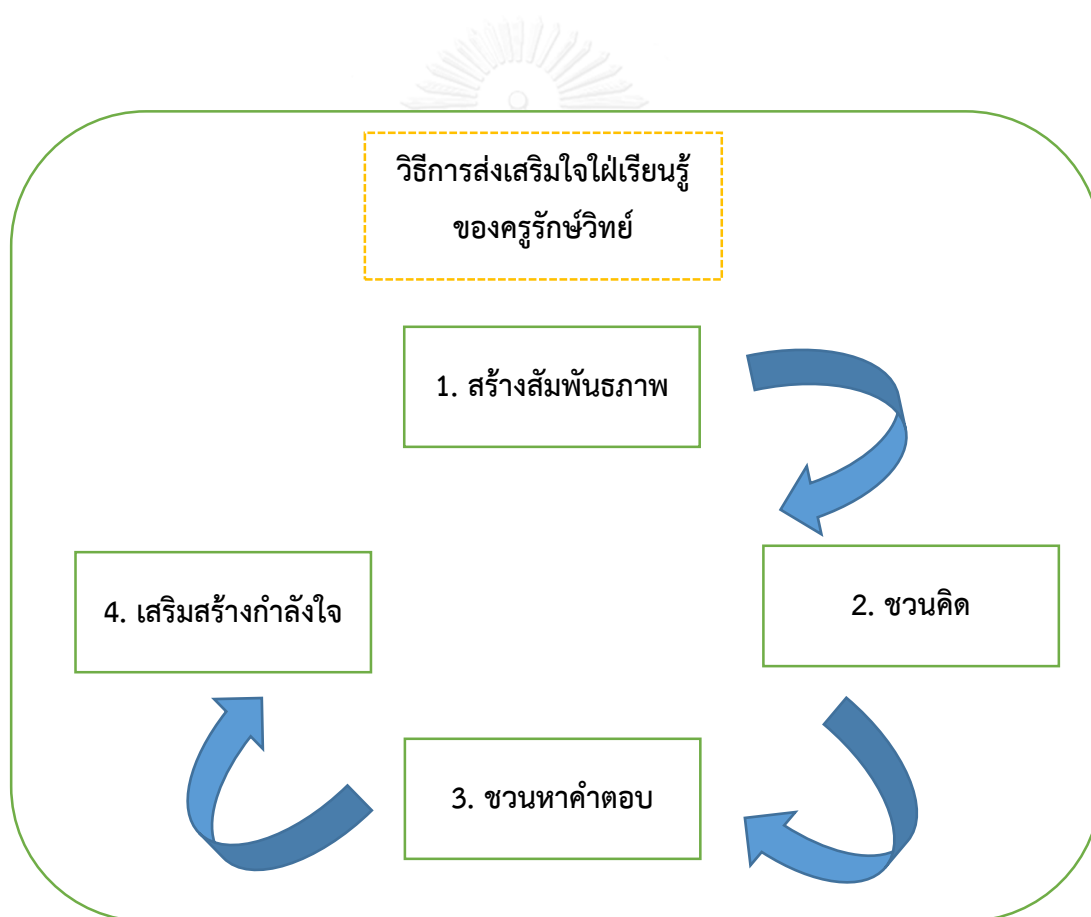
“ไม่เป็นไรนักเรียน ค่อยๆคิดหาคำตอบใหม่นะ”

“ครูว่าคำตอบมันยังไม่โดนอ่า ใครมีใครจะเสริมคำตอบเพื่อนอีกบ้าง”

สังเกตการสอนครั้งที่ 2

ครูรัชชวิทย์ วันที่ 21 มกราคม 2557

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่าวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูรัชชวิทย์มีวิธีการดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอน สามารถสรุปวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ให้กับนักเรียนได้จากภาพที่ 4.1 ดังนี้

ภาพที่ 4. 1 วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูรัชชวิทย์

3.3 ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูรักษ์วิทย์

เมื่อกำหนดให้ A1 ถึง A 6 เป็นกลุ่มนักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ โดยกลุ่มนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนระดับสูง คือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 3.51 - 4.00 เป็น A1 และ A2 นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.71 – 3.50 เป็น A3 และ A4 นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ คือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.00 – 2.70 เป็น A5 และ A6 การศึกษาผลที่เกิดกับนักเรียน ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยการสังเกตถึงพฤติกรรมของนักเรียนตัวอย่างขณะอยู่ในและนอกห้องเรียน และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน และนักเรียนในประเด็นผลที่เกิดกับนักเรียนจากการเรียนรู้ที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ เมื่อแบ่งนักเรียนโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4. 4 กลุ่มนักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์เมื่อจำแนกตามผลการเรียน

ชื่อนักเรียน	ผลการเรียน	ระดับผลการเรียน
A1	3.97	ระดับสูง
A2	9.93	ระดับสูง
A3	3.50	ระดับปานกลาง
A4	3.50	ระดับปานกลาง
A5	2.70	ระดับต่ำ
A6	2.67	ระดับต่ำ

1. นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับสูง

การสังเกตในห้องเรียน

นักเรียนที่มีผลการเรียนที่อยู่ในระดับสูงจะชอบนั่งหน้าห้องเรียน มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ สามารถตอบคำถามทั้งเชิงวิชาการ และการแสดงความคิดเห็นต่างๆได้เป็นอย่างดี มีพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความใฝ่เรียนรู้ คือ ช่างสังเกต ซึ่งนำไปสู่การตั้งคำถามเมื่อมีข้อสงสัย มีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียน มีสมาธิจดจ่อกับเรื่องที่เรียนหรือกับกิจกรรมที่ทำได้เป็นอย่างดี มีความสามารถในการจดบันทึกได้อย่างละเอียดครบถ้วน ถูกต้อง

การสังเกตนอกห้องเรียน

เมื่อมีเวลาว่างนักเรียนจะเล่นอยู่กับเพื่อนภายในห้องเรียน แต่จะเป็นเพียงช่วงเวลาสั้นๆ และหยิบหนังสือหรือการบ้านขึ้นมาทำ เมื่อมีข้อสงสัยจะถามเพื่อนคนอื่นๆ ถ้าหากยังไม่ได้รับคำตอบ

จะมีการค้นคว้าเพิ่มเติม และมีการเข้าพบครูเพื่อถามข้อสงสัย นอกจากการบ้านที่มีแล้ว นักเรียนยังมีการทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากหนังสือเรียน

การสัมภาษณ์ครู

“นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ และจดจำได้เป็นอย่างดี มีความสามารถเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมกลุ่มหรือการทดลองได้เป็นอย่างดี คำสามารถตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบขยันอดทน ผลงานก็ออกมาดีทุกชิ้นครับ ผลการเรียนรู้ก็พัฒนาอย่างต่อเนื่อง”

ครูรัชชวิทย์ วันที่ 21 มกราคม 2557

การสัมภาษณ์นักเรียน

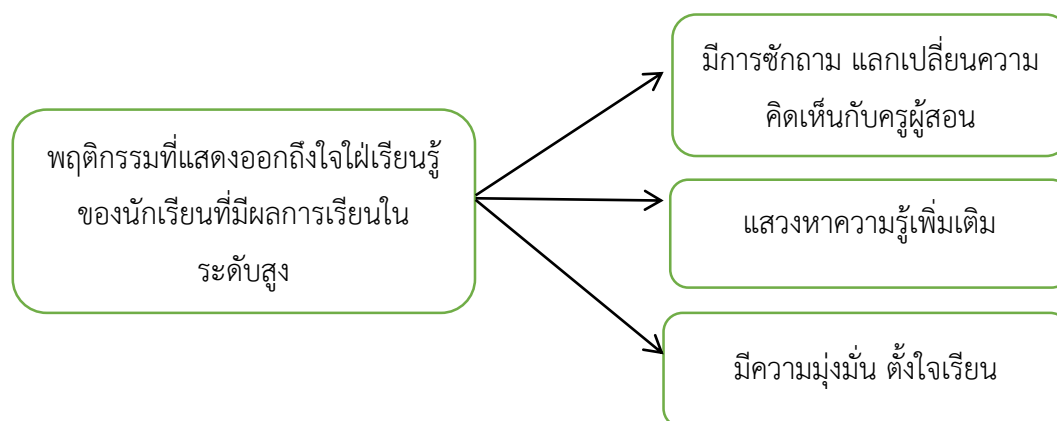
“การเรียนกับครูรัชชวิทย์ผมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ได้จริงครับ และยังทำให้ผมเป็นคนที่คิดได้อย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้นครับ และทำให้กล้าแสดงออกมากกว่าเดิมด้วยครับ เพราะได้นำเสนองานหน้าชั้นเรียนอยู่เสมอๆครับ และตอนนี้ผมก็ชอบอ่านหนังสือ ค้นคว้ามากกว่าเดิมด้วยครับ ”

A1 วันที่ 21 มกราคม 2557

“ด้วยความที่ครูรัชชวิทย์เป็นคนที่มีเหตุผล เข้าใจเด็กนักเรียน ทำให้มีคนชอบเรียนกับครูรัชชวิทย์เยอะ ผมก็ชอบ เพราะเวลาเรียนก็เรียนสนุก มีกิจกรรมให้ผมทำ ทำให้ผมมีความรู้ติดตัวเยอะขึ้น เข้าใจเรื่องที่เรียนมากขึ้น เวลาผมสงสัยก็ถาม ครูก็ตอบและมีคำถามให้คิดอยู่เสมอครับ ทำให้ผมกลายเป็นคนที่ต้องกลับไปค้นคว้า แต่ก็เป็นเรื่องที่สนุกดีครับ ได้ความรู้ขึ้นเยอะ”

A2 วันที่ 21 มกราคม 2557

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับสูงมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ สามารถสรุปผลที่เกิดกับนักเรียนได้จากภาพที่ 4.2 ดังนี้

ภาพที่ 4. 2 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับสูง

2. นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

การสังเกตในห้องเรียน

ขณะเรียนหรือทำกิจกรรมอยู่ในห้องเรียน นักเรียนจะนั่งรวมกลุ่มกับเพื่อนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับเดียวกัน สามารถตอบคำถามเชิงวิชาการได้บ้างบางครั้ง มีการแสดงความคิดเห็นได้เป็นอย่างดี มีสมาธิกับการเรียนค่อนข้างดี และยาวนานกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ มีการถามครูเป็นระยะๆ สามารถทำกิจกรรมกลุ่ม หรือการทดลองต่างๆ ได้ดี มีการจดบันทึกสิ่งๆต่างลงในสมุดได้อย่างครบถ้วน

การสังเกตนอกห้องเรียน

เมื่อถึงเวลาว่างนักเรียนจะเล่นอยู่ภายในห้องกับเพื่อนๆ มีการทำงานที่ค้างคาหรือทำการบ้านร่วมกับเพื่อน สามารถค้นคว้าเพิ่มเติมในเรื่องที่ตนเองไม่เข้าใจ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง

การสัมภาษณ์ครู

“นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สามารถเรียนรู้ และมีสมาธิในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้ดีพอสมควร ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างดีมีคำถามคำตอบโต้ตอบกับผมได้บ้าง สามารถค้นคว้างานการบ้านได้ดี มีความขยันและความรับผิดชอบพอสมควร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีการพัฒนาขึ้นพอสมควร”

ครูรัชชวิทย์ วันที่ 21 มกราคม 2557

การสัมภาษณ์นักเรียน

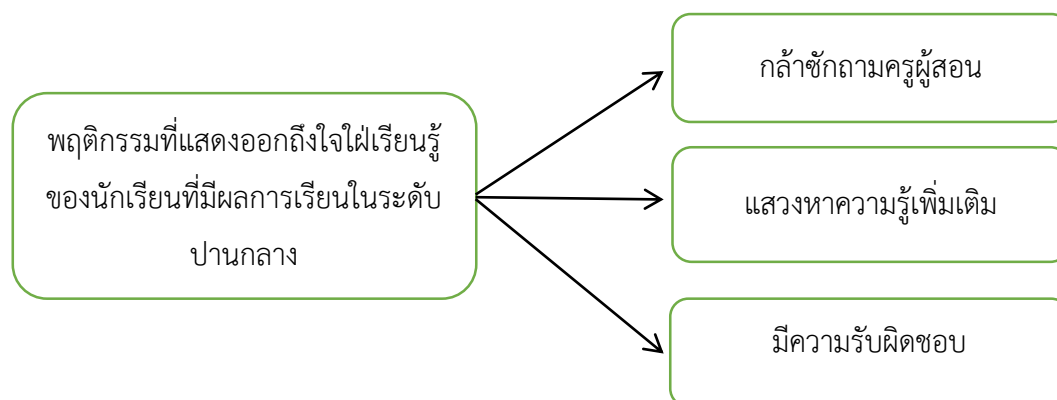
“เมื่อได้เรียนกับครูรัชชวิทย์ผมมีความเข้าใจในเนื้อหาต่างๆ มากยิ่งขึ้น และสามารถจดจำได้ดีด้วยครับ เพราะครูเค้าจะมีกิจกรรมมาให้ทำ ให้ทดลอง ทำให้ผมจำได้ดี และสามารถนำไปปรับใช้กับวิชาอื่นได้ด้วยครับเช่น การค้นคว้าเพิ่มเติมที่ผมสามารถค้นคว้าได้เยอะขึ้น และมีความกล้าแสดงออกในการออกไปนำเสนองานครับ”

A3 วันที่ 21 มกราคม 2557

“ครูเป็นคนที่เมตตา มีความรู้ มีกิจกรรมให้ทำตลอดเลยอะครับ ทำให้ผมจำได้เยอะ เวลาให้การบ้านหรืองานก็จะเข้าใจพวกผม เวลาสอนสนุกดีครับ ผมว่าผมตั้งใจเรียนมากขึ้น ทำการบ้านได้เข้าใจมาก เพราะครูครูเข้าใจ เวลาไม่เข้าใจตรงไหนผมก็จะถามครับ”

A4 วันที่ 21 มกราคม 2557

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลางมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ สามารถสรุปผลที่เกิดกับนักเรียนได้จากภาพที่ 4.3 ดังนี้

ภาพที่ 4. 3 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจฝ่เรียนรู๋ของนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับปานกลาง

3. นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ

การสังเกตในห้องเรียน

ความสามารถในการตอบคำถามเชิงวิชาการยังไม่สามารถตอบได้ถูกหรือตรงคำถาม แต่ถ้าเป็นคำถามปลายเปิดมักจะแสดงความคิดเห็นได้ การทำกิจกรรมกลุ่ม หรือการทดลองสามารถทำร่วมกับเพื่อนได้แต่ไม่ค่อยมีสมาธิจดจ่อกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งนานๆ มักหากิจกรรมอื่นขึ้นมาทำ ไม่เป็นคนช่างซักถาม

การสังเกตนอกห้องเรียน

พฤติกรรมเมื่ออยู่นอกห้องเรียนหากมีเวลาว่างจะเล่นกีฬาอยู่กับเพื่อนๆ หากมีการบ้าน หรือใบงาน ใบกิจกรรมจะไม่ทำด้วยตนเอง แต่ถ้าหากการบ้านชิ้นนั้นเป็นการค้นคว้าจากที่บ้าน นักเรียนก็สามารถค้นคว้ามาส่งได้ ไม่มีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

การสัมภาษณ์ครู

“สำหรับนักเรียนคนนี้มีผลการเรียนอยู่ในระดับอ่อน เพราะถ้าเนื้อหาที่เป็นวิชาการ คือผมสอนแบบบรรยาย สมาธิเค้าก็จะหลุด ตามเพื่อนไม่ทัน แต่ถ้าหากมีกิจกรรม หรือการทดลอง เค้าก็สามารถเรียนรู้พอได้ ไม่ชอบซักถาม ความรับผิดชอบไม่ค่อยดีเท่าที่ควร แต่เพิ่มขึ้น เค้าสามารถค้นคว้างานที่ผมสั่งและส่งทันกำหนดได้บ้างบางครั้ง”

ครูรัชชวิทย์ วันที่ 21 มกราคม 2557

การสัมภาษณ์นักเรียน

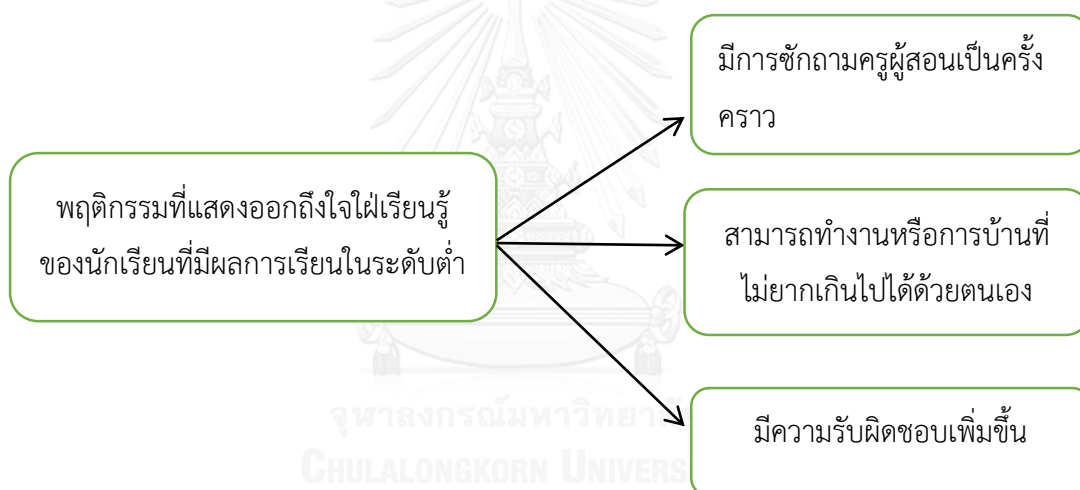
“ผมคิดว่าผมชอบเรียนเวลาที่ได้ทำกิจกรรมกลุ่ม หรือการทดลอง เพราะมันไม่น่าเบื่อ จำได้
ขึ้นใจด้วยครับ การบ้านที่ครูสั่งถ้ายากเกินไปผมก็จะไม่ทำเอง แต่ถ้าหากไม่ยากผมก็จะทำเองครับ
ความรับผิดชอบก็เพิ่มขึ้นนิดหน่อยครับ ”

A5 วันที่ 21 มกราคม 2557

“ผมได้เรียนกับครูแล้วสนุกครับ ได้ทำการทดลองต่างๆมากมาย เวลาเรียนสนุกดีนะครับ
แต่เวลามีการงาน หรือใบงาน ผมก็ไม่ค่อยสนใจทำเท่าไร ให้ใกล้ๆส่งก่อนถึงจะทำอะครับ ”

A6 วันที่ 21 มกราคม 2557

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำยังไม่มี
พฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ สามารถสรุปผลที่เกิดกับนักเรียนได้จากภาพที่ 4.4 ดังนี้

ภาพที่ 4.4 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับต่ำ

สรุปได้ว่าผลที่เกิดกับนักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ที่ผ่านจัดการเรียนรู้
ของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ เมื่อแบ่งนักเรียนโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเป็น 3 ระดับ คือ
ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ พบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับปานกลาง และระดับสูง
มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีใจใฝ่เรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน สังเกตได้
จากพฤติกรรมขณะอยู่ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่มีความใฝ่รู้ มุ่งมั่นตั้งใจ แลกเปลี่ยน ซักถาม
ครูผู้สอน ส่วนนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการมีใจใฝ่เรียนรู้ คือ
มีการซักถามครูผู้สอนเป็นครั้งคราว สามารถทำการบ้านที่ไม่ยากได้ด้วยตนเอง ความรับผิดชอบ
เพิ่มขึ้น

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูรักษ์ศิลป์ (นามสมมติ)

4.1 ภูมิหลังและทัศนคติของครูรักษ์ศิลป์ที่มีต่อการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

ภูมิหลัง

ครูรักษ์ศิลป์จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการสอนวิชาสังคมศึกษา หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต เมื่อปีการศึกษา 2522 และสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท ในปีการศึกษา 2530 ปัจจุบันสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ทั้งแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ และแผนการเรียนคณิตศาสตร์-ภาษาต่างประเทศ

ครูรักษ์ศิลป์เป็นครูที่ให้ความสำคัญกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เข้าใจในความแตกต่างกันของนักเรียน มีความรักความเมตตาอาทรต่อศิษย์ มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ เป็นคนจิตใจดี พุดจาไพเราะ แต่งกายเรียบร้อยสวยงาม ในขณะเดียวกันเป็นครูที่นักเรียนมีความเกรงกลัว เพราะเป็นครูที่มีความชัดเจนในเรื่องของกฎระเบียบที่นักเรียนต้องปฏิบัติตามที่ได้ตกลงกันไว้ ครูรักษ์ศิลป์มีทะเบียนประวัติเด็กนักเรียนของทุกห้องที่สอน และบนโต๊ะของครูรักษ์ศิลป์นอกจากจะมีกองหนังสือต่างๆ ยังมีหนังสือพิมพ์ที่ครูรักษ์ศิลป์ไว้อ่านเพื่อดูข่าวสารความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งแสดงออกถึงความใฝ่รู้ สนใจเรื่องราวต่างๆรอบตัว

“ในครั้งแรกๆที่เจอนักเรียนครูพยายามจำชื่อนักเรียนให้ได้ทุกคน ตอนเรียนก็เรียกชื่อนักเรียนเลย ครุมีสมุดไว้หนึ่งเล่มเพื่อบันทึกพฤติกรรมของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร ลักษณะนิสัยคร่าวๆ เพื่อที่จะได้รู้ว่าแต่ละคนควรพูดอย่างไร ลักษณะนิสัยรวมๆของห้องเป็นแบบไหน จะได้เตรียมการรับมือถูก”

ครูรักษ์ศิลป์ วันที่ 8 มกราคม 2557

จากการสัมภาษณ์และการสังเกตครูรักษ์ศิลป์พบว่าครูรักษ์ศิลป์จะมีความมุ่งมั่นทุ่มเทในการจัดการเรียนการสอน มีใจรักในการสอน เป็นครูที่มีความเสียสละ มีความเข้าใจในตัวเด็กนักเรียน ด้วยประสบการณ์สอนที่ยาวนานทำให้ครูรักษ์ศิลป์มีความเข้าใจ และมีการกระตุ้นให้นักเรียนมีใจที่ใฝ่เรียนรู้

ครูรักษ์ศิลป์ได้รับการคัดเลือกจากนักเรียนที่เรียนแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ ให้เป็นครูที่นักเรียนชอบเรียนด้วยมากที่สุด เพราะเหตุผลด้านการสอนที่มีเทคนิควิธีการสอน สื่อการสอนที่หลากหลาย และเป็นครูที่มีความเข้าใจในนักเรียน มีความรักความเมตตาอาทรศิษย์

ทัศนคติ

ทัศนคติของครูรักศิษย์ที่มีต่อวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนพบว่า ครูรักศิษย์ให้ความสำคัญกับใจใฝ่เรียนรู้ มีความคิดว่าใจใฝ่เรียนรู้จะต้องไม่ใช่การบังคับ ต้องช่วยให้นักเรียนคิดอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูต้องเข้าใจความต้องการของนักเรียน แล้วจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสร้างโอกาสกระตุ้นการคิดเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ดังนี้

1. เห็นความสำคัญของใจใฝ่เรียนรู้

“ครูคิดว่าเมื่อนักเรียนมีใจที่จะใฝ่เรียนรู้แล้วก็จะพื้นฐานให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน พวกเขาสามารถเรียนรู้เรื่องราวต่างๆได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องมีการบังคับ สามารถเรียนรู้แล้วนำไปใช้ได้”

2. แนวทางในการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

“...ใจใฝ่เรียนรู้อะไรหรือครูคิดว่ามันต้องมาจากข้างในนะก็คือต้องมาจากจิตใจว่า เด็กต้องมีใจที่อยากเรียน มีใจที่อยากรู้ ไม่ได้เกิดจากการบังคับให้เรียน ไม่ได้เกิดจากการบังคับให้รู้ คือเค้าต้องมีความคิดที่อยากเรียนรู้เอง มันก็มีหลายสิ่งที่ทำให้เค้าอยากเรียนรู้ เช่น เพื่อนพูดกันเรื่องข่าว เรื่องละคร แต่ตัวเองไม่รู้ แต่อยากคุย อยากรู้ด้วย ก็เลยกลับไปค้นหาสืบค้นอะไรประมาณนี้ นี่ก็เป็นสภาพแวดล้อมที่เค้าอยู่นะ และครูว่าการสอนของครูที่โรงเรียนก็สามารถทำให้เด็กมีใจที่อยากเรียนรู้ได้เหมือนกัน คือครูที่สอนต้องกระตุ้นให้เด็กคิดตามให้ได้ ไม่ใช่สอนอยู่คนเดียว ต้องเข้าใจในตัวเด็กนักเรียนก่อนว่าเค้าต้องการอะไร เหมาะที่จะเรียนรู้ด้วยวิธีการไหน ครูจึงต้องจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน...”

“...ครูคิดว่าครูจะเป็นอีกปัจจัยที่จะทำให้ผู้เรียนมีใจที่อยากเรียนมีใจที่อยากรู้ไปเล่า ครูมีการสอนที่ดี มีวิธีการสอนเหมาะสม ไม่น่าเบื่อ และตรงตามความต้องการของนักเรียนครูคิดว่าเด็กก็อยากเรียนรู้ด้วยนะ...”

ครูรักศิษย์ วันที่ 8 มกราคม 2557

4.2 วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูรักศิษย์

จากการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตและสัมภาษณ์ครูรักศิษย์ถึงวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้อันพบว่าครูรักศิษย์มีขั้นตอน กระบวนการ ในการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้อันคือ เริ่มต้นด้วยการสร้างสัมพันธภาพให้กำลังใจ นำไปสู่การตั้งคำถามชวนคิด และชวนนักเรียนหาคำตอบ ดังต่อไปนี้

1) สร้างสัมพันธภาพให้กำลังใจ

จากการสังเกตพบว่า ครูรักศิษย์มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ แต่งกายเรียบร้อยสวยงาม เป็นมิตรกับทุกคนทั้งนักเรียนและเพื่อนครู ยิ้มแย้มแจ่มใส พูดจาไพเราะ เป็นที่รักของนักเรียน ครูรักศิษย์จะทักทายนักเรียนทุกคน ทำให้นักเรียนมีความสุข มีคุณค่าที่ครูจำชื่อได้

“ครูพยายามจะเรียกชื่อเด็กในห้องทุกคน พยายามให้ความสำคัญ หรือให้ความสนใจกับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าๆกัน เพราะครูคิดว่าครูไม่ควรให้ความสนใจใครเป็นพิเศษ”

ครูรัชศิลป์ วันที่ 15 มกราคม 2557

ครูรัชศิลป์มีความเชื่อมั่นว่าครูเป็นคนหนึ่งที่สามารถทำให้นักเรียนมีใจที่จะใฝ่เรียนรู้ได้ จากการสังเกตพบว่าเมื่อครูรัชศิลป์มาถึงห้องเรียนจะทักทายนักเรียนด้วยความเป็นมิตร เป็นกันเอง และมีการเรียกถามถึงความเป็นไปของนักเรียนแต่ละคนถึงการเตรียมความพร้อมในการสอบ มีการพูดให้กำลังใจนักเรียน

“อย่าย่อท้อกับอุปสรรคนะ”

“แบ่งเวลาอ่านหนังสือให้ได้ ลูๆ”

“ใครไม่เข้าใจตรงไหนก็ถามครูหรือเพื่อนได้”

“ครูเป็นกำลังใจให้ทุกคน ลูๆ อย่าท้อๆ”

และชี้ให้เห็นประโยชน์ของการอ่านหนังสือ แนะนำวิธีการต่างๆที่จะทำให้อ่านหนังสือแล้วจำได้ดี

2) ขวนคิด

วิธีการส่งเสริมใฝ่เรียนรู้ของครูรัชศิลป์ เมื่อสร้างสัมพันธภาพให้กำลังใจที่ดีกับนักเรียนแล้ว นักเรียนก็เปิดใจที่จะเรียนรู้ ครูรัชศิลป์จึงนำนักเรียนสู่การเรียนรู้โดยการกระตุ้นความคิด จากการสังเกตพบว่าครูรัชศิลป์มีการตั้งคำถามต่างๆก่อนเข้าสู่บทเรียนเป็นการชวนคิดให้นักเรียนอยากรู้ อยากเรียน คำถามที่ครูรัชศิลป์ใช้ถามนักเรียน จะเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน หรืออาจเป็นเรื่องราวที่นักเรียนกำลังให้ความสนใจ คำถามที่เกิดขึ้นจะมีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่จะเรียน

“โดยธรรมชาติของเด็กนักเรียนสายศิลป์พวกเค้าจะไม่ค่อยมีความสนใจเรียนหากเรื่องที่เรียนเป็นเรื่องที่ไกลตัว หรือเป็นเรื่องที่ไม่มีความน่าสนใจ ครูจึงคิดว่าการสอนแต่ละครั้งจะต้องนำเรื่องที่เป็นเรื่องที่พวกเค้าสนใจ หรือเป็นเรื่องที่สังคมกำลังให้ความสำคัญ มาเชื่อมโยงกับเรื่องที่เรียนให้ได้”

ครูรัชศิลป์ วันที่ 15 มกราคม 2557

ครูรัชศิลป์ได้มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดเตรียมไว้อย่างเรียบร้อยตลอดทั้งเทอม ก่อนที่จะสอนครูรัชศิลป์ก็เปิดดูแผนการสอนอย่างคร่าวๆ และมีการจดบันทึกหัวข้อที่สอน ประเด็นที่จะพูดคุยอย่างคร่าวๆ

“แผนการสอนครูเตรียมไว้หมดแล้ว เพราะทางโรงเรียนให้สั่งตั้งแต่ต้นเทอมแล้ว ที่เห็นอยู่คือทางฝ่ายวิชาการแจกกินมาให้ เลยไม่ได้เตรียมใรรอีก เวลาก่อนสอนก็มาเปิดดูนิดๆหน่อยๆว่าจะสอนไร”

รักษ์ศิลป์ วันที่ 8 มกราคม 2557

ลักษณะของคำถามที่ครูรักษ์ศิลป์ใช้ถามนักเรียนเพื่อนำเข้าสู่บทเรียนเป็นคำถามที่ชวนคิดให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ชักจูงให้นักเรียนอยากที่จะเรียนรู้ สนใจที่จะเรียนสิ่งนั้น โดยคำถามที่ใช้เป็นลักษณะการพูดคุยถึงเรื่องราวต่างๆที่กำลังเกิดขึ้นภายในโรงเรียน คือ การที่นักเรียนนิยมใส่กางเกงขาสั้น โดยมีการตั้งคำถามว่ามีความสมควรหรือไม่ เพราะเหตุใด และให้นักเรียนได้ตอบ แสดงจุดยืนของตัวเอง ลักษณะคำถามที่เกิดขึ้นจะเป็นคำถามปลายเปิดให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นทำให้นักเรียนเกิดความสนใจได้เป็นอย่างดี

3) ชวนหาคำตอบ

การชวนหาคำตอบเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีใจที่จะใฝ่เรียนรู้ เพราะวิธีการชวนหาคำตอบครูรักษ์ศิลป์จะใช้คำถามและใบงานในการหาคำตอบในเรื่องที่กำลังเรียน ลักษณะของคำถามที่ชวนหาคำตอบจะกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความใฝ่รู้ในเรื่องนั้นๆ โดยบรรยากาศระหว่างการเรียนรู้การสอนจะเป็นไปอย่างราบรื่น มีการตั้งคำถามกระตุ้นนักเรียนเป็นระยะๆ โดยการสุ่มถามนักเรียนเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม คำถามที่ครูใช้จะเกิดหลักจากนั้นครูได้ชี้แจงรายละเอียดของเรื่องที่จะเรียน โดยใช้ประเด็นการพูดคุยการถามตอบเมื่อต้นชั่วโมง มาเป็นการเข้าสู่บทเรียน และพูดเชื่อมโยงกับเรื่องที่จะเรียนระหว่างการเรียนรู้การสอนครูมีการเรียกชื่อนักเรียนอย่างทั่วถึง โดยลักษณะของคำถามจะเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น

“เพราะเหตุใดนักเรียนจึงชอบไว้ผมยาว”

“ผลดีผลเสียที่เกิดจากการไว้ผมยาวส่งผลอย่างไรต่อวัฒนธรรมองค์กร”

เมื่อครูเห็นว่าผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเช่นไร ก็จะถามย้ำ หรืออาศัยคำถามอื่นเพื่อต้องการดูว่าผู้เรียนจะยังมีความคิดเห็นเช่นเดิมหรือไม่

“นักเรียนยังคิดว่าการไว้ผมยาวมีผลดีมากกว่าผลเสียหรือ”

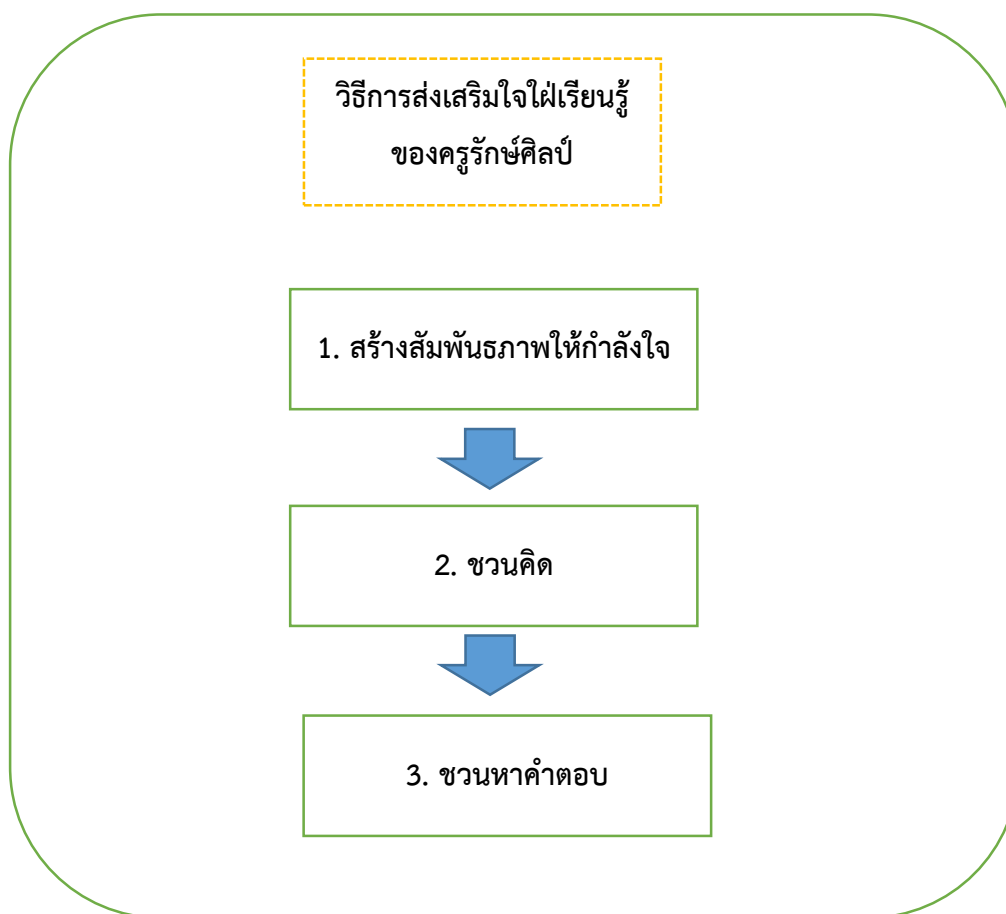
“วัฒนธรรมองค์กรจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรเมื่อภาวะเบียบมีการเปลี่ยนแปลง”

นอกจากคำถามที่ชวนหาคำตอบแล้ว ครูรักศิลป์ได้จัดเตรียมใบงานเพื่อชวนหาคำตอบ โดยการแจกบทความที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนกลุ่มละ 1 เรื่อง ระยะเวลาแต่ละกลุ่มอ่านบทความ 10-15 นาที เมื่ออ่านบทความจบ จะเป็นการตอบคำถามลงในกระดาษที่แจกให้ ซึ่งคำถามจะเป็นการให้แสดงความคิดเห็นว่ามีความคิดเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร พร้อมระบุเหตุผลประกอบ โดยจะใช้เวลาตอบคำถามประมาณ 10-15 นาที เมื่อครบเวลาที่กำหนดครูจะสุ่มนักเรียนออกมานำเสนอคำตอบ มีการอภิปรายกับสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ที่มีความคิดเห็นที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

“ครูคิดว่าสิ่งที่พวกเขาได้ออกมานำเสนองานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันนั้นได้สอนอะไรหลายๆอย่างโดยพวกเขาไม่รู้ตัวเช่น ฝึกให้พวกเขายอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รู้จักฟังคนอื่น มากกว่าที่จะฟังแต่เสียงของตนเอง และยังเป็นส่งเสริมการค้นคว้าที่พวกเขาต้องหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิดเห็นต่างๆได้อีกด้วย หรือแม้กระทั่งการทำให้กล้าแสดงออก ฝึกการพูดต่อหน้าชุมชนได้ด้วย สำหรับคนไหนที่ไม่ช่วยทำงานกลุ่ม ก็ต้องมีการตักเตือน และกระตุ้นให้เค้าช่วยเพื่อน สำหรับการประเมินในครั้งนี้ก็จะดูจากใบงานที่ส่งกลับมา และสังเกตพฤติกรรมของแต่ละคนว่ามีส่วนช่วยกลุ่มแค่ไหน”

ครูรักศิลป์ วันที่ 27 มกราคม 2557

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่าวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูรักศิลป์มีวิธีการดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอน สามารถสรุปวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ให้กับนักเรียนได้จากภาพที่ 4.5 ดังนี้

ภาพที่ 4. 5 วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูรัชศิลป์

CHULALONGKORN UNIVERSITY

4.3 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูรัชศิลป์

เมื่อกำหนดให้ B1 ถึง B 6 เป็นกลุ่มนักเรียนแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ โดยกลุ่มนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนระดับสูง คือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 3.51 - 4.00 เป็น B1 และ B2 นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.71 – 3.50 เป็น B3 และ B4 นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ คือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.00 – 2.70 เป็น B5 และ B6 การศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยการสังเกตถึงพฤติกรรมของนักเรียนตัวอย่างขณะอยู่ในและนอกห้องเรียน และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและนักเรียนในประเด็นผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน จากการเรียนรู้ที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ เมื่อแบ่งนักเรียนโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4. 5 แสดงการจัดกลุ่มนักเรียนแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศเมื่อจำแนกตามผลการเรียน

ชื่อนักเรียน	ผลการเรียน	ระดับผลการเรียน
B1	3.90	ระดับสูง
B2	3.87	ระดับสูง
B3	3.50	ระดับปานกลาง
B4	3.47	ระดับปานกลาง
B5	2.70	ระดับต่ำ
B6	2.70	ระดับต่ำ

1. นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับสูง

การสังเกตในห้องเรียน

จะมีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียนและแสดงพฤติกรรมที่ใฝ่รู้เช่นการตั้งคำถามหรือการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิกับการเรียนเป็นอย่างดี สามารถจดบันทึกความรู้ที่ครูสอนได้อย่างครบถ้วนและครอบคลุมทุกประเด็น มีความตั้งใจมุ่งมั่นในการทำกิจกรรมต่างๆที่ครูจัดขึ้น

การสังเกตนอกห้องเรียน

เมื่อมีเวลาว่างหลังจากการเล่นนักเรียนจะอ่านหนังสือ และทำการบ้านแบบฝึกหัด มีการค้นคว้าข้อมูลจากห้องสมุด และจากแหล่งข้อมูลออนไลน์

การสัมภาษณ์ครู

“เค้าชอบค้นคว้าความรู้ที่นอกเหนือจากบทเรียนอยู่เสมอๆ มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียน ขยันอดทน แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ การทำงานมีประสิทธิภาพ ถือได้ว่าเป็นคนที่มีความใฝ่เรียนรู้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เพื่อนๆได้”

ครูรัชศิลป์ วันที่ 27 มกราคม 2557

การสัมภาษณ์นักเรียน

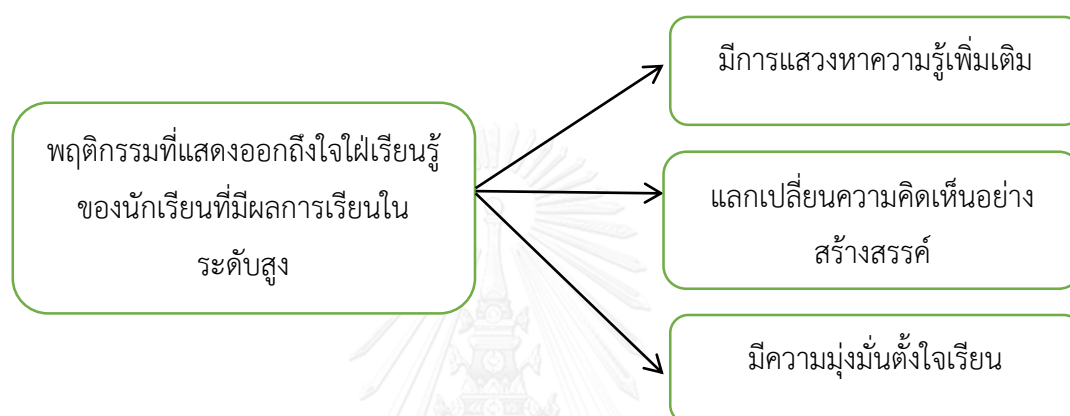
“ความรู้ที่ได้ไปใช้ได้จริงครับ และสนุกกับการเรียนที่ได้แสดงความคิดเห็นเพราะจะทำให้เราเป็นคนที่กำลังคิด กล้าแสดงออกครับ เด่นนี้ก่อนเรียนผมก็จะติดตามข่าวสารต่างๆเพราะคิดว่าครูรัชศิลป์ต้องนำมาเป็นประเด็นในการเรียน ผมจึงต้องเตรียมข้อมูลไว้ด้วยครับ ทำให้ขยันกว่าเดิมด้วยครับ”

นาย B1 วันที่ 27 มกราคม 2557

“เวลาที่เรียนกับอาจารย์รักศิลป์ มีกิจกรรมให้ทำตลอด ทุกคนเลยเรียนอย่างสนุกครับ แต่ถ้าใครไม่สนใจครูก็จะดูอย่างมีเหตุผล เวลาสงสัยอะไรก็ถามได้ตลอดครับ อาจารย์มีงานมาให้ทำ ก็ทำอย่างตั้งใจเลยครับ ได้ค้นคว้าความรู้ใหม่ๆอยู่เสมอครับ”

นาย B2 วันที่ 27 มกราคม 2557

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับสูงมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ สามารถสรุปผลที่เกิดกับนักเรียนได้จากภาพที่ 4.6 ดังนี้

ภาพที่ 4. 6 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับสูง

2. นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

การสังเกตในห้องเรียน

นักเรียนมีการแสดงความคิดเห็นต่างๆได้ดี ในบางครั้งมีการตั้งคำถาม ปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอน มีการจดบันทึกได้อย่างเป็นระเบียบมีการค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือเรียนก่อนตอบคำถาม

การสังเกตนอกห้องเรียน

เมื่อนักเรียนมีเวลาว่างนักเรียนจะทำการบ้านบ้าง ถ้าหากทำไม่ได้จะมีการเปิดหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม หรือมีการถามจากเพื่อนภายในห้อง

การสัมภาษณ์ครู

“เวลาที่ครูสอนนักเรียนค่อนข้างมีความตั้งใจ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครู และเพื่อนๆ สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ การจดบันทึกงานมีความเรียบร้อย ผลงานต่างๆ เช่นใบงาน ใบกิจกรรม เป็นที่พอใจ มีความรับผิดชอบใช้ได้”

ครูรักศิลป์ วันที่ 27 มกราคม 2557

การสัมภาษณ์นักเรียน

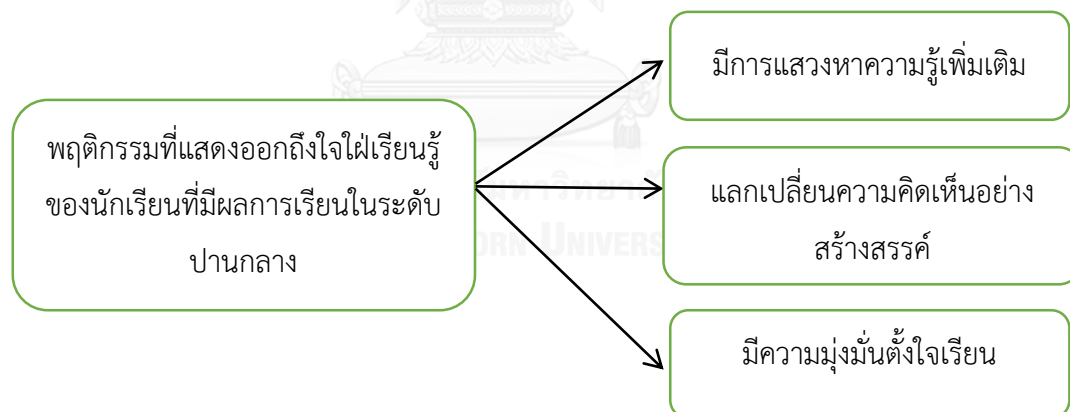
“เวลาที่ผมได้เรียนกับครูรักศิลป์ผมสามารถแสดงความคิดเห็นต่างๆได้อย่างอิสระครับ เวลาที่ครูตั้งประเด็นพูดคุยผมและเพื่อนช่วยกันคิดสนุกและได้ความรู้มากครับ หลังจากที่เรียนผมสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง และทำให้ผมเป็นคนที่ค้นคว้าติดตามข้อมูลข่าวสารต่างๆมากขึ้นด้วยครับ”

นาย B3 วันที่ 27 มกราคม 2557

“ผมชอบเรียนกับครูรักศิลป์ เพราะมีกิจกรรมให้ทำ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆ ทำให้ผมต้องเตรียมข้อมูล ค้นคว้ามาก่อนจากบ้านอะครับ ผมชอบออกไปนำเสนองานหน้าชั้นเรียน ดูสนุก ทำทายดีครับ ถ้างานงาน การบ้านส่วนมากผมก็จะทำเองอะครับ”

นาย B4 วันที่ 27 มกราคม 2557

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลางมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ สามารถสรุปผลที่เกิดกับนักเรียนได้จากภาพที่ 4.7 ดังนี้

ภาพที่ 4. 7 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับปานกลาง

3. นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ

การสังเกตในห้องเรียน

ความสามารถในการตอบคำถามเชิงวิชาการยังไม่สามารถตอบได้ถูกหรือตรงคำถาม แต่ถ้าเป็นคำถามปลายเปิดมักจะหากแสดงความคิดเห็นได้ดี ยังไม่มีสมาธิในการเรียนเท่าที่ควร บางครั้งมีพฤติกรรมที่ต้องปรับปรุง เช่นชวนเพื่อนคุย เล่นโทรศัพท์ เป็นต้น มีการจดบันทึกบ้างเป็นครั้งคราว

การสังเกตนอกห้องเรียน

พฤติกรรมเมื่ออยู่นอกห้องเรียนหากมีเวลาว่างจะเล่นกีฬากับเพื่อนๆ หากมีการบ้านจะไม่ทำด้วยตัวเอง ไม่มีการค้นคว้าหาข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่ตนเองสนใจ

การสัมภาษณ์ครู

“สำหรับนักเรียนคนนี้ผลการเรียนอยู่ในระดับอ่อน เค้ายังไม่สามารถตอบคำถามเชิงวิชาการได้ดี มีการแสดงความคิดเห็นบ้างนานๆครั้ง ภาระงานที่ทำก็พอใช้ได้ไม่ถึงกับไม่ดี สามารถจดงานได้บ้างแต่ไม่ครบตามที่ครูต้องการ พฤติกรรมเวลาอยู่ในห้องเรียนก็รบกวนเพื่อนบ้าง ไม่ค่อยตั้งใจเรียน เช่นชวนเพื่อนคุย เล่นมือถือ ก็ต้องตักเตือนกันบ้าง”

ครูรัชศิลป์ วันที่ 27 มกราคม 2557

การสัมภาษณ์นักเรียน

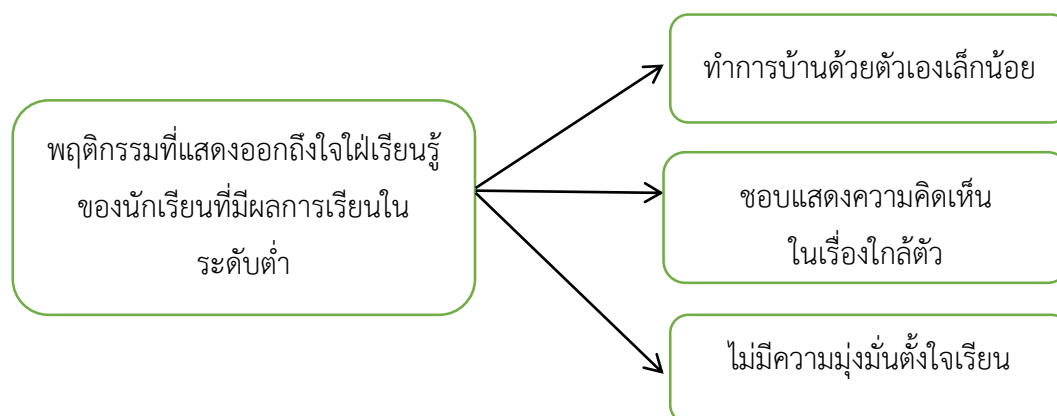
“เวลาที่เรียนกับครูรัชศิลป์ผมชอบแสดงความคิดเห็นมากขึ้น เพราะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว ได้คุยได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆ สนุกดีครับ ทำให้ผมคิดเยอะขึ้นและนำไปพูดคุยแสดงความคิดเห็นในวิชาอื่นได้ด้วยครับ ความรับผิดชอบก็เพิ่มขึ้นนะครับส่งงานตามกำหนด”

นาย B5 วันที่ 27 มกราคม 2557

“ครูชอบสอนจากเรื่องใกล้ตัว ดูเป็นเรื่องง่ายเลยครับ ให้พวกผมได้แสดงความคิดเห็นกันในห้องเรียน บางครั้งผมก็ทำบ้าง ไม่ทำบ้าง การบ้านส่วนใหญ่เพื่อนจะทำให้เยอะครับ ”

นาย B6 วันที่ 27 มกราคม 2557

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำยังไม่มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ สามารถสรุปผลที่เกิดกับนักเรียนได้จากภาพที่ 4.8 ดังนี้

ภาพที่ 4. 8 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับต่ำ

สรุปได้ว่าผลที่เกิดกับนักเรียนแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ ที่ผ่านจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ เมื่อแบ่งนักเรียนโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ พบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับปานกลาง และระดับสูงมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีใจใฝ่เรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน สืบได้จากพฤติกรรมขณะอยู่ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่มีความใฝ่รู้ มุ่งมั่นตั้งใจ แลกเปลี่ยนซักถามครูผู้สอน ส่วนนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการมีใจใฝ่เรียนรู้ คือ ทำการบ้านด้วยตนเองเล็กน้อย ชอบแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ใกล้ตัว

จากข้อมูลทัศนคติของครู วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ และผลที่เกิดกับนักเรียนจากการที่ครูได้ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสรุปเปรียบเทียบ เพื่อให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของครูทั้ง 2 คน ดังแสดงในตารางที่ 4. 6 การเปรียบเทียบวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

ตารางที่ 4. 6 การเปรียบเทียบวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

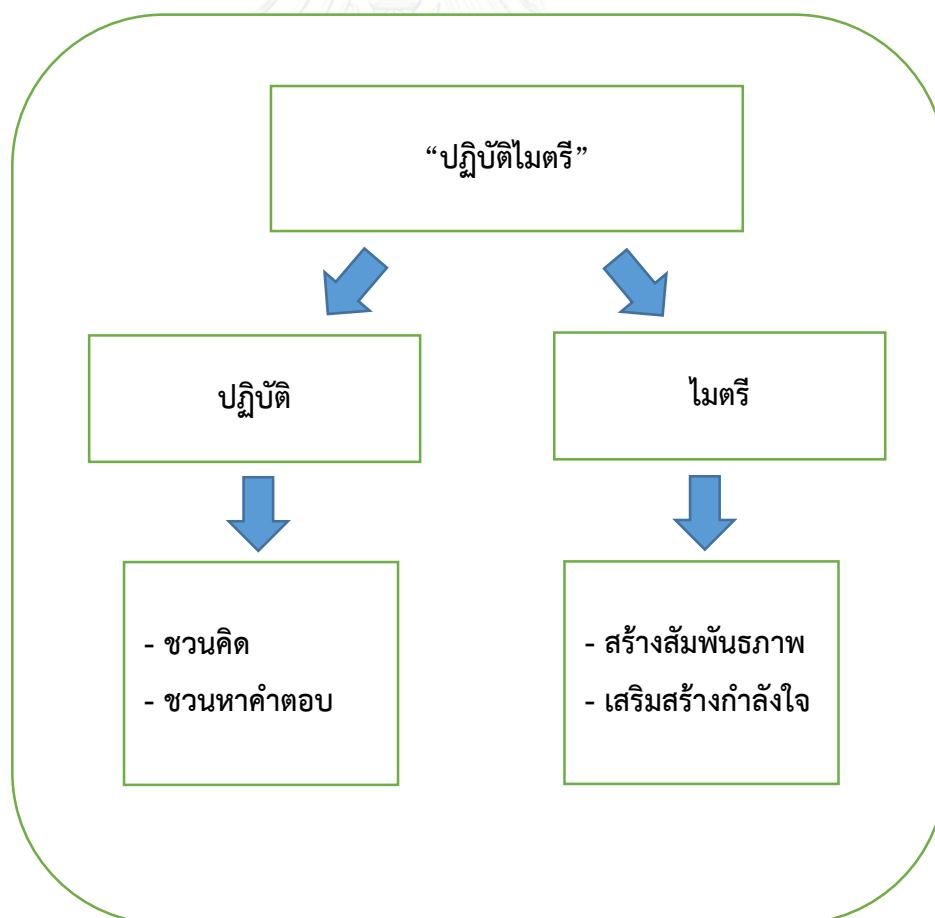
วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้	ครูรัชชวิทย์	ครูรัชศิลป์
1.ทัศนคติของครู	ครูมีทัศนคติที่ดีให้ความสำคัญกับการสร้างแรงบันดาลใจ และทราบแนวทางการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้อย่างชัดเจน	ครูมีทัศนคติที่ดีและทราบแนวทางการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้อย่างชัดเจน
2. วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้	มีวิธีการดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอนคือ 1. สร้างสัมพันธ์ภาพ 2.ชวนคิด 3. ชวนหาคำตอบ 4. เสริมสร้างกำลังใจ	มีวิธีการดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอนคือ 1. สร้างสัมพันธ์ภาพให้กำลังใจ 2.ชวนคิด 3. ชวนหาคำตอบ
ผลที่เกิดกับนักเรียน	พบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับปานกลาง และระดับสูงมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีใจใฝ่เรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน สืบได้จากพฤติกรรมขณะอยู่ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่มีความใฝ่รู้ มุ่งมั่นตั้งใจ แลกเปลี่ยน ซักถามครูผู้สอน ส่วนนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำ พฤติกรรมที่สะท้อนถึงการมีใจใฝ่เรียนรู้ คือ ทำการบ้านด้วยตนเองเล็กน้อย ชอบแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ใกล้ตัว ซักถามครูผู้สอนเป็นครั้งคราว สามารถทำงานหรือการบ้านที่ไม่ยากได้ด้วยตนเอง	

จากการเก็บข้อมูลวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูทั้ง 2 คน พบว่ามีแนวทางที่ปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ครูใช้ 4 กระบวนการในการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้คือ (1) สร้างความสัมพันธ์ภาพ (2) ชวนให้นักเรียนได้คิด (3) ชวนนักเรียนหาคำตอบ และ (4) ให้กำลังใจนักเรียน

สำหรับครูที่สอนนักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ มีกระบวนการสำหรับการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้โดยใช้ 4 กระบวนการคือ (1) สร้างความสัมพันธ์ภาพ (2) ชวนให้นักเรียนได้คิด (3) ชวนนักเรียนหาคำตอบ และ (4) ให้กำลังใจนักเรียน

สำหรับครูที่สอนนักเรียนแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ มีกระบวนการสำหรับการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้โดยใช้ 4 กระบวนการคือ (1) สร้างความสัมพันธ์ภาพ (2) ให้กำลังใจนักเรียน (3) ชวนให้นักเรียนได้คิด และ (4) ชวนนักเรียนหาคำตอบ

จากการวิเคราะห์กระบวนการที่ครูใช้ในการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ สรุปได้ว่าครูใช้หลักของการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ที่สำคัญ 2 หลักใหญ่ๆคือ หลักปฏิบัติ และหลักไมตรี ผู้วิจัยพบว่าวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้จึงเป็นแบบ “ปฏิบัติไมตรี” สามารถแสดงได้ดังแผนภาพที่ 4.9 วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

ภาพที่ 4. 9 วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ และเพื่อศึกษาผลที่เกิดกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ ซึ่งเป็นการวิจัยแบบกรณีศึกษาโดยครูที่สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ และครูที่สอนแผนการเรียนคณิตศาสตร์-ภาษาต่างประเทศ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง สำหรับขั้นตอนและรายละเอียดของการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะมีดังนี้

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยการวิเคราะห์วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ โดยครู 2 คนที่เป็นกรณีศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ให้กับนักเรียน ครูทั้ง 2 คนเรียนรู้แนวทางและปัจจัยต่างๆที่จะส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน บุคลิกภาพของครูทั้ง 2 คนมีส่วนทำให้นักเรียนอยากเรียนกับครูและอยากเรียนในสิ่งที่ครูสอน กล่าวคือครูทั้ง 2 คน เป็นคนมีจิตใจดี มีความรักเมตตาต่อนักเรียน สามารถเป็นที่ปรึกษาที่ดีได้ ครูมีความชัดเจนจริงจัง ไม่อ่อนคล้อยตามต่อสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ยึดถือกฎระเบียบเป็นสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยมี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้และ ตอนที่ 2 ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

ตอนที่ 1 วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครู 2 คน เป็นไปในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ มีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน มีการตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนคิดตาม ชวนนักเรียนหาคำตอบของเรื่องต่างๆ และพูดให้กำลังใจนักเรียนอยู่เสมอ ดังนี้

1. สร้างสัมพันธ์ภาพ

ครูที่สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ และ แผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ มีวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ที่เป็นไปในลักษณะเดียวกันคือ เริ่มต้นด้วยการสร้างสัมพันธ์ภาพ

ที่ดีกับนักเรียน ซึ่งบุคลิกภาพของครูที่เป็นคนที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นที่รักของนักเรียน พุดจาไพอเราะ ไม่ถือตัว แต่งกายเรียบง่าย ทำให้นักเรียนมีความสุขที่ได้เรียน จากการสังเกตพบว่าเมื่อครูทั้ง 2 คน มาถึงห้องเรียนจะทักทายนักเรียนด้วยความเป็นมิตร ครูแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ มีการพูดให้กำลังใจนักเรียนเพิ่มเติมตั้งแต่ต้นชั่วโมงเรียน เพื่อให้นักเรียนเปิดใจ มีกำลังใจที่จะเรียนรู้

2. ขวนคิด

ขวนคิด เป็นการตั้งคำถามที่ครู 2 คน นำสู่การเรียนรู้โดยการกระตุ้นความคิด จากการสังเกตพบว่าครูมีการตั้งคำถามต่างๆก่อนเข้าสู่บทเรียนเป็นการชวนให้นักเรียนคิด อยากรู้ อยากรเรียน คำถามที่ครูใช้ถามนักเรียนจะมีความสัมพันธ์กับเรื่องที่จะเรียน

3. ขวนหาคำตอบ

ระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปครูมีการชวนหาคำตอบ ซึ่งวิธีการชวนหาคำตอบ ครูจะใช้คำถามในการหาคำตอบในเรื่องที่กำลังเรียน ลักษณะของคำถามที่ชวนหาคำตอบจะกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความใฝ่รู้ในเรื่องนั้นๆ โดยบรรยากาศบรรยากาศระหว่างการเรียนการสอนจะเป็นไปอย่างราบรื่น มีการตั้งคำถามกระตุ้นนักเรียนเป็นระยะๆ โดยการสุ่มถามนักเรียนเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม มีเป็นการพูดให้กำลังใจ

4. เสริมสร้างกำลังใจ

การเสริมสร้างกำลังใจ เป็นการพูดเพื่อให้นักเรียนไม่มีความกดดัน ให้นักเรียนได้มีความรู้สึกถึงเรื่องที่กำลังเรียนเป็นเรื่องง่าย ใช้ในการกระตุ้นให้นักเรียนมีใจใฝ่เรียนรู้ ตลอดระยะเวลาที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครู 2 คน จะคุมชั้นเรียนโดยการจะคอยตักเตือนเป็นระยะ สำหรับกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ครูมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนอย่างทั่วถึง มีการเดินไปยังนักเรียนทุกกลุ่ม เพื่อให้คำชี้แนะในเรื่องที่นักเรียนยังไม่เข้าใจ มีการพูดชื่นชมนักเรียนเมื่อนักเรียนตอบคำถามถูก และหากนักเรียนตอบไม่ถูก จะไม่ได้มีการลงโทษ

ด้วยธรรมชาติของวิชาวิทยาศาสตร์ที่ต้องการทดลองที่แตกต่างจากวิชาด้านสังคมศาสตร์ ครูที่สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ จึงมีการสอนทดลอง โดยครูจะเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในขั้นต้น และจะให้นักเรียนจับกลุ่มเพื่อทำการทดลองโดยมีครูคอยให้คำชี้แนะหรือตอบคำถามหากนักเรียนมีข้อสงสัย สำหรับการเรียนการสอนที่เน้นการทดลองจะมีใบกิจกรรมและมีทดสอบความรู้ในท้ายชั่วโมง บรรยากาศที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียนจะไม่มี ความตึงเครียด ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน มีการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้โดยการให้กำลังใจแก่นักเรียน พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกระหว่างการเรียนการสอน นักเรียนมีความจดจ่อกับบทเรียน มีการพูดคุ้ยซักถามในประเด็นที่กำลังเรียน

จากการเก็บข้อมูลวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของครูทั้ง 2 คน พบว่ามีแนวทางที่ปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ครูใช้ 4 กระบวนการในการเสริมใจใฝ่เรียนรู้คือ (1) สร้างความสัมพันธ์ภาพ (2) ชวนให้นักเรียนได้คิด (3) ชวนนักเรียนหาคำตอบ และ (4) ให้กำลังใจนักเรียน

สำหรับครูที่สอนนักเรียนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ มีกระบวนการสำหรับการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้โดยใช้ 4 กระบวนการคือ (1) สร้างความสัมพันธ์ภาพ (2) ชวนให้นักเรียนได้คิด (3) ชวนนักเรียนหาคำตอบ และ (4) ให้กำลังใจนักเรียน

สำหรับครูที่สอนนักเรียนแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ มีกระบวนการสำหรับการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้โดยใช้ 4 กระบวนการคือ (1) สร้างความสัมพันธ์ภาพ (2) ให้กำลังใจนักเรียน (3) ชวนให้นักเรียนได้คิด และ (4) ชวนนักเรียนหาคำตอบ

จากการวิเคราะห์กระบวนการที่ครูใช้ในการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ สรุปได้ว่าครูใช้หลักของการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ที่สำคัญ 2 หลักใหญ่ๆคือ หลักปฏิบัติ และหลักโมดรี ผู้วิจัยพบว่าวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้จึงเป็นแบบ “ปฏิบัติโมดรี”

ความแตกต่างของวิธีปฏิบัติโมดรีที่ครูทั้ง 2 คนใช้คือ ครูที่สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์จะให้การเสริมสร้างกำลังใจเมื่อใกล้หมดชั่วโมงเรียน ซึ่งแตกต่างจากครูที่สอนแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ ที่จะให้การเสริมสร้างกำลังใจไปพร้อมๆกับการสร้างสัมพันธ์ภาพตั้งแต่ต้นชั่วโมงเรียน สำหรับการชวนคิดและชวนหาคำตอบเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอนเหมือนกัน

ตอนที่ 2 ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

จากการศึกษานักเรียนตัวอย่างโดยการสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน และการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนตัวอย่าง โดยใช้เกร็ดเฉลี่ยของนักเรียนในการแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มคือ นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับสูง ระดับปานกลางและระดับต่ำ ทั้งแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ และแผนการเรียน คณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ แผนการเรียนละ 6 คน รวม 12 คน พบว่า

นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับสูงและระดับปานกลาง มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้ คือ มีความพยายามมุ่งมั่นตั้งใจ ขยันหมั่นเพียรพยายาม มุ่งมั่นในการศึกษาเล่าเรียน ช่างสังเกต และแสวงหาความรู้จากงานที่ได้รับมอบหมาย และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน เมื่อนักเรียนมีเวลาว่างนักเรียนก็ทำกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ ทั้งการอ่านหนังสือ ทำการบ้านหรือการทบทวนบทเรียน ตลอดจนนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้มีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมใจใฝ่

เรียนรู้ เนื่องจากทำให้นักเรียนมีกำลังใจมีความสนใจที่จะเรียนรู้ และมีความพึงพอใจต่อการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายของครูในการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาพบว่าครูทั้ง 2 คน ยังไม่สามารถส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ให้กับนักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำได้ ซึ่งนักเรียนยังมีพฤติกรรมยังไม่ทำการบ้านด้วยตนเอง ไม่มีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ไม่เป็นคนที่ช่างสังเกต ไม่มีความมุ่งมั่นตั้งใจ และยังไม่สามารถส่งเสริมคุณลักษณะการช่างซักถามให้กับนักเรียนในทุกๆระดับผลการเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ และตอนที่ 2 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

เงื่อนไขสำคัญของการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้คือ ศักยภาพของครูและทัศนคติกับจากส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ โดยเสนอคุณครูการศึกษาที่เป็นครู 2 คน ซึ่งเป็นครูที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และรู้แนวทางและปัจจัยต่างๆที่จะส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ให้กับนักเรียน อีกทั้งบุคลิกภาพของครูทั้ง 2 คนมีส่วนทำให้นักเรียนอยากเรียนกับครู และอยากเรียนในสิ่งที่ครูสอน กล่าวคือครูทั้ง 2 คน เป็นคนมีจิตใจดี มีความรักเมตตาต่อนักเรียน สามารถเป็นที่ปรึกษาที่ดีได้ ครูมีความชัดเจนจริงจัง ไม่อ่อนล้อยตามต่อสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ยึดถือกฎระเบียบเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (2546) ที่กล่าวไว้ในหนังสือรุ่งอรุณของการศึกษาเบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า ครูจะต้องเป็นปัจจัยภายนอก หรือตัวเราที่ต้องมีกัลยาณมิตร 7 ประการ ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนอยากเรียนรู้ซึ่งประกอบไปด้วย (1) ปิโย น่ารัก ในฐานะที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ถาม (2) ครู น่าเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะ ช่วยให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย (3) ภาวนีโย น่าเจริญใจ นายก่อกองในฐานะทรงคุณ คือ มีความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง (4) วตตา รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไหร่ควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี (5) วจนกขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ คือพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ซักถาม คำเสนอแนะและวิพากษ์วิจารณ์ อุดหนุนฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว (6) คมกิริยจ กถ กตตา แดงเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป และ (7) โน จมฺฐาเน นิโยชเย ไม่แนะนำในเรื่องที่เหลวไหล หรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย ครูต้องเป็นกัลยาณมิตรให้นักเรียน คือ ต้องจัดสรรสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดีให้แก่กับนักเรียน เช่น การจัดหาหนังสือดีให้อ่าน การอำนวยความสะดวก

ความแตกต่างๆ เป็นต้น มองในแง่หนึ่งว่าเป็นแหล่งความรู้หรือแหล่งข้อมูลทำให้นักเรียนเกิดความรู้และความดี นอกจากครูเป็นกัลยาณมิตรให้นักเรียนแล้ว ครูต้องสอนให้นักเรียนเป็นกัลยาณมิตรของตนเอง คือ ตัวนักเรียนเองที่จะต้องรู้จักเลือกหาแหล่งความรู้ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่นักเรียนจะต้องรู้จักเลือกกัลยาณมิตร คือ รู้จักเลือกหาแหล่งความรู้ และเลือกถือตามแบบอย่างที่ดี

กิจกรรมของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนของครูแผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ และแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ มีการจัดการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีใจใฝ่เรียนรู้ได้ ดังนี้คือ

1. การสร้างสัมพันธภาพและการสร้างกำลังใจ

ครูที่สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ และ แผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ มีวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ที่เป็นไปในลักษณะเดียวกันคือ เริ่มต้นด้วยการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน ซึ่งบุคลิกภาพของครูที่เป็นคนที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นที่รักของนักเรียน พุดจาไพเราะ ไม่ถือตัว แต่งกายเรียบร้อย ทำให้นักเรียนมีความสุขที่ได้เรียน จากการสังเกตพบว่าเมื่อครูทั้ง 2 คนมาถึงห้องเรียนจะทักทายนักเรียนด้วยความเป็นมิตร ครูแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ มีการพูดให้กำลังใจนักเรียนเพิ่มเติมตั้งแต่ต้นชั่วโมงเรียน เพื่อให้นักเรียนเปิดใจ มีกำลังใจที่จะเรียนรู้ การสร้างสัมพันธภาพและการสร้างขวัญกำลังใจ จะส่งผลให้นักเรียนอยากเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปตามหลักการการเปลี่ยนผ่านการศึกษาตามหลัก สัตตศีลา จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า หลักที่ 7 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง (3M) เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดใจใฝ่เรียนรู้ หลักการ 3M เป็นชื่อย่อที่แสดงถึงบทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการสร้างโอกาสการเรียนรู้ บทบาทได้แก่ ผู้ให้กำลังใจ (Moral Supporter) ผู้ใส่ใจกำกับ (Monitor) และผู้สนับสนุนส่งเสริม (Mentor) (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์, 2551) อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไคด์ ที่ครูต้องมีการสำรวจความพร้อมหรือการสร้างความพร้อมของผู้เรียนซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำก่อนการเรียนการสอน บทเรียน เช่น การสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียน การเชื่อมโยงความรู้เดิมมาสู่ความรู้ใหม่ การสำรวจความรู้ใหม่ การสำรวจความรู้พื้นฐาน เพื่อดูว่าผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียน บทเรียนต่อไปหรือไม่ การเสริมแรงต่างๆที่เกิดขึ้นจะส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถช่วยปรับหรือปลูกฝังนิสัยที่ต้องการได้ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขของสกินเนอร์ ยังมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ Roger ที่ว่ามนุษย์จะพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาพการณ์ที่ผ่อนคลาย และเป็นอิสระ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูใช้วิธีการสอนแบบชี้แนะ และทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน และการเรียนรู้จะเน้นกระบวนการเป็นสำคัญ

2. การตั้งคำถามชวนคิด และชวนหาคำตอบ

การตั้งคำถามชวนคิด และชวนหาคำตอบเป็นวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความใฝ่รู้ ตั้งใจสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อหาคำตอบ และตั้งคำถามเพื่อให้ นักเรียนได้มีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งเป็นไปตามหลักการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ครูคอยให้คำปรึกษาและกระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ทั้งในห้องเรียน บริเวณในโรงเรียน และนอกโรงเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่ง ประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีใจใฝ่เรียนรู้อ การตั้งคำถามชวนคิด และชวนหาคำตอบเป็นการจัดสภาพการณ์ให้นักเรียนเผชิญปัญหา และฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและ แก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจในปัญหานั้นชัดเจน ได้เห็นทางเลือก และวิธีการที่หลากหลายในการแก้ปัญหานั้น รวมทั้งช่วยให้นักเรียนเกิดความใฝ่รู้ เกิดทักษะ กระบวนการคิด และกระบวนการแก้ปัญหาดังกล่าวเป็นการซึ่งเป็นไปตามหลักการจัดการสอนโดยใช้ ปัญหาเป็นหลัก (Problem-based Instruction)

วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้อของครูทั้ง 2 คน ยังมีส่วนที่สัมพันธ์กับแนวคิดวงจรใฝ่เรียนรู้อใน ขั้นตอนที่ 1 คือขั้นตั้งจุดความรู้ที่นักเรียนสนใจ ซึ่งขั้นตอนแรกเป็นการตั้งความรู้ ความสนใจ ความคิด และแรงจูงใจของนักเรียน บทบาทของครูคือช่วยให้นักเรียนสงสัยและต้องการถามคำถาม การตั้ง คำถาม กระตุ้นความคิด ให้มีสิ่งที่น่าสนใจที่จะพูด สิ่งนี้อาจจะเกิดในขั้นตอนนี้คือ การค้นหา การสังเกต การทำความเข้าใจ กำหนดคำถาม และระบุปัญหา การแสดงความคิดเห็น (กณิการ์ เกื้อรุ่ง, 2553)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ผลที่เกิดกับนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้อ

การจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้อทั้ง 2 คนส่งผลให้นักเรียนตัวอย่างที่มีผลการ เรียนอยู่ในระดับสูงและระดับกลางมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงใจใฝ่เรียนรู้อ คือมีความขยันอดทนเพียร พยายามมุ่งมั่นในการศึกษาเล่าเรียน มีความรับผิดชอบเอาใจใส่ต่อการศึกษา และเข้าร่วมกิจกรรมการ เรียนรู้อ อยากรู้ออยากเห็น แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้อต่างๆทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน เมื่อนักเรียนมีเวลาว่างนักเรียนทำกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ ทั้งการอ่านหนังสือ ทำการบ้านหรือการ ทบทวนบทเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ ปิลันญา วงศ์บุญ, 2550 พรชัย ผาดไธสง, 2555 และวันเพ็ญ โพธิ์พูน, 2556 ที่ได้ระบุถึงพฤติกรรมบ่งชี้ต่างๆที่จะแสดงออกเมื่อนักเรียนมีใจใฝ่ เรียนรู้อซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ (1) อยากรู้ออยากเห็น เป็นคนช่างสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ รอบตัว (2) มีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ชอบศึกษาค้นคว้า ทบทวนความรู้ที่อยู่เสมอ และ (3) มีความเพียร พยายาม มีความมุ่งมั่นตั้งใจ ทำการบ้านด้วยตนเอง

จากการเก็บข้อมูลพบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับต่ำยังไม่มีใจใฝ่เรียนรู้เกิดขึ้น คือนักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่ทำการบ้านด้วยตนเอง ไม่มีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพราะเกิดจากการตั้งคำถามหรือกิจกรรมที่ครูใช้บางกิจกรรมยังไม่สามารถทำให้ได้กมีใจใฝ่เรียนรู้ได้เท่าที่ควร เช่น การสรุปความคิดต่างๆให้นักเรียน การออกแบบหรือสรุปการทดลองที่เป็นแบบตายตัว ไม่ให้อิสระกับนักเรียน ครูยังไม่มีการถามคำถามที่กระตุ้นความคิดเท่าที่ควร มีแค่ถามคำถามส่วนน้อยที่ถามในช่วงต้นชั่วโมง ระหว่างการเรียนการสอนมีการตั้งคำถามบ้าง แต่ยังไม่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีใจใฝ่เรียนรู้ได้เท่าที่ควร ปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลให้นักเรียนไม่มีใจใฝ่เรียนรู้ได้เช่นกัน คือ การควบคุมตนเองให้ตั้งใจ การจดจ่อกับการเรียนของนักเรียนเอง นักเรียนไม่มีแรงจูงใจที่จะเรียนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนา พาสล (2551) ความใฝ่เรียนรู้จะได้รับอิทธิพลจากแรงจูงใจในการเรียนมากที่สุด รองลงมาได้แก่การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ การกำหนดเป้าหมายในอนาคต และความเชื่ออำนาจภายในตน ผลการศึกษาของ บังอร เกิดดำ (2549) พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นสักรักการอ่าน การอบรมเลี้ยงดูและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษาควรส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยครูต้องเข้าใจความต้องการของนักเรียนแล้วใช้วิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้โดยหลักปฏิบัติและหลักการสร้างสัมพันธภาพไมตรีกับนักเรียน โดยวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ครูควรใช้ 4 วิธีคือ (1) สร้างความสัมพันธ์ภาพ (2) ชวนให้นักเรียนได้คิด (3) ชวนนักเรียนหาคำตอบ และ (4) ให้กำลังใจนักเรียน อย่างเป็นขั้นตอนกระบวนการที่เหมาะสมกับธรรมชาติของนักเรียน
2. สำหรับครูที่สอนแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ ควรมีการจัดกิจกรรมที่เน้นการทดลอง หรือการทำงานกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนได้เกิดความใฝ่เรียนรู้จากการทดลองซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของนักเรียนที่มีความชอบหรือสนใจทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และนักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน
3. สำหรับครูที่สอนแผนการเรียนคณิตศาสตร์ – ภาษาต่างประเทศ ต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติพื้นฐานของนักเรียนเป็นหลัก จึงจะสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากข้อค้นพบว่าวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ประกอบด้วย 4 วิธีคือ (1) สร้างความสัมพันธ์ภาพ (2) ชวนให้นักเรียนได้คิด (3) ชวนนักเรียนหาคำตอบ และ (4) ให้กำลังใจนักเรียน ควรมีการนำไปทดลองพัฒนาส่งเสริมกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อที่จะศึกษาประสิทธิภาพของใจใฝ่เรียนรู้ ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเพื่อทดสอบประสิทธิภาพของวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมวิธีการต่อไป

2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิธีการส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ที่ครูใช้ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ให้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งอาจแตกต่างกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กณิการ์ เกื้อรุ่ง. (2553). การพัฒนาความใฝ่รู้ ความคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้แนวคิดวงจรใฝ่รู้: การวิเคราะห์ตัวแปรพหุนาม. (ปริญญามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัย), จุฬาลงกรณ์วิทยานิพนธ์ กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติมา จิตุภัทรกุลม. (2556). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และ คุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ *KWL-Plus* และแบบ *BBL*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ครองทรัพย์ อุดนาม. (2553). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2551). จิตตปัญญาศึกษารุ่งอรุณแห่งจิตสำนึกใหม่ทางการศึกษา. ในจิตตปัญญาศึกษา: การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง. (2545). ผู้เรียนเป็นสำคัญและการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- ทิตนา แคมมณี. (2552). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2554). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภา วงษ์สุรภินันท์. (2548). การสร้างแบบวัดคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3. (นิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- นิรันดร์ ตั้งธีรบัณฑิตกุล. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะใฝ่รู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพมหานคร.
- บังอร เกิดดำ. (2549). องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1เขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง. (ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.

- บุญชิต มณีโชติ. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมกับพฤติกรรม การใฝ่รู้ของนักศึกษาพยาบาล. (ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- ประเวศ วะสี. (2550). การเรียนรู้ใหม่ไปให้พ้นวิกฤตแห่งยุคสมัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ร่วมด้วย ช่วยกัน.
- ปิลันญา วงศ์บุญ. (2550). การศึกษาคูณลักษณะใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนย่อแซพ อุบลรัตน์. (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- พงษ์เทพ ปลื้มใจ. (2555). ปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- พรชัย ผาดไธสง. (2555). การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต), มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2546). รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ พิมพ์สวย.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2551). กลยุทธ์การขับเคลื่อนนวัตกรรมการเปลี่ยนผ่าน “สัตตศิลา” สู่วิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภพ เลหาไพบูลย์. (2542). แนวการสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- มณีวรรณ กมลพัฒนะ. (2536). บัณฑิตอุดมคติ ใฝ่รู้ คิดสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร.
- มาสริน จันทรงาม. (2543). ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นวิจัยต่อการใฝ่รู้ และ ความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณของนักศึกษาพยาบาล. (วิทยานิพนธ์), จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- วัฒนา พาผล. (2551). วิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นอ้อ.
- วันเพ็ญ โพธิ์พูน. (2556). การศึกษาคูณลักษณะใฝ่เรียนรู้อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพมหานคร.

- วิชาญ อัครวนสกุล. (2545). การใช้เวลาว่างที่ดีสำหรับวัยรุ่น. วารสารวิชาการ, ปีที่ 5(ฉบับที่ 11), 11.
- ศิริพิมล หงส์เหม. (2555). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สลักจิต ตีรณโณภาส. (2553). การศึกษาผลการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยกระบวนการเรียนรู้แนวคิดจิตปัญญาศึกษารายวิชาจิตปัญญาศึกษาสำหรับครูนักศึกษาโปรแกรมวิทยาศาสตร์ทั่วไป. คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (2552-2559). กรุงเทพมหานคร.
- อารี พันธมณี. (2545). จากการสอน...สู่การจุดประกายความใฝ่รู้. วารสารวิชาการ 26(15-16).

ภาษาอังกฤษ

- Lang, Hellmut. R., Mcbath, Authur, & Hebert, J. (1995). *Teaching: Straegies and Method for Student Centered Instruction*. New York: Hareourt Brace.
- Salovey, P., & Mayer, J.D. (1990). "Emotional intelligence," *Imagination, cognition and personality*. New York: Basic Books.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสำรวจหาครูที่นักเรียนอยากเรียนด้วย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/.....

เกรดเฉลี่ยสะสมภาคเรียนที่ 1/2556

.....ระหว่าง 2.00-2.70

.....ระหว่าง 2.71-3.50

.....ระหว่าง 3.51-4.00

ให้นักเรียนระบุชื่อคุณครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่นักเรียนเคยเรียนด้วยทั้งภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 จำนวน 3 ท่านที่ทำให้นักเรียนชอบเรียนวิชานั้นมากที่สุดพร้อมระบุเหตุผลประกอบ (ชอบเรียนด้วย อาจเกิดมาจากการทำให้นักเรียนอยากใฝ่รู้ในวิชานั้น หรือนักเรียนเรียนแล้วมีความสุข)

1. ครู.....วิชา.....

เพราะ 1.....

2.....

3.....

2. ครู.....วิชา.....

เพราะ 1.....

2.....

3.....

3. ครู.....วิชา.....

เพราะ 1.....

2.....

3.....

แนวทางการสัมภาษณ์ครูกรณีศึกษา

1. ท่านคิดว่าใจใฝ่เรียนรู้จะเกิดขึ้นในเด็กนักเรียนได้อย่างไร
2. ท่านมีการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง
3. ท่านเลือกใช้สื่อประเภทใดในการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียน
4. ท่านมีแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนหรือไม่อย่างไร
5. ท่านมีแนวทางการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมภายในห้องเรียนที่ส่งเสริมใจใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนอย่างไร
6. ท่านมีแนวทางในการวัดและประเมินผลจากการเรียนการสอนอย่างไร
7. เด็กนักเรียนจะแสดงพฤติกรรมอย่างไรเมื่ออยู่ในห้องเรียนในขณะที่ท่านสอน
8. ท่านมีวิธีการควบคุมชั้นเรียนอย่างไร
9. ภาระงานที่ท่านได้มอบหมายให้เด็กนักเรียนเป็นไปในลักษณะใด
10. เด็กนักเรียนจะมีการนำความรู้ที่ได้รับจากท่านไปประยุกต์ใช้อย่างไรบ้าง

แนวทางการสัมภาษณ์นักเรียนกรณีศึกษา

1. นักเรียนรู้สึกเช่นไรเมื่อได้เรียนกับคุณครู..
2. นักเรียนคิดว่านักเรียนมีพฤติกรรมอะไรเปลี่ยนไปบ้างเมื่อได้เรียนกับคุณครู..
3. เมื่อมีเวลาว่างนักเรียนชอบทำกิจกรรมอะไรบ้าง

แบบสังเกตครูกรณีศึกษาระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ครูกรณีศึกษา.....แผนการเรียน.....

ครั้งที่.....วันที่.....เวลา.....

1 การนำเข้าสู่บทเรียน

.....

.....

2 สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ระหว่างการเรียนการสอน

.....

.....

3 ลักษณะของการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นการคิด

.....

.....

4 ลักษณะของกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียน

.....

.....

5 พฤติกรรมของเด็กนักเรียนในขณะที่เรียน

.....

.....

6 วิธีการวัดและประเมินของครู

.....

.....

7 การควบคุมชั้นเรียนของครู

.....

.....

8 อื่นๆ/เพิ่มเติม

.....

.....

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ครูกรณีศึกษา (การเตรียมความพร้อม)

ครูกรณีศึกษา.....

วัน.....เดือน.....พ.ศ.

เวลา.....ถึง.....

คำถาม/ข้อสังเกตของผู้ สัมภาษณ์	บันทึกคำสัมภาษณ์	พฤติกรรมสะท้อน
	 <p>จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY</p>	

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ครูกรณีศึกษา (การจัดกิจกรรมการเรียนรู้)

ครูกรณีศึกษา.....

วัน.....เดือน.....พ.ศ.

เวลา.....ถึง.....

คำถาม/ข้อสังเกตของผู้สัมภาษณ์	บันทึกคำสัมภาษณ์
	

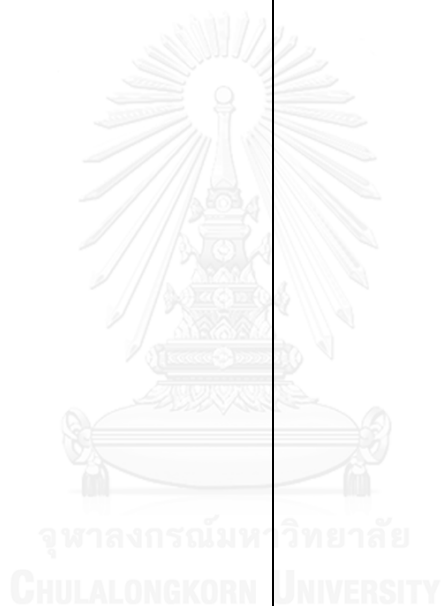
แบบบันทึกการสัมภาษณ์ครูกรณีศึกษา (ผลที่เกิดกับนักเรียน)

ครูกรณีศึกษา.....

วัน.....เดือน.....พ.ศ.

เวลา.....ถึง.....

คำถาม/ข้อสังเกตของผู้สัมภาษณ์	บันทึกคำสัมภาษณ์

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายเกียรติชัย ต้วงเอียด เกิดเมื่อวันจันทร์ที่ 26 ธันวาคม 2531 ที่อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี การศึกษาด้านจิต (กศ.บ.) วิชาเอกวิทยาศาสตร์-เคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2554 และได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2555 ปัจจุบันรับราชการครูในตำแหน่ง ครูผู้ช่วย โรงเรียน โคกสะอาดวิทยาคม ตำบลหนองกุ้ง อำเภอโนนคูณ จังหวัดศรีสะเกษ

